יו"ט **שבועות** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקנ"א שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר
בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בני ברק יצ"ו

תוכן העניינים

לקח טוב.....א
דבש תמדים ~ לקיטת תמרים.....ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים.....ה
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב.....ו
שבח"י רמב"ן.....ז
פינת יקרת.....ח
אספקלריא דנהר"א.....ט
נהר סמבטיון.....ז
משיב כהלכה.....יא
הלכה ברורה ~ לשכת הסת"ם.....יב
הילולא רבא.....ג
דבר בעתו.....יד
אור ישרא"ל.....טו
משולחן מלכים.....טז

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437
כל הזכויות שמורות ©

וקול השופר הול"ך וחזק מאוד

מה נאה הוא החג הקדוש ומה נהדר, כמה קדושה עילאית אצורות בו, הלא היא היום אשר מביאני המלך חדריו, אשר ידוע היא מפי ספרים וסופרים כי בכל שנה ושנה מתעורר מחדש אותה אור קדישתא אשר ירד משמי רום על בני ישראל באותה מעמד קדוש ונישא עת קרבנו ה' אל הר סיני.

וגם אלו אשר מאתנו אשר עדיין עומדים רחוק מן ההר, הרי יכולים המה להתקרב ולגשת אל ההר, כי כשנתבונן במצבן של ישראל בעת ההיא עת היו עם שפל, עלוב ומשועבד, בהיותו עייף ויגע מרוב עבודת פרך, ותב"ן לא ניתן להם להתבונן בעצמם, לב ישראל נאטם וכל מהותו אפפה חושך וצלמוות. ולפתע פתאום זרח אור ונתרחשו לו ניסים ונפלאות עת אשר שכינתא קדישא ירדה והוציאם מעבדות לחירות, ומיד ניתנה להם מצוות ספירת העומר, למען יצרפו את עצמם ויזככו את נפשם כי הנה יום גדול ונורא בא, יום קדוש.

ובהאי שעתא, צפור לא ציין, עוף לא פרח, שור לא געה, אופנים לא עפו, שרפים לא אמרו קדוש, חיים לא נזדעזעה, הבריות לא דברו כאילו חדלו חיים מן הארץ, וקול אלוקים מתגלגל ונשמע בכל העולמות "אנכי ה' אלוקיך ולא יהיה לך", ומני אותה שעה קיבלו עם ישראל נשמות חדשות וזכו לאותה מעלה יתירה להיקרא "ממלכת כהנים וגוי קדוש".

ובחינה זו זורח ועולה מחדש מדי שנה בשנה וכמה דדיבר בקדשו רבינו הקוה"ט זי"ע: (דברי יואל יתרו פ"ח) "הפרשיות הללו שקורין בהם מתן תורה, המה מסוגלים לתיקון הנפש ולהתקרב אצל הבורא יתברך שמו, שאותה השפעה נשארה נצחי לדורות והקריאה מעורר הזמן כידוע, ולזה ירמוז כפילות הלשון ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, ששמיעה זו של מתן תורה יגרום לכם שמיעה לעתיד, שכל קיומינו וכח ההתגברות נגד הנסיונות הקשים, הוא רק מהשפעת אותה הקדושה שזכינו אלי' במעמד הנבחר". ולא תהא כהנת כפונדקית, אם כאשר רק הקריא"ה באמצע ימות השנה מעורר את הזמן, הרי עאכו"כ ביום זה יום מתן תורתינו, יורד ובא ההשפעות והתארות משמי מעל.

וכמה דמתאמרא משמי' דהרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע שפעם ישב בשולחנו הטהור בחג השבועות והחסידים דיברו ביניהם על מה דאיתא בשם הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע ש"אפשר לשמוע הקולות והברקים כמו שהיה בעת מתן תורה" ואמר חסיד אחד לחבירו, כי יכול להיות כי הכוונה היא שמתאמצים במחשבה כ"כ כאילו עומדים בהר סיני, עד שאפשר להעמיד בדמיונו כאילו שומעים הקולות והברקים, הרה"ק מליסקא זי"ע בשמעו זאת, ענה ואמר: "לא ולא! קולות וברקים ממש! אני יודע שהוא כן".

ובוודאי ביום זה נזכה כולנו לבא כולם בברית יחד, נעשה ונשמע נאמר כאחד, לקבל את התורה מחדש מאבינו מלכינו אחד המיוחד.

מִזְמוֹר שִׁיר
חֲנֻכַּת הַבַּיִת

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר זאת הברכה, ברכת הבית בשי"ר ושבחה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, האדם היקר באנשים, מסור בלב ובנפש למען מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, הלא הוא

הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מו"ה ירוחם פישל חיים ריספלער הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

בן יקיר לידידינו החשוב המנוח, חקוק כלבינו וכלתי נשכח,
הרבני הנגיד הנכבד בונה ומקים עולה של תורה לתפארה

הרה"ח ר' מאיר זעליג ריספלער ז"ל

ראש הקהל דקהילתינו הק'

לרגל זכה לחוג ברינה שמחתו הגדולה
חגיגת "חנוכת הבית" של האולם המפואר

"גינת אסתר"

בתוככי קהילתינו הק' וויליאמסבורג יע"א

ובכן ברכותינו הלבביות שגורה וערוכה, בהוקרה והערכה, אל תוך ביתך להניח ברכה, ברביה והמשכה, רב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת ושובע של שמחה, עד ביאת מלכא משיחא, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים למען שמרבו בשי ידידות הוקרה והערכה

ישראל ראטער

בשם המנהלת המוסדות

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים,
ע"ד מוסר והסידות נאצלים

עוצם מעלת היום שכולל כל טובות וסגולות רוחניות

גודל מעלת קבלת התורה ביום חג השבועות אשר בו מגיע לכל השלימות מכל התרי"ג מצות. משל למה הדבר דומה ע"פ הנראה מהכמי הרופאים שיצוה לבשל לחולאים רוטב מכל מיני בשר אשר עולה לסך עצום, ומהמת כח השמנונית מכל מיני בשר עולה לתרופה לחזק כוחות כל הגוף. **כן נוכל להבין גודל מעלות יום הזה זמן מתן תורתינו,** כי בכל המועדים שיש בהם מצות פרטיות; מצה ולולב וכדומה אנו מברכין על כל מצוה ומצוה הברכה הראויה לה על נטילת לולב או על אכילת מצה וכדומה, וזמנו של מצוה זו איננו בזמנו של זו, וכל דבר ודבר בעתו מה טוב. **לא כן בחג הזה בקבלת התורה הנה נכללים בו כל התרי"ג מצות ביחד, טועמיה חיים זכו לא תחסר כל בה.**

תפארת שלמה

בחג השבועות כלולים קדושת כל המועדים

כל הימים טובים צריכין להיות להם רמז בחג השבועות, שהוא זמן מתן תורה, ובתורה כלול כל הימים טובים, ואם כן בעת נתינתה מהכרח שיכלול כל הימים טובים בו. **וראש השנה** מרומז בו 'וקול שופר חזק מאוד' (שמות יט, טז) במתן תורה, ובראש השנה גם כן שופר. **וסוכות** מרומז דישיבת סוכה תחות גדפיה שכינתיה (זה"ק ח"ג קג, ב), וכן במתן תורה, [וגם אי אפשר להחזיק שבועות רק אחר ספירות ז' שבועות כמאמר בזוהר הקדוש (ח"ג צז, ב), דהכוונה הוא על ז' ימי הבנין. ועניין נטילת לולב גם כן כוונה זו]. **ופסח** גם כן כוונה אחת עם שבועות, כמבואר בדברי האריז"ל דשבועות הוא יום שמיני של פסח כמו **שמיני עצרת** מסוכות. אמנם ענין יום הכיפורים צריך לדעת האיך מרומז בו, אפס הכמינו ז"ל אמרו בגמרא (עי' ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג; רש"י בראשית לו, ג) בג' דמוחלין עוונותיהם ואחד מהם הוא חתן, וכיון דמוחלין לחתן וודאי מוחלין גם כן לכלה, דמאי ביניהו, תרוייהו נשואים זה לזה. וחכמינו ז"ל אמרו **'ביום חתונתו' זה מתן תורה, נמצא כיון דהיה נשואין בשבועות, ואנו הכלה, נמחל לנו עוונותינו, אם כן זהו רומז ליום הכפורים בשבועות, דביום הכפורים מוחלין עוונות גם כן.**

קדושת לוי

נעשה ונשמע הוא קבלת מסירות נפש של כל ישראל

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה מי גלה רז זה לבני לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר (תהלים ק"ג, כ') גבורי כח עושי דברו והדר לשמוע בקול דברו. ביאור הענין דהנה למלאכים שייך זה, כי הלא הם אינם בעלי תאוה ורצון, על כן יכולין לקבל עול עבודתו לעשותו טרם השמיעה. כי ודאי יעשו כל אשר ישמעו אחר כך. **ואמנם איש הישראלי המקבל עליו לאמר לנפשו שחי ונעבורה בשביל אהבת הבורא. ולא יעכבנו ולא יעצרנו כל חפצי עולם הזה כולם מעבודתו יתברך.** הרי גם הוא יכול לומר נעשה קודם לנשמע. **כיון שמקבל עליו לעשות כל אשר ישמע שבגדר האדם לעשותו עד כלות נפשו ונשמתו. ועל כך אמרו אז כל ישראל נעשה ונשמע כי קבלו עול מלכות שמים עליהם באהבה בכל לבבם ונפשם ומאודם. וזאת נחת רוח גדול לפני מי שאמר והיה העולם. כי הוא מעלה זה לפניו כאילו מסרו נפשם וגופם ומאודם לעבודתו יתברך.**

באר מים חיים

מאכלי חלב לסימנא טבא שע"י התוה"ק בודאי יושפע לנו שפע פרנסה וכלכלה בלי יגיעה

איתא ברמ"א (או"ח סי' תצ"ד): **"ונוהגין לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות"** יש לדקדק אמאי מאכלי חלב ולא חלב בלבד לרמז על "דבש וחלב תחת לשונך" כפי שכתבו בזה הטעם. אמנם ידוע אשר בשעת חטא הקדמוני נתקלל האדם **בל"ט קללות,** ולכן צריך **ל"ט מלאכות** כי אין לך שום מאכל בעולם שלא יצטרך בו איזה ענין מלאכה כי אפילו דבר שגדל מעצמו, בלי שום נטיעה מ"מ צריך תלישה ואפילו ביצה שנולדה מעצמה יש בה ענין מוקצה בשבת הנוגע ג"כ באיסור מלאכה, **והיוצא מכלל כולם הוא החלב** אשר אין בו שום איסור מלאכה ומותר לכתחילה לחלוב בשבת ויו"ט לתוך מאכל [ורק כשחולב שלא לתוך מאכל יש בזה איסור מפרקן].

והנה, בשעת קבלת התורה פסקה זוהמתן, ולולא שחטאו אחריו היו נפטרים מכל הל"ט קללות. וזהו שאמרו: **"לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן"** כי המן היה ג"כ בלי שום מלאכת אדם. **ועל כן לרמז זה אוכלין מאכלי חלב דייקא "שנזכה ע"י התורה להשפיע פרנסה בלי עמל ויגיעה ללא צורך עשיית מלאכה".**

אמרי נועם

אל יתייאש מחלקו בתורה אפי' אדם שפל שבשפלים

משום כן ניתנה התורה במעמד הנבחר והנפלא הזה בתחלת צאתינו מעבודת מצרים, בעת שלא היינו כדאים לזה, **להורות כי אין מעצור, ולא יתייאש אדם מחלקו בתורה אפי' אם יהי' בשפל המדריגה מ"מ כמוהו כמו הגדול שבגדולים.**

דרשות חת"ס

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע. ובמסי שבת מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, ונל"פ לפ"ד הגמי דאף דתרי קלא לא משתמעי, מ"מ בהלל ובמגילה אפילו עשרה קורין כאחד דכיון דחביבי יהבי דעתייהו ושמעו, ונראה דמזה יש ללמוד על הכלל כולו, דבדבר חשוב מאוד אין שום טרדה מבטלו ונהנה, והנה אם התורה היי בעינינו כאילו היום ניתנה, לא היי שום טרדה מבטל, וזיש הפסוק נחלתי עדותיך לעולים, ר"ל בלי ביטול רגע אחת, כי ששוין לבי המה דאז אין שום דבר מבטל דכיון דחביב יהיב דעתי, אבל נטיתי לבי לעשות חקיך דהיינו שכופה יצרו, אבל אינו חביב, אז לעולם הוא בעקב דהיינו כשיפנה מכל הטרדות בסוף הכל אז פונה להתורה, משא"כ כשיש לו איזה טרדה לא יוכל למיהב דעתייהו, והנה בני ישראל כשקבלו את התורה אמרו נעשה ונשמע, והפירוש דאף אם נעשה איזה דבר מ"מ נשמע דכ"כ חביב היא אצלינו דלא יבטלנו שום דבר, וע"ז יובן מי גילה לבני רז זה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו דהיינו שמלאה"ש אין עשיי מבטלתן, וכן ישראל אמרו נעשה ונשמע דעשיי לא יבטלו אותם מלישמוע עוד.

(ישמח משה)

☆

ויחן שם ישראל נגד ההר וגו' ועתה אם שמוע תשמעו וגו'. ויבואר לפ"מ שפי המפורשים אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו שהשיגו מעצמן מצותי של תורה כמו שמצינו אצל אברהם שקיים כל התורה עד שלא ניתנה וכמו כן בקבלת התורה הגיעו ישראל למעלה זו, וזיש ויחן שם ישראל נגד ההר, יתכוין נגד ההר זה אברהם, כדמפרש במדרש ויקרא אליו מן ההר בזכות אברהם, דהיינו שהגיעו למדריגת אברהם, אלא שאז היו רק בבחי' אינו מצווה ועושה ולכן ניתנה התורה שיהיו בבחינת מצווה ועושה וזיש כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, והקדימו עשיה לשמיעה כי כבר ראו והשיגו טרם ששמעו אלא שאמרו נעשה המושג לנו, ונשמע להיות מצווה ועושה, וזש"ה אתם ראיתם וגו' ואביא אתכם אלי היינו אל ההר הזה וע"ז השגתם תורתי מעצמכם ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וע"ז ושמרתם את בריתי כלומר בבחי' מצווה ועושה והייתם לי סגולה.

(ייטב לב)

☆

בנוסח ברכת התורה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ויש להבין הרי הקב"ה בוחר בנמוכים וע"כ בחר בהר סיני הנמוך מכל ההרים ובזה שאנו משבחין אשר בחר בנו מכל העמים נראה כיוהרא שרק בנו בחר לצד מעלתינו, ואפ"ל עפי"מ דבתיב כי באת אלי להזכיר את עוני ופיי המפו' שעד שלא באת אתה הייתי נחשב לצדקת נגד מעשה בני עירי וכו', היוצא לנו מזה דאם האדם אינו שלם במידותיו וצדיק עכ"ז בהעריך אותו נגד אחרים הפחותים ממנו במדרגה נקרא צדיק, ובזה פיי האלשיך הקי אתה בחרתנו מכל העמים ר"ל בהעריך אותנו נגד העמים כידוע, זזהו ביאור הברכה ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדלנו מן התועים ואיך אפשר לשבח ע"ז דנחשב כיוהרא, עז"א והבדלנו מן התועי"ם דייקא, דהיינו עבור שאוה"ע החם תועים ולכן הבדלנו מהם, אבל אם לא כן אין אנו נחשבים לכלום שיבחר בנו כמאמר הכתוב אל תאמר בצדקתי הביאני כי ברשעת הגוים, וזיש

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבות ית"ק עצי התמרים

מיסודי היסודות לקבל התורה, הוא עבודת האכילה כראוי

רביה"ק זי"ע אמר פעם בחג השבועות, לפרש דברי המדרש (שמות רבה כה-א) **כשעלה משה למרום נתקנאו בו מלאכי השרת וכו' צר קלסתר פניו דומה לשל אברהם, ואמר להם לא זה שאכלתם אצלו** וכו' ואמר רבינו ז"ל שכוונת המדרש, שהקב"ה אמר להמלאכים לא זה שאכלתם אצלו, הרי אתם הייתם אצל אברהם אבינו וראיתם את עבודתו הקדושה בשעת האכילה, וע"כ בדין הוא שבניו יזכו לקבל את התורה [וכל"ק "עטין האט דאך געזעהן ווי אזוי ער עסט"], **כי מיסודי היסודות לזכות להתורה הקדושה, הרי הוא עבודת האכילה שיהיה בקדושה ובטהרה.**

מושיען ש"י (ח"ו עמ' תמ"ט)

ואני קרבת אלקים לי טוב

פעם בליל חג השבועות אמר רבינו אהא דאמרו חז"ל "פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם", דלפי זה **אם רואין שאין עדיין פתח כפתחו של אולם, אז הוא סימן שעדיין לא פתחו אפילו כחודו של מחט.** עוד אמר רבינו **שרגע אחת של התקרבות להשי"ת חשוב יותר מכל העוה"ז,** (ובמשנה באבות פ"ד: "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ויפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז).

תפארת יואל (ח"א)

ג"כ אשר בחר בנו מכל העמים, היינו דייקא בהעריך אותנו נגד העמים התועים לכן בחר הי' להיות לו לעם קדוש אך אין זה מצד מעלתינו.

(קדושת יו"ט)

ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי וגו' אלה הדברים אשר תדבר אל בנ"י. ופירש"י אלה הדברים לא פחות ולא יותר, ויי"ל דאיתא במדרש שבעת מתן תורה ראו ישראל מלאכי השרת עשויים דגלים התאוו להם ומלא הקב"ה משאלותם, אמנם במדרש אחר איתא להיפוך דבשעת מתן תורה התאוו לשור שבמרכבה ועשו העגל, ויש להתבונן מדוע בבקשת הדגלים נתקבל מבוקשתם ובבקשת השור שבמרכבה היה להם למכשול ויצא העגל, אכן יי"ל בהקדם דברי המדרש עה"פ איש על דגלו בשעה שנפטר יעקב אבינו טמר להם יהודה ויששכר וכו' ואם תעשו כן הקב"ה עתיד להשרות אתכם דגלים דגלים, והנה כלל גדול שנו חכמים דחדש אסור מן התורה בכל מקום ואסור לשנות מדרכי אבותינו, ולכן יי"ל דמאחר שהיתה מסורת ביד בנ"י מיעקב אבינו שעתיד הקב"ה לעשות להם דגלים ע"כ הותר להם להתאות לזה ונתמלא מבוקשתם אבל על השור שבמרכבה לא היה להם מסורת מאבותיהם ע"כ היה למכשול מה שנתאוו לה, וזש"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי"י שהרים את בנ"י מעלה מעלה עד שיכלו להביט במרכבה העליונה לכן בא

להשיג מתיקות קרבת אלקים
צריך מקודם לעמול בעבודת ה' ביגיעה

סיפור הרה"ג האב"ד (שליט"א) [זצ"ל]: בראשית ימי ממלכת מרן רביה"ק מסאטמאר זי"ע כשהי' אב"ד בעיר אורשיווע יע"ו, בא אליו בשנה אחד על חג השבועות איש חשוב וחסיד ות"ח גדול שדר בפולין, והי' מחסידי סטרעטין, ובימים ההם נהג מרן ז"ל שביום א' דשבועות אחר התפלה נכנס לביתו וקידש שם על מיני מזונות, ואח"כ בא שוב לביהמ"ד לומר "הקרעפיל פשעטיל", ולקידוש הזמינו רק אנשים חשובים ומכובדים, וחסיד הזה הי' גם כן מן הקרואים, וכאשר ישבו שם בחדר רבינו ושתו יי"ש נעשה אותו החסיד בגילופין, ובדה דעתי' כדרך החסידים, ואמר ש"**אמירת ההלל ששמע היום יוצאים מפי מרן ממש אין כדוגמתו**", וככה הרבה לדבר בהתפעלות רבה מתפלת מרן ז"ל.

ומרן ז"ל בשמעו דברים אלו לא ענה כלום, רק סיפר שמרן הק' משינאווע זי"ע הי' חתן הרה"ק מראזלא זי"ע, וידוע דהרה"ק משינאווא היה מגדולי חסידי הרה"ק מבעלזא זי"ע וכאשר הגיע פרשת יתרו הי' בדעתו ליסע לבעלזא לקבלת התורה, וגיסיו בני חותנו בקשוהו ש'אל יסע לבעלזא, שהרבה חסידים היו באים להרה"ק מראזלא על שבת קודש זו, ואם כן יהי' בזיון לחותנו שחתנו יסע לרבי אחר, אבל הוא באחד, שנוסע לבעלזא, ע"כ ביקשו גיסיו את אביו מרן הק' מצאנז זי"ע שיכתוב לבנו שמצוה לו בגזירת כיבוד אב שיבא אצלו לצאנז על שבת זה, (שזה אין כ"כ בזיון שפוס"ס נוסע לאביו ולא לרבי אחר). וכן הוה, ונסע לצאנז, ובשבת קודש בבוקר בשעת קריאת התורה שהרה"ק מצאנז קרא בעצמו בתורה, **וכאשר הגיע להעשרת הדברות שמע הרה"ק משינאווע ממש כל סדר קבלת התורה כמו שהי' באמת, וראה את הקולות ואת הלפידים, ואת ההר עשן.**

ואח"כ באותו שנה על חג השבועות בא מעצמו לצאנז, והכין עצמו בהכנה דרבה לקראת קבלת התורה, אבל בשעת הקריאה לא ראה כלום, ושאל את אביו אח"כ פשר הדבר, על מה זה ועל מה זה לא זכה נם עכשיו לקבלת התורה כמו בפרשת יתרו. ענה לו אביו הקדוש, **אסביר לך במשל, איש אחד פתח למסחר בית אופה, והיות שרצה שבני העיר יבואו לקנות מאתו, ע"כ הכריז שמי שיבא יתן חתיכת מזונות בחינם אין כסף, והי' שם אחד שאחר שאכל החתיכה הראשונה ביקש עוד חתיכה, אמר לו בעל האופה, בפעם הראשון נתתי לך כדי שתרגיש הטעם הטוב אבל לחתיכה השנית צריכים לשלם, וכן הוא כאן בנידון דידן המשיך הרה"ק מצאנז להסביר לבנו הק' בפעם הראשון נתתי לך שתרגיש כי טוב הוא, אבל אה"כ צריכין לעבוד את הש"ת ביתר שאת כדי שיוכלו להגיע למדריגה זו לשמוע קבלת התורה כמו שהי' על הר סיני ע"כ.**

והי' נראה שבזה מכוון מרן ז"ל להסביר לאותו חסיד שמה שהרגיש מתיקות התפלה היום הוי בלי הכנה כראוי מקודם, אבל בפעם הבא יהי' צריך לזה הכנה כדבעי.

'**מבאר רבותינו**' (שבועות)

האזהרה ועתה אם שמוע תשמעו לקולי ושמרתם את בריתי ועי"ד אמרם ברית אבות לא תמה, והיינו שאין להם להתאוות אלא על מה שקבלו מאבותיהם הקי ולא זולת וסיים אלה הדברים אשר תדבר אל בנ"י לא פחות ולא יותר שלא יפחתו מן הדברים שקבלו מאבותיהם מדור ודר ולא יוסיפו להתאוות מה שלא קבלו מאבותיהם.

(ברך משה)

☆

ויתיצבו בתחתית ההר. ובגמי מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ויי"ל הכוונה דהנה אמרו חז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו' יזכיר לו יום המיתה, והקשו המפרשים דאם יום המיתה היא הבחינה המועילה הו"ל להזכיר מיד יום המיתה, והת"י שיש כמה מעלות טובות אם ינצח את האדם את היצ"ר ע"י התורה שפקודי הי' ישרים משצחי לב משא"כ ע"י הזכרת יום המיתה יתעצב תמיד, ובזה יש לרמז דהנה היצה"ר נקרא הר כמאמרם צדיקים נדמה להם כהר, וזהו שכפה עליהם ההי"ר כגיגית היינו שכפה עליהם היצה"ר, ואמר להם אם אתם מקבלים את תורתי מוטב, היינו שמוטב ביותר לנצחו ולהתגבר עליו ע"י לימוד התורה, ואם לאו שם תהא קבורתכם דרק אז יתגבר עליו בעצת יום המיתה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

סיפורי צדיקים, גליונות הפסוקים
המלאים זיו ונוגה לפיקים

תיקון ליל שבועות

פע"א בליל שבועות כשערך הרה"ק מרוזין זי"ע את שולחנו, הרהר חסיד אחד בלבבו: הלא מן הענין לומר עכשיו "תיקון ליל שבועות" ומה אני יושב כאן אצל השולחן, הרגיש הרה"ק במחשבתו של החסיד, ואמר: הראשי תיבות של "ת'ערוך ל'פני ש'ולחן" הוא כמו הר"ת של "ת'יקון ל'יל ש'בועות", הרי שעריכת השולחן פועלת כמו התיקון.

(נר ישראל)

☆

בקובץ נחלת צבי מובא שהעיד החסיד רבי סענדער קעלער ששמע מרבו הק' מצאנז קודם חג השבועות שהרעיש מאוד על חיוב אמירת תיקון ליל שבועות וז"ל: ובהיותי צעיר לימים ילדות היתה בי, ורציתי לראות אם רבינו הדברי חיים אומר ג"כ התיקון בליל שבועות, מה עשיתי, בשעה שהי' הרה"ק בביהמ"ד לתפילת ערבית של יו"ט נכנסתי לחדרו והתחבאתי תחת הבגדים שהיו תלויים על הקיר, כשחזר הרה"ק מצאנז אחר התפילה, נכנס לחדרו והחל באמירת תיקון ליל שבועות בהתלהבות גדולה כדרכו בקודש, לאחר שגמר חמשה חומשי תורה הרים את קולו ואמר "באמת צריך לומר התיקון כולו, אלא שמחכים עלי אנשים חשובים שאכנס לביהמ"ד לעשות קידוש, לפיכך נאלץ אני לסיים כאן".

(פניני החסידות)

☆

סיפר הרב מגאלאנטא, שהיה פעם בבעלז אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע על חג השבועות ובליל יו"ט אצל עריכת שולחנו הטהור ישבו אנשים מאויבערלאנד, וכשהרה"ק האריך לספר מהבע"ש הקדוש אמרו זה לזה בחשאי שצריכין לומר תיקון ליל שבועות, והרה"ק הרגיש מה שדברו ועמד תיכף במלוא קומתו ואמר בזה הלשון "די גרעסטער תיקון אויף דעם עולם איז שמועסן פון צדיקים.

(יד משה)

☆

פעם אחת בא מוכסן אחד מארץ רוסיא להרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע על חג השבועות זה הי' ימים אחדים קודם חג השבועות כאשר בא לבית הרה"ק בכדי לקבל שלום אמר לו הרה"ק, סע חזרה לביתך לחיים ולשלום, ואני נותן לך במתנה הגארטיל שלי, ובחג השבועות כשתהיה נעור בלילה תהיה חגור באזור שלי, המוכסן התחיל לבקש על נפשו מלפני הרה"ק מבעלזא, כי נסע נסיעה גדולה וקשה ורוצה להשאר על חג השבועות בבעלזא אצל הרה"ק, אמר לו אל תשאל שום שאלות ואם אני מצוה עליך תעשה כן, והוסיף בחג השבועות אל תלך לבית הכנסת להיות נעור בלילה, רק תהיה נעור בביתך כל הלילה, ותלך לבוש באזור שנתתי לך, לשמע דברים אלו לקח המוכסן תיכף ברכת פרידה מהרה"ק מבעלזא ונסע לביתו, והגיע לביתו בערב חג השבועות סמוך למנחה, אשתו כשראתה אותו עמדה ותמהה מאד מה קרה איתו שחזר עוד לפני החג, ועוד בערב יו"ט לפנות ערב, אז סיפר לה כל המעשה, נענתה ואמרה אם הרה"ק ציוה כן בודאי יש בזה כונה, ואין להרהר, בליל החג אחר הסעודה לא הלך המוכסן לביהכ"נ, רק אזר את חגורו של הרה"ק והתישב בביתו לאמר תיקון ליל שבועות, כשעה אחר חצות הלילה פרצו לביתו שלשה גזלנים ובידיהם מקלות של ברזל, וישאל אותם המוכסן מה חפצם, ומכין שראו את האזור של הרה"ק נבהלו מאד ולא יכלו לענות אותו, המוכסן לקח את האזור וקשר ידיהם היטב והמה כפסלים לא יכלו לעשות דבר, ושלח אחר שוטרים, והושיבו אותם בבית הסוהר.

(כתבי החסידים)

☆

בנו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאלוב השתדך עם בת הרה"ק ר' צבי מזידיטשוב, הזוג הי' סמוך על שולחן הרה"ק מקאלוב, פע"א נסעה בת הרה"ק מזידיטשוב לבקר את אביה הק' ויבקש לה אביה שתספר לו קצת מהנהגת חמיה, וסיפרה לו כי פעם שכב חותנה ביום ערב שבועות לישון קצת, והיה ישן והולך בלי הפסק עד יום שני של שבועות, עד שהרבנית הרהיבה עוז בנפשה והקיצה אותו משנתו, והלך להתפלל, אמר לה אביה הרה"ק מזידיטשוב: חבל מאוד שהקיצו אותו, הלא כבר היה בהיכלו של משיח, ואם לא היו מעירים אותו כבר הי' פועל שיבוא.

(ספרן של צדיקים)

☆

פעם בליל שבועות נכנס הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין לבית המדרש, וראה שהקהל יושב מסביב לשולחנות ואומרים את ה"תיקון ליל שבועות" בחיפזון, התחיל הרה"ק מקארלין לצעוק בשפה הרוסית "דאוואי טובאר! טובאר דאוואי!" (כלומר תן סחורה! סחורה תן!...) כשראה הצדיק שאין הקהל מבין כוונתו, הסביר להם את הענין: בנוהג שבעולם, סוחר כשהוא יוצא לדרך, אין הוא מוביל עמו את כל הסחורה, אלא דוגמאות בלבד, דוגמא מכל מין שיש לו למכירה, אך אימתי יש להדוגמאות ערך, כשיש לו סחורה מספקת מכל מין, אבל אם אחד נוסע ומוכר סחורה ומראה

דוגמאות מבלי שתהיה לו שום סחורה בבית גנזיו, הרי סופו להתקבל בעיני הבריות כרמאי, הוא הדבר ב"תיקון ליל שבועות", בלילה של חג השבועות, מתיישבים אנחנו ומסדרים אנחנו על השולחן את הדוגמאות מכל מה שלמדנו במשך כל ימות השנה ואגרנו סחורה, תורה, נביאים, כתובים, משנה, גמרא, וכדו', במה דברים אמורים אם כל זה מונח על האיצטבאות, אבל אם במשך כל השנה אין לומדים והאיצטבאות ריקניות, ובליל שבועות מתישבים פתאום ומתחילים להכריז את כל הדוגמאות השונות, הרי זה באמת מעשה צחוק!, למה לי רוב דוגמאות שלכם, "טובאר דאוואי! דאוואי טובאר!", כלומר סחורה תן ולא רק דוגמאות.

(שיח שרפי קודש)

עשרת הדברות

עובדא ידענא שהרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא סיפר שפע"א הי' בפרשת יתרו בצל קדושת אביו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע ובקראו את עשרת הדברות ראה ממש קולות וברקים כמו בשעת קבלת התורה על הר סיני ולא בדמיון ראיתי אלא בפועל ממש ראיתי בעיני את הקולות וברקים של מתן תורה, ואח"כ חשבתי אם כך זכיתי לראות בלי ההכנה לזה א"כ אשתדל להכין עצמי בקדושה ובטהרה ושמירה יתירה וכן עשיתי עד חג השבועות עבדתי על זה עבודת הקודש ונסעתי על חג השבועות לאבי והנה אז לא זכיתי לראות והבנתי שמה שזכיתי לראות בפרשת יתרו הי' מפני שאבי רצה להראות לי בכח קדושתו מה שהצדיקים יכולים לראות.

(דברי מנחם)

☆

עוד סיפר הגה"ק משינאווא שבעת שקרא אביו הק' את עשרת הדברות הי' לו התפשטות הגשמיות ממש כמו במעמד הר סיני.

(שם)

☆

וכמה דהיה מספר הגה"ק משאמלויא זי"ע ששמע בשם הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע שפעם ישב בשולחנו הטהור בחג השבועות ודיברו ביניהם על מה דאיתא בשם הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע ש"אפשר לשמוע הקולות והברקים כמו שהיה בעת מתן תורה" ואמר חסיד אחד לחבירו, כי יכול להיות כי הכוונה היא שמתאמצים במחשבה כ"כ כאילו עומדים בהר סיני, עד שאפשר להעמיד בדמיונו כאילו שומעים הקולות והברקים, הרה"ק מליסקא זי"ע בשמעו זאת, ענה ואמר בלשון הקודש: "לא ולא! קול ממש! בוודאי קולות וברקים ממש! וגם אני יודע שהוא אמת".

(דרכי הישר והטוב)

☆

ידוע עבודתו הק' של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע כשהיה קורא את עשרת הדברות בחג השבועות שהי' נורא על כל סביביו, והיה מעשה בחג השבועות שבקריאת התורה נתלהב כל כך עד שאחד מגדולי תלמידיו קהו פתאום עיניו מראות מחמת ההתרגשות העצומה שתקפתו, וכשגמר הרה"ק את כל הקריאה חזר אליו מאור עיניו, אחר התפילה כשסיפר החסיד להצדיק את אשר קרהו, אמר לו הצדיק שהמאורע בא לו מפני שנתקשרה נפשו בנפשו והוא עבר אז דרך "חושך ענן וערפל" שבמעמד הר סיני, ועל כן חשכו עיניו לפי שעה.

(שיחות קודש)

☆

הרה"ק ר' חיים דוד דוקטור מפיעטרקוב זצ"ל תלמידו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע סיפר כשהיה בפעם הראשונה בחג השבועות בלובלין, ובעת שהתחיל החוזה קריאת העשרת הדברות אנוכי ה' אלוקיך, לא ראה שום אנשים בבית המדרש, כי היה מלא כל הביהמ"ד מאותיות "אנוכי" עד שגמר הרב כל העשרת הדברות אז ראה בחזרה כל האנשים.

(גדולת הצדיקים)

☆

וכעין זה שמעתי בשם צדיק אחד כשהיה בביהמ"ד של הרבי מלובלין זי"ע בעת קריאת עשרת הדברות, והביט בעת קריאת עשרת הדברות בביהמ"ד ונדמה לו שכל הביהמ"ד היה פנוי ולא נשאר בו איש.

(ישמח ישראל)

☆

מעשה שהיה אצל מרן הבעש"ט הק' שפעם אחד קודם התגלות למד עם תלמידיו, כידוע שהיה מלמד נערים, ומסר להם חלק תורתם בבחינת מעמד הר סיני בקולות וברקים, וכשהגיע לפני חג השבועות ולמד עמהם סדר מתן תורתינו הק' שאל את הילדים, בניי, אתם זוכרים מעמד הר סיני, והשיבו כולם בפה אחד, אנו זוכרים, כי פתח להם הדעת והשכל עד שזכרו ממש, ורק אחד השיב: אין אני זוכר, וזה יצא לתרבות רעה ר"ל.

(ספר הבעש"ט)

☆

ביום ראשון של שבועות, קודם קריאת התורה, הלך פעם הצדיק ר' חנוך העניך מאליסק לביתו לנוח מעט, קודם שבא בחזרה לבית הכנסת נזדרזו כמה חסידים ועלו על הבימה, כדי שיוכלו לעמוד סמוך אצל הצדיק בשעה שיקרא עשרת הדברות, כשנכנס הצדיק לבית הכנסת, רמז בידו על האנשים שירדו מהבימה, ואיש פשוט אחד מהמון העם עומד אף הוא על הבימה, ורמז הצדיק שהוא ישאר על מקומו, וחסיד אחד התרעם בלבו וחשב: אנחנו לומדים כל השנה בתורה הקדושה, ולא נתן לנו הרבי לעמוד אצלו, ולעם הארץ הזה נתן רשות, אתמהה! אבל כשהתחיל הצדיק

לקרוא עשרת הדברות בהתלהבות נוראה כדרכו בקודש, עברה וחלפה המחשבה ממנו, כי כל חושיו היו דבוקים לשמוע אמרות קדשו של הצדיק, אחר התפלה נהגו החסידים ללכת לשלחנם של בני הצדיק, ואותו חסיד הלך לחתנו הרב ר' אנשיל אשכנזי, כשבא לשם ומצא אותו האיש שעמד על הבימה אף הוא יושב שם, חזרה וניעורה אותה מחשבה בלבו, ותיכף שמע את ר' אנשיל אומר: בהר סיני, כידוע, נתרפאו כל החולים, וחותני הוא צדיק הדור והבימה שלו היא בבחינת הר סיני, ומפני שהאיש הזה זקוק לרפואה, לכן נתן לו חותני הקדוש רשות לעמוד אצלו בשעת קריאת התורה על הבימה, כדי שתהיה לו רפואה.

(כתבי החסידים)

☆

פעם אחת בשנה שחל ערב שבועות בשב"ק, אמר מרן הדברי חיים שחיוב על כל אחד לומר כל התיקון ליל שבועות, זאת אמר בתורה של סעודה ג' ורצו החסידים לראות אם מרן יאמר כל התיקון ליל שבועות, נכנסו שני אברכים בהסתר לחדר מרן, אח"כ בא מרן וישב ובא הגבאי לחדר ומצאם, בקשוהו שישתוק, אבל הוא התרגז עליהם עד שמרן שמע, וצעק על הגבאי למה מזלזל בהם ומצער בני ישראל בחינם, ויצא ממחבואם ועמדו שם ושמעו אמירת תיקון ליל שבועות, כשהגיע מרן הקדוש לעשרת הדברות שבפרשת יתרו, הרגישו האברכים הנ"ל שכמעט פרחה נשמתם מגודל הפחד שנפל עליהם ממתיקות נעימות הקדושה, וכשהגיע לעשרת הדברות שבפרשת ואתחנן הרגישו עוד הפעם רעדה גדולה עד מאוד, עד שסיים כל התורה.

(בחצרות החיים)

הצדיק ר' ברוך ממז'יבוז', נכדו של הבעש"ט, כשהיה דר בטלטשין, נסע פעם קודם חג השבועות למז'יבוז', להשתטח על קבר זקנו הבעש"ט, ולא נכנס לבקר את אחיו הצדיק בעל "דגל מחנה אפרים" שדר אז במז'יבוז, רק תיכף בבואו העירה נסע אל קבר הבעש"ט, ומשם חזר ישר לביתו לטולטשין, תיכף אחר חג השבועות בא פעם שנית למז'יבוז', ונסע שוב אל קבר הבעש"ט, ומשם בא לבית אחיו בעל ה"דגל" שאל אותו אחיו: למה זה כשהיית קודם החג על קבר זקנינו לא באת אלי, ולמה זה באת תיכף אחר החג פעם שנית על קבר הבעש"ט? השיבו ר' ברוך: אמרו לי מן השמים, שאם אני רוצה אקבל התורה בחג השבועות בקולות וברקים כמו שקבל משה רבינו מסיני, והייתי על קבר הבעש"ט, ובקשתי ממנו שיפעול שיהיה לי כח לקבל התורה באופן זה, חזרתי לביתי, וקבלתי התורה בחג השבועות בקולות וברקים, והנה עכשיו אני רואה שאין כח בידי, ובקשתי מזקני הבעש"ט שיקח זאת ממני.

(כתבי החסידים)

☆

הרה"ק ר' הירצקא מראצפארט זי"ע היה פעם בצאנז בשבת שקורין עשרת הדברות, והיה שם גם הגביר ר' מאיר לעוולקי, ומרן הקדוש קרא בחשאי מאד מפני שהיה אז חלש וגם גרונו נחר, אחר התפילה שאל הרה"ק מראצפערט את הגביר הנ"ל אם שמע את הקולות והברקים בעת שקרא רבינו את עשרת הדברות, והיה לפלא בעיני הגביר הנ"ל כי כל הקהל שהיו שם במקום לא שמעו את קול רבינו בשעת הקריאה ואפילו העומדים סביבו, והרה"ק הנ"ל הגם שעמד למטה ליד התנור שמע קולות וברקים.

(זכרון נפתלי)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

פעם אחת היו חסידים הרבה על חג השבועות בראדאמסק אצל הרה"ק התפארת שלמה זי"ע, ומחמת שהיו כמה מאות חסידים ולא הכינו עבור 'עולם' כזה, לכן לא היו יכולים לקיים את מאמר חז"ל (פסחים ס"ח) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם. וכאשר לקחו פרידת השלום מזקני זצללה"ה **אמר להם בבדיחותא, שובו 'לכם' לאהליכם, היינו ה'לכם' שחסר לכם פה תקחו אותו לאהליכם שיהיה לכם באהליכם פרנסה וברכה וכל טוב.**

אהל שלמה

י"ל טעם בדרך צחות על מה שאוכלין לביבות 'קרעפליך' בחג השבועות, על פי מה שכתב בספר מגדול עוז להריעב"ץ (בחלק עליית הטבע) שאחד מפלאי הטבע בדוממים נזכר בדברי הקדמונים כי הר סיני העידו עליו כי האבנים הנמצאים בו מצוייר עליהן צורת סנה, ולכן נקרא ההר ההוא 'סיני' על שם הסנה, ואחד מנכבדי ברצלונא הביא עמו מן האבנים ההם והיו יכולים לראות בו הסנה מצויר בתכלית הציור והציור ציור אלקי, ושברו את האבן לחצאים ונגלה הסנה בכל חלק, ואח"כ חלקו אותו חלק לחצאים ונמצא הסנה מצויר בכל חלק בפנימיתו, וכן פעמים רבות עד שהיו החלקים כדמות בטנים ועדיין הסנה בהם יעוי"ש. והנה הלביבות עשויים בשלשה קרנות וכשמחלקים אותם לחצאים עדיין יש לכל חלק ג' קרנות, וכשמחלקים אותן החצאין לחצאין עדיין יש בכל אחד מהם ג' קרנות וכן לעולם, **נמצא שבענין זה של חלוקה לחצאין יש להלביבות דמיון לאבני הר סיני, וכיון שבחג השבועות נתעלה הר סיני שקבלו עליו בני ישראל את התורה, לכוונה זו נוהגין לאכול לביבות בחג השבועות.**

קדושת ציון, מועדים

והגבלת את העם לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו וכו' וירד משה מן ההר ויאמר להם היו נכונים לשלושת ימים וכו' וקשה למה לא אמר להם מרע"ה תיכף מצות הגבלה, גם אינו מובן מאמה"כ ויאמר ה' אל משה לך רד העד בעם פן יהרסו וכו' והשיב משה לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העידות בנו הגבל את ההר וקדשתו, וקשה ג"כ למה לא רצה לומר להם מצות הגבלה וגם מה היתה תשובתו אל ה' לא יוכל העם לעלות וכו', ולהלן בפ' כתיב ויאמר ה' אל משה לך רד ועלית אתה ואהרן וכו' וירד משה מן ההר ויאמר אליהם ופרש"י מצות הגבלה ותמוה למה המתין עד עכשיו במצות הגבלה.

והנראה לפרש דמרע"ה אשר היה במעלה גבוה מעל גבוה לא היה יכול להשיג איך אפשר לעבור את פי ה' לעשות ח"ו נגד רצונו ית"ש וסבר דכמו שהוא זיכך את אבריו ומוכנים מעצמם לעשות רצון קונם, כמו"כ ישראל מסתמא אבריהם מוכנים ומזוככים שלא לעבור על מצות ה', לכן אמר כי לא יוכל העם לעלות, ר"ל הלא אין ביכולתם לעלות אף אם הם ירצו אין ביכולתם מפני כי אתה העדותה בנו, א"כ אבריהם מעצמם לא יעשו את פעולתם, לכן אמר לו השי"ת לך רד, רד מגדולתך ואז תראה שישראל הם לא במדריגה זו וצריכים התראה.

(דברי חנוך)

☆

עוד לאלוקי מילין לפרש מה שמיאן משה בתחילה לרדת ורק אח"כ כשאמר לו הקב"ה עוד הפעם לך רד הסכים, עפי"מ דאיתא בגמ' (ברכות ה:) היוצא מביהמ"ד אל יפסיע פסיעה גסה וה"מ למיפק אבל למיעל לית לן בה, ותמהו המפו' דמאי קמ"ל הא בהדיא קאמר היוצ"א מביהכ"נ, וכתב הרי"ף (בעין יעקב ברכות סי' כ"א) דהכוונה אם יוצא מביהכ"נ ע"מ שיבוא מהר בחזרה לביהכ"נ מותר לרוץ אפי' בהליכתו מביהכ"נ שהוא סיבה שיבא מהר בחזרה, וז"ש וה"מ למיפ"ק כשכוונתו לצאת לגמרי אבל למיע"ל פי' שרוצה לחזור אז לית לן בה וכל שכן דהיטנא טפי כדי לחזור מהר,

ובזה פי' בבית אפרים (בפתיחה לאו"ח) מאמר נעים זמירות ישראל חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך שאני יוצא ע"מ לשוב בחזרה לבית הכנסת אז חשתי ולא התמהמהתי כי מותר לרוץ בכה"ג אפי' ביציאתו.

ובזה א"ש דמשה רבינו לא רצה לירד רק בנחת כדין היוצא מביהכ"נ שלא יפסיע פסיעה גסה ולכן התמהמה בירידתו, וה' הבין כוונתו ע"כ אמר לו ל"ך ר"ד ועלי"ת אתה ואהרן דהואיל שתהיה צריך לחזור תוכל לפסוע פסיעה גסה ואז וירד משה.

(זרע שמשון)

דורש טוב

בגמ' פסחים (ס"ח ע"ב) **ר' אלעזר אמר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, ופירש"י "שישמחו בו במאכל ומשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה בו תורה".** הנה לכאורה היה נראה דהיינו דוקא לדידן שחדשי הקיץ סדורין אחד מלא ואחד חסר ואינם משתנים, לכן יוצא תמיד דעצרת בששה בסיון שהוא יום שניתנה בו תורה, אבל בימי ר' אליעזר הגדול ורבי יהושע (שנחלקו בחיוב לכם) שהיו בזמן הבית **לא היה עצרת תמיד ביום מתן תורה, שהרי עצרת פעמים חמשה, פעמים ששה, פעמים שבעה.** [בגמ' ר"ה דף ו' ע"ב: הא כיצד שניהן מלאין, חמשה. (מלאים היינו ניסן ואייר, שאז יוצא יום חמישים לספירה בה' סיון), שניהן חסרין שבעה, אחד מלא ואחד חסר ששה] **ונמצא דאז היה עצרת לענין החיוב 'לכם' רק כמו שאר ימים טובים, דלא חל ביום שנתנה בו תורה.**

ואת"ל דבאמת בזמן שקידשו עפ"י הראיה לא בכל שנה היו מחייבין ב'לכם' לכו"ע, זה אי אפשר לומר, **דהא מרא דמימרא זו שהכל מודים בעצרת הוא ר' אלעזר בן פדת**, תלמידו של רבי יוחנן, [וכדמפו' ברש"י יבמות דף ע"ב: רבי אלעזר בן פדת לאו תנא היה, ואמורא היה, תלמידו של רבי יוחנן והוא רבי אלעזר סתם דמיירי בכל הש"ס בגמ'] **ובימיו עדיין היו מקדשין עפ"י הראיה**, כדאמרינן בסוף פ"ק דר"ה (דף כ"א), ואם כן איך אמר ר"א **"הכל מודים"** בעצרת כו'. אלא נראה דאכן גם אז היה לכ"ע חיוב לכם, **אמנם לפי"ז צ"ב דניזיל בתר טעמא. ואמאי נתחייב ב'לכם' כשאינו חל ביום שנתנה בו תורה.**

ולכן כתב הצל"ח לחדש דבר נפלא דהנה כתבו התוס' במס' שבת (דף פ"ח) בד"ה כפה עליהן הר כגיגית **ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע, שמא יהיו חוזרין כשיראו האש הגדולה** ע"כ. והנה נעשה ונשמע אמרו ישראל בחמישי בסיון, וכמו שפירש"י בפר' משפטים בפסוק ויכתוב משה וגו' וישכם בבוקר ופירש"י **בחמשה בסיון היה**, ושם (בפסוק ז') כתיב **כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. ואז התחיל זמן קבלת התורה, שהרי קבלו עליהם לשמוע ולעשות, אמנם לא נגמר עד מתן תורה ממש, שראו האש הגדולה ולא חזרו בהם.**

ולכן כתב לחדש דכל הני תלתא יומי נקראין מתן תורה, ד'בחמשה' קיבלנו עלינו נעשה ונשמע, ו'בששה' בו נתקיים העולם על המחשבה של הקב"ה שהיתה ראויה להנתן בו ביום, ו'בשביעי' היתה קבלת התורה בפועל, ושפיר אמר ר"א הכל מודים בעצרת וכו', יום שניתנה תורה לישראל, **דבאיזה יום שיחול בו עצרת נקרא יום מתן תורה**, ואפשר שזה רמז (שבת דף פ"ח) **ההוא גלילאה בריך רחמנא דיהיב אוריין תליתאה וכו' ביומא תליתאה**, ודו"ק.

צל"ח (פסחים ס"ח ע"ב)

'אנכי' ה' – יסוד האמונה, 'אלקיך' – קבלת עול מלכות שמים. מארץ מצרים – מגלה יסוד האמונה [מורה על 'אנכי ה'']. **מבית עבדים** – ולכן חייבים לעבדו [מורה על 'אלקיך'].

אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: (שמות פרק כ פסוק ב)

אנכי ה' אלקיך. הדבור הזה מצות עשה[א], לומר לנכי ה', יוצר [ילמד] ויוצר לותם, שילעו ויולמינו כי יש ה', ['אלקיך'] והוא מלהיס לסם. כלומר, [הוא] הווה [נמצא, הוא] קלמון [לפני כל דבר], מלתו היה הכל [וכל הבריאה התהותה מאתו] בחפץ [משום שחפץ לבראו], ויכולת [וביכלתו לעשות הכל. ואמר 'אלקיך'] והוא מלהיס להסם, שחייבים לעבוד לותו. ולומר 'לסך הוללתיך מלרץ מלרים', כי הוללתם מסם תורה על המילות [שהוא המציא את כל הנמצאים] ועל החפץ [שמרצונו נעשה הכל], כי בילועה ובהשגחה ממנו ילאנו מסם [כיון שברור שלא במקרה יצאו ממצרים, אלא בידיעת ה' ובהשגחתו]. וגס תורה [ויציאת מצרים] על החילוף [שהעולם אינו קדמון, אלא ה' בראו יש מאין], כי עס קלמות העולס [כי אם היה העולם קדמון] לס ילסתנה דבר מטבעו [ולא יתכן שיוכל איזה כח לחדש בו מאומה לשנות הטבעים], ותורה [יציאת מצרים, גם] על היכולת [של ה' לעשות כרצונו], והיכולת תורה על הייחוד [שאין אלוה מבלעדיו, ולא נשתתף עמו שום כח בבריאת הטבעים, שהיכולת והשיתוף סתירה זה לזה, שאם היו שנים יכולים לשנות הטבעים נמצא כל אחד מוגבל בכוחו, שהשני יוכל לבטל או למנוע ממנו לפעול בטבעים כרצונו], כמו שלמר (לעיל ט יד) 'בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ'. וזה טעס 'לסך הוללתיך' [ולא אמר 'אנכי ה'' שבראתי שמים וארץ], אף שגם בריאת שמים וארץ מרמזים על כל אלו הדברים[ב], כי הס היולעים ועדים בכל אלה[ג] [כי נסי יציאת מצרים ראו מקבלי התורה בעצמם, אבל בריאת העולם לא ראו בעצמם].

וטעס 'מבית עבדים' [לכן הוסיף ואמר 'מבית עבדים', אחר שכבר אמר 'מארץ מצרים']. שהיו עומדים במלרים בבית עבדים, שבויים לפרעה. ולומר להם זה, שהס חייבין שיהיה הסס הגדול והנכבד והנורא הזה להם למלהים, שיעבדוהו, כי הוא פדה לותם מעבדות מלרים. כטעס 'עבדי הס לסך הוללתי לותם מארץ מלרים' (ויקרל כה נה). וכבר רמזתי עוד למעלה (יט כ) טעס שני הסמות הקדושים ['ה' אלקיך'] על לדך הלמת.

וזו המלוה תקרל בדברי רבותינו (ברכות יג:) קבלת מלכות שמים, כי המלות המלה לסך הזכרתי [בביאור 'אלקיך'] הס במלך כנגד העס [וקבלת המלכות על ידי העם]. וכך לומרו במכילתא (בפסוק הנל) 'לל יהיה לך מלהים מחרים על פני' למה נלמר? לפי שהוא לומר 'לנכי ה' מלהיך'. מסל למלך שנכנס למדינה, לומרו לו עבדיו: גזור עלינו גזירות. לומר להם: ללו, כשתקבלו מלכותי לגזור עליכם גזירות. שתם מלכותי חינכם מקבלים, גזירותי המיך יתם מקיימין? כך לומר המקום ליסרלל 'לנכי ה' מלהיך', [ורק אח"כ אמר] 'לל יהיה לך'. לני הוא שקבלתם מלכותי עליכם במלרים? לומרו לו הן. כשקבלתם מלכותי קבלו גזרותי. כלומר, לחר שתם מקבלים עליכם, ומודים שלני ה', ואני מלהיכם מארץ מלרים, קבלו כל מלותי.

ונלמרו כל הדבות כלן בלסון יחיד, 'ה' מלהיך', 'לסך הוללתיך'. ולל כלסך התחיל להם 'לתם רליתם וגו'', 'לס שמע תשמעו' (לעיל יט ל ה). להזהיר, כי כל יחיד מהס יענש על המלות, כי עס כל לחד ידבר, ולכל לחד יהה. שלל יחשבו כי לחר הרוב ילך [ואם רובם ישמרו את הדברים], והיחיד יינל עמהם. ויבלר להם משה זלת הכוונה בסוף התורה בפרשת לתם נלבים (דברים כט יז – יט)[ד]:

מעשה חש"ב

[א] פירוש, אנכי ה' אלקיך, נמנית במנין תרי"ג מצוות, כדעת הרמב"ם בספר המצוות (מצות עשה א) וכמו שכתב רבינו בהשגות לספר המצות (ל"ת ה) 'והטוב בעיני בזה הענין כולו, שנמנה אנכי ה' אלקיך מצוה, כמאמר הרב'. ולאפוקי מדעת הבה"ג שאינו מונה מצוה זו ממנין תרי"ג מצוות. ואע"פ שבהשגות הרמב"ן לספר המצות להרמב"ם (מצות עשה א) ביאר רבינו דעת הבה"ג "והנראה מדעתו של בעל ההלכות שאין מנין תרי"ג מצות אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות, או מנענו שלא נעשה, אבל האמונה במציאותו יתעלה שהודיע אותה אלינו באותות ובמופתים ובגילוי השכינה לעיננו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצות לא ימונה בחשבונן וכו'", מ"מ למעשה חולק עליו וסובר דשפיר נחשב במנין המצוות.

ב בדרשת תורת ה' תמימה (עמוד קנא) מפרש רבינו בהדיא קושיא זו וז"ל וזהו מש"כ בהבכורות, 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', והבר שאל זה רבי יהודה הלוי בספר הכוזר (מאמר ג אות כה) שהוא היה המחבר, או היתה השאלה מן המלך כוזר אל החבר שעמו ימחק הסנגורי, למה אמר 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ולא אמר 'שברחתי שמים וארץ וכל צבאם', כמו שאמר 'אנכי ה' עשה כל נעה שמים לבדי רוקע הארץ מאתי (ישעיה מד, כד), כי היה זה לשוי יותר... אבל עיקר הדבר בזה הוא לכל מעיין, כי בתחילה אמר 'אנכי' לומר שיאמינו שיש אלוה נמצא, להוציא מדעת הנבל האומר בלבו אין אלהים... ואמר אשר הוצאתיך, להזכירם שבבר ידעו ונתברר להם בישיאת מצרים שיש אלוה מחדש העולם ושיש לו יהיעה בפרטים והשגחה בהם".

ג פירוש, שעיקר ציווי 'אנכי' הוא להאמין שהוא ברא את העולם וכל שאר עיקרי האמונה, וחייבים לעבוד אותו, אבל האופן בו אנו **מגיעים** לאמונה הזאת הוא מכח יציאת מצרים, משום שביציאת מצרים ראינו **בעינינו** שכן הוא. וכן כתב **רבינו** (דברים פרק כ פסוק ו) כוונת הכתוב (שם פסוק כב) 'ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו', וז"ל: והכוונה בזה הוא הטעם במה שמחר בעשרת הדברות (שם ה ו) 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים', כי יתכוין שנודיע לבן השומע כי ה' הוא הבורא והמחדש והיכול כאשר נתבאר לנו בישיאת מצרים. וזה טעם **'לעינינו'**, כי אנחנו היודעים ועדים מן המופתים והמופתים שראינו שם, כי ה' אלקינו הוא האלקים בשמים ובארץ ומין עוד מלבדו, כי כל זה יודע בישיאת מצרים כאשר פירשתי בדיבור הראשון".

ד (יז) כִּי אִם בְּכֹם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ שֵׁבֶט אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם מֵעִם ה' אֱלֹקֵינוּ לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם פֶּן יֵשׁ בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה: (יח) וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת וְהִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לִי כִּי בִּשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן סְפוֹת הָרָוָה אֶת הַצְּמָאָה: (יט) לֹא יאבֶה ה' סְלֹחַ לוֹ כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף ה' וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל הָאָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה וּמָחָה ה' אֶת שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם:

אנכי ה'	אלקיך	הוצאתיך מארץ מצרים	מבית עבדים
שיהיו ולימינו כי יש ה', הווה, קיומן, ממנו היה הכל בהפץ, ויכולת.	קבלת מלכות שמים.	מורה על המציאות, ועל החפץ, על החידוש, על היכולת, והיכולת מורה על הייחוד.	חייבים לקבל מלכות שמים, כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים.

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה

במאמר שלפנינו נעסוק במשנתו של רבינו בענינים הנוגעים למעמד קבלת התורה

חיוב זכירת מעמד הר סיני: אמונה מוחשית שאינה נתנת להכחשה – זכירת פרטי מעמד הר סיני, הלפידים והקולות / **ממי שמעו עשרת הדברות:** מפי הקב"ה, אלא ששתי דברות הראשונות גם הבינו מה ששמעו, משא"כ שאר הדברות שמעו ולא הבינו. ומשה פירש להם. **סדר עשרת הדברות:** חמש הדברות שבלוח הראשון הן בין אדם למקום, וחמש הדברות שבלוח השני הן בין אדם לחבירו / **שני לוחות:** כנגד, – שמים וארץ – חתן וכלה – שני שושבינין – שני עולמים. **'זכרו תורת משה'.**

חיוב זכירת מעמד הר סיני

בתוה"ק (דברים פרק ד פסוקים ט–י) "רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ: יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּחֹרֵב בֶּאֱמֹר ה' אֵלַי הַקְהֶל לִי אֶת הָעָם וְאַשְׁמִעֵם אֶת דְּבָרַי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְיִרְאָה אֹתִי כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל הָאֲדָמָה וְאֶת בְּנֵיהֶם יְלַמֵּדוּן:

אמונה מוחשית שאינה נתנת להכחשה

כתב רבינו (מצוה ל"ת מצוה ב) "שלא נשכח מעמד הר סיני, ולא נסיר לותו מלעתנו, לבל יהיו עינינו ולבנו שם בל הימים, והוא לומנו יתבדך 'השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסורו מלבבך, בל ימי חייך. והודעת לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב'. והכונה בזה גדולה מאד, שאם היו דברי תורה בחיים אלינו מפי נביא בלבד, אע"פ שנתאמת אלינו ענין נבואתו בתומות ומופתים, אם יקוס בקרבנו נביא ויעוותו ההפך מן התורה, ונתן אליט לות או מופת יכנס בליבנו ספק, **ועל זה אמר כשהשמיענו ביאור התורה מפי הגבורה למזנינו, ועינינו רומות מין שם ממעני, נבחיש בל חולק ובל ספק, ונשקר לותו, ולא יועילוהו לות ולא יגילהו מילנו מופת, שאנחנו יודעים בשקרותו ובפחזותו**" עכ"ל.

זכירת הקולות ולפידים

ובפרשת ואתחנן (דברים שם) כתב רבינו שבכלל לאו זה, שלא נשכח את **כל פרטי המעמד, את הקולות, ואת הלפידים, וכל אשר שמענו מתוך האש.** וחוץ מהלאו יש בה מצות עשה של 'והודעתם לבניך'. וז"ל רבינו: "חזל ואמר כך אני מזהירך

מאד להשמר ולשמור עצמך מאד לזכור מאין באו לאיך המצות, **שלא תשכח מעמך הר סיני מכל הדברים אשר ראו עיניך, הקולות והלפידים, את ככודו ואת גדלו ולבביו אשר שמעת מתוך האש**, ותוליע כל הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד עולם... ולזה במצות עשה שנוליע בו לכל זרענו מדור לדור כל מה שהיה שם בראיה ובשמיעה".

ממי שמעו עשרת הדברות

נחלקו הקדמונים ממי שמעו בני ישראל את עשרת הדברות ובאיזה אופן שמעום. והנה רבינו (שמות פרק כ פסוק ז) **הביא** קושיית **האבן עזרא** (שמות שם א) **על** מ"ש חז"ל (מכות כד.) שרק שתי דברות הראשונות שמעו ישראל מפי הגבורה, מכתובים מפורשים בהם נאמר, שהקב"ה בכבודו ובעצמו אמר את כל עשרת הדברות אל כל ישראל, כמו שנאמר (דברים פרק ה פסוק יט) "את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם", ומתרץ רבינו שלעולם **שמעו את כל עשרת הדברות מפי הקב"ה, וכפי פשוטם של הכתובים, אלא שאת שתי הדברות הראשונות הבינו ישראל כמו משה, ולא הוצרכו לפירושיו של משה, ואילו את שמונת הדברות האחרות שמעו ישראל בקול דיבור בלבד, ולא הבינו את הדברים, עד שבא משה ופירש להם.** ובזה מבאר רבינו סתירת המקראות, דאלו ואלו דברי אלקים חיים, גם אלו המורים שישראל שמעו כל עשרת הדברות מפי הקב"ה, וגם מה שמתבאר ששמעו רק את שתי דברות הראשונות. וז"ל רבינו (שם): "והנה לפון הכתוב הזה [לא תשא] לת שם ה' לפקיך כלפו משה יכבר, וכן בכל הלכות לתכי כן, ובפנים הפסוקים הלפקונים השם יכבר, לנכי לשר הוללתיך וכו'. ומפני זה לתמרו רז"ל לנכי ולפ יהיה לך מפי הגבורה שמענוס, שהם עיקר הכל. ורבי לברהם הקשה כי הכתוב לתר וכו' (ה יט) לת הלבריס הללה דבר ה' לל כל קהלכם, ושם כתוב עוד ויכתבם על שני לוחות לבנים, כי כשר לתרם לל כל קהלכם כן כתבם על הלוחות. ולני לפרש לך קבלת רבותינו, **כולמי שכל עשרת הלכרות שמעו כל ישרלל מפי לפקיס, כפשוטו של כתוב, לבל בשני הלכרות הלפקונות היו שומעים הלכור ומכינים לותו ממנו, כשר יכין לותם משה**, ועל כן יכבר עמהס כשר יכבר הלוון לל עבדו, כמו שהזכרתי. **ומכלן ולילך בשלר הלכרות ישמעו קול הלכור ולל יכינו לותו, ויצטרך משה לתרגם להס כל לכור ולכור, עד שיכינו לותו ממשה**, וכך הס מפרקים, 'משה יכבר והלוהים יענגו בקול', ועל כן היו בהס דברי ה' עם משה שילמר להס כן. **והכונה היתה בזה, כדי שיהיו כלם נכילים בלמונת ה' ובלילוי ע"ז כשר פירשתי, לפי שהם העיקר לכל התורה והלמות וכו', לבל בשלר הלכרות יקבלו לפי משה כילורן עם שלישתם קול הלבריס, ובשלר המצות ילמינו במשה בכל".**

סדר עשרת הדברות

חמש הדברות שבלוח הראשון הן בין אדם למקום, וחמש הדברות שבלוח השני הן בין אדם לחבירו

דעת רבינו (שמות פרק כ פסוק ג) שחמש הדברות שבלוח הראשון הן ממצות שבין אדם למקום, וחמש דברות שבלוח השני הן מצוות שבין אדם לחבירו. ולפי"ז מצות 'כיבוד אב ואם' הכתובה על לוח ראשון, נחשבת כמצוה שבין אדם למקום, שהרי ההורים משותפים עם הקב"ה ביצירה, ועל כן בן הנוהג כבוד בהוריו מכבד בכך את הבורא. ובזה מבאר רבינו הטעם למה בחמש דברות הראשונות הוזכר ענשו של העובר על המצוה ושכרו של המקיים. ואילו בחמש דברות האחרונות לא הוזכר כלל עונש או שכר. משום שחמש הראשונות הן מצוות שנאמרו לכבוד הבורא, וצריך להזהיר את האדם שלא יעבור עליהן, אך חמש האחרונות העוסקות במה שבין אדם לחבירו, קיומן הוא עצמו טובה לאדם, ובקיום המצוה בא הוא על שכרו. וז"ל: "והנה עשרת הלכרות, חמשה בכבוד הבורא יתברך וחמשה לטובת האדם. כי 'כבד לת לביך' כבוד האל, כי לכבוד הבורא, הוא לכבד האב המשתתף ביצירה. ונשמרו חמשה לאדם, בלכלו וטובתו. והנה הזכיר בקשת הלכרות גמולם, ובקשתם לא הזכיר, כי בדבור הלחי לתר 'קל קנא', בשלישי, 'כי לא ינקה', בחמישי 'למען יתרכון'. ולא הזכיר בלחרים עונש או שכר. והיה זה, כי החמשה לברים הלחרונים, טובת האדם הס. והנה שכרו לתו ופעולתו לפניו. לבל בעבודה זרה לריך לזהרת עצם, לחומר הגדול שבה, ולכבוד הבורא".

שני לוחות – כנגד תורה שבכתב תורה שבע"פ – שמים וארץ – חתן וכלה – שני עולמים

וכתב שם עוד "והנראה בזכתב הלוחות, שהיו החמש לפקונות בלוח לחד, שהס כבוד הבורא כמו שהזכרתי. והחמש הלחרונות בלוח לחר, שיהו חמש כנגד חמש. כענין שהזכירו בספר יצירה (פ"ו מ"ג) עשר ספירות בלי מה בזספר עשר לצבעות, חמש כנגד חמש, ובריח יהיד מכוונת בזממצע. ומזה, יתבכר לך למה היו שתים, כי על כבד לת לביך, הוא כנגד תורה שבכתב, ומכלן ולילך כנגד תורה שבעל פה. ונראלה, שלזה רמזו רבותינו ז"ל שלמרו (שמו"ר מז ו) שתי לוחות כנגד שמים וארץ, וכנגד חתן וכלה, וכנגד שני שוקדינין, וכנגד שני עולמים. וכל זה רמז לחד. והמשכיל יבין הסוד".

בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם

המנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות, והמסתעף

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

מנהג ישראל תורה בבתי בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של חג השבועות אחר התפלה, ומרנן רבותינו הק' נבג"מ אף השתעשעו בחידושי תורה ופלפולי דאורייתא בשמחת התורה ובשמו יקרא "קרעפל פשעטיל", ובאמת מנהג זה הוא ישן נושן עוד מימי הקדמונים, ונבאר קצת המנהג הקדוש הזה, וטעמו.

יסוד המנהג הזה מוזכר ב'מהר"ם מרוטנבורג', וב'ארחות חיים' (י"ג) ועוד, ובספר ה'כל בו' (נ"ב) [אותו חיבר אחד מן הראשונים] נכתב: "נהגו לאכול דבש וחלב בחג שבועות מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב כמו שכתוב (שיר השירים ד, יא) 'דבש וחלב תחת לשונך', עי"ש. והמנהג הי' לעשות פלאדין גדול [במילוי של חלב] וקורין לו "סיני" כמבואר במהרי"ל הל' חלה (אות ז), וב'לקט יושר' (אות לה) מביא המנהג: "ביום ראשון של שבועות אכל פלדין ודגים המטוגנים בחמאה, ואח"כ היה עושה הדחה לידיו ולפיו ומשים אצבעו לתוך פיו כדי להדיחו יפה ואח"כ אכל קינוח ואכל בשר צלוי", עי"ש. ופלא הוא לציין מה שמשמע מלשונו שם, שה'דגים' נמי היו מטוגנים בחמאה [ומבואר דליכא למיחש משום סכנה בזה, וכבר נחלקו בזה בסימן פ"ז והדברים עתיקים], וכן פוסק הרמ"א (תצ"ד סעי' ג): "נוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות".

וב'מטה משה' (אות תרצ"ב) ומקורו ב'הגהות מנהגים' (מהרי"א טירנא אות מ"ט) סמכו לזה רמז: "בשבועות אוכלין חלב, וזכר רמז לטעמי תורה שנאמר: מנחה חדשה לה' **בשבעותיכם**" ר"ת **חל"ב**", ובהמשך גם מובא: "וצריך לאכול גם בשר, כי אין שמחה בלא בשר", עי"ש. וכן הוא בספר 'יוסף אומץ' (סימן תתנ"ד), [שהיה בין מאספי מנהגי אשכנז], וז"ל: "רבים נוהגין לאכול מאכלי חלב ביום א' דשבועות, ויש להם על מה שיסמוכו. אכן, מפני שאמרו חז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין, צריכים לאכול בשר אחריהן", עיי"ש.

אולם יש מקומות שנוהגין לאכול רק מאכלי חלב, כמבואר ב'תורת חיים' במס' חולין (פג.) "דעושין עיקר סעודה מתבשילי חלב, ויש דאין אוכלין בשר כלל, ולכן הקשה עליהם ממתני' (דשם) דארבעה פרקים בשנה דמוכרין הרבה בשר ואחד מהם ערב עצרת, ותנא בא"י מיירי דיש רק יום אחד ודוחק לומר דהוא משום ליל עצרת, וכן ידוע דברי הגמ' במס' פסחים (סח:) דרב יוסף עביד עגלא תילתא דאי לאו האי יומא וכו', מוכח דהי' אוכלין בשר" עיי"ש.

וב'דרכי תשובה' יו"ד (סי' פט סקי"ט) מביא, דרבים נוהגין שאוכלין בחג השבועות סעודה אחת של חלב, ואין אוכלין בשר כלל ביום הזה, ומנהג זה אין מקום בהלכה, ומציין שם לדברי התו"ח הנ"ל שהקשה על מנהג זה, ועוד דלא גרע משאר יו"ט דמחיוב לאכול בשר. הן אמת דב'שאגת אריה' (סי' סה) העלה דאף שמחת יו"ט בזמן הזה מן התורה, מ"מ אינו מחיוב לאכול דוקא בשר, רק לעשות השמחה כראוי לו ובמה שנהנה ממנו, וא"כ י"ל דאם נהנה יותר ממאכלי חלב יכול לאכול מאכלי חלב. אמנם הנה מבואר ביש"ש פ"ב דביצה שכתב וז"ל "כי פשיטא דאין שמחה אלא בבשר וכו', וכן שמע הדרכ"ת מהרה"ק הדברי חיים ז"ל דאין דברי שאגת ארי'

מוכרחין, וצריך לאכול בשר בהמה דוקא [אולם כמה אחרונים סבירא להו דיוצאין אף בבשר עוף ואכ"מ להאריך בזה].

וכבר מבואר כן ב'סידור היעב"ץ' (יו"ט של עצרת אות ל"ו) וז"ל: "מנהג ישראל לאכול בו מאכלי חלב, אבל אין שמחה אלא בבשר, והוא אחד מד' פרקים שמשחיטין הטבח, והכי נמי מוכח מרב יוסף וכו', וע"כ ודאי צריך לאכול בשר" וכו', עי"ש.

אולם מנהג נדבורנא ויסודו מהרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ז"ל דלא אכלו ביום ראשון מאכלי בשר רק חלב, וכן מובא בספר 'הילולא דרבי' מהגאון רבי יחיאל מיכל היבנר ז"ל. ובאמת כבר ציינו למש"כ בספר 'סדר היום', וז"ל: "ויש נוהגין בתבשיל של חלב ונותנין דבש עליו לקיים (שיר השירים ד, יא) דבש וחלב תחת לשונך, והכל לפי מה שהוא אדם ולפי המופעם לחכו והערב לו, **ואע"פ שלא יהיה בשר ויין**, כי אין הענין אלא לענג עצמו אבל לא בענין שיצטער", עי"ש.

ומתאמרא בשם הגאון רי"ז מבריסק ז"ל דאמר בשם אביו הגר"ח מבריסק ז"ל: "דלדעתו המנהג להורות בא **דבזה"ז אין חיוב באכילת בשר ביו"ט דוקא**, ומסתיי' במאכלי חלב, ומשום הכי נקבע לחג השבועות דהכל מודים בעצרת דבעינן לכם, ע"כ. והיינו דבאמת אה"נ בכל יו"ט אין שום חיוב לאכול בשר, ויוצאין באכילת חלב, רק נקבע בחג השבועות המנהג כדי לקבוע דין זה. והוא לשיטתו בחי' הגר"ח (סטנסיל סימן סח) דדוקא בזמן שביהמ"ק הי' קיים הי' המצות שמחה בבשר, אבל לא בזמן הזה, עי"ש. וכפי מה שנתבאר לעיל, שיטת הד"ח אינו כן, רק אדרבה מחיובין לאכול בשר בהמה דוקא אף בזמן הזה.

ובספר 'פתחי תורה' [להרה"ג ר' פתחי' הארנבלאס ז"ל דומ"ץ ווארשא מחסידי ראזדימין, נו"נ הרבה עם הרה"ק האבני נזר ז"ל ועוד] מביא שם כל מנהגים בענין מאכלי חלב, והזכיר גם את מנהג זה שאוכלין רק חלב ולא בשר, והסביר הטעם: "דמצינו דאין שמחה אלא בבשר (פסחים קט.), ומשמע דבשר נותן שמחה לאדם, ובמתן תורה היו בשמחה מזה עצמו שקיבלו את התורה וכמו שאומרים בזמירות שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל, ולכך אין אוכלין בשר שלא תהי' השמחה מחמת הבשר רק מחמת שמחת התורה בלבד", עי"ש.

ויש בכמה קהילות אשכנזים שהי' אוכלין בליל הראשון מאכלי חלב, ובבוקר אכלו רק סעודת בשר, ובספר 'מלכי בקודש' (דף ר) מבואר דכן הי' נוהג הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב ז"ל לאכול סעודת חלב בלילה, [אולם הוא ז"ל אכל מעט גם בבקר לקיים המנהג דנזכר בראשונים], וכן הוזכר מנהג זה בשו"ת 'שיח יצחק' [להגאון רבי יצחק ווייס ז"ל מוועראבוי] (או"ח רל"ד) וביאר הטעם: "והוא כעין שכתב בעשר אורות שהרה"ק רבי משה מסאוואראן ז"ל אמר שבליל שבועות אין אומרים תורה דדרך ארץ קדמה לתורה ואין דרך ארץ לומר תורה קודם קבלת התורה", עי"ש, ועיי' בחז"ל (מס' פסחים מט:) עם הארץ אסור לאכול בשר, ועיי' ב'אמרות ה' (פ' שמיני) עה"פ זאת החיה אשר תאכלו ס"ת תורה, לרמז דעם הארץ אסור לאכול בשר, ומרן החת"ס ז"ל כותב ומובא בשער יוסף לדרשות החת"ס (דף כ"ד ע"ב): "ויכסהו הענן לא בא הכתוב אלא למרק אכילה ושתי' שבמעיו, ורמז לחז"ל (תוס' במס' כתובות קד.) בשם המדרש עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה במעיך התפלל שלא תיכנס אכילה גסה במעיך ע"כ מירק אכילה ושתי' שבמעיו, אמנם אחר קבלת התורה מצוה לשמוח, וארז"ל פסחים (סח:) בעצרת כ"ע מודים דבעינן נמי לכם ורמז ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, ונ"ל דמטעם זה תיקנו רז"ל במגילה (ז:) סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא יד"ח ומתענין יום שלפניו שקריאת המגילה הוא במקום קבלת התורה, קיימו וקבלו במקום נעשה ונשמע, ויהי' כ"ז בכרס שאינה מליאה, ואח"כ ישמחו בשמחת פורים ויחזו את אלקים ואח"כ ויאכלו וישתו, עי"ש. ועפי"ז אומר שמה"ט נמנעים בליל שבועות מאכילת בשר באשר הוא עוד קודם קבלת התורה אשר יקבלו בשחרית, אך מעט צ"ע המנהג הזה דמאכלי חלב מכבידים ומביאים השינה, כדאיתא בהגהת מנהגי' דמה"ט אוכלי' בער"פ מאכלי חלב כדי שיישן ביום ויהא נעור בלילה, וצ"ע דהרי חיובא להיות נעורים בלילה זו כדאיתא במג"א סי' תרצ"ד עפ"י הזוה"ק", עי"ש.

וב'משנת יעקב' [להגאון מקאפיש ז"ל] (ח"ב סימן תצ"ב) כתב לבאר המנהג הנ"ל, וז"ל: "וטעם לאכילת מאכלי חלב י"ל עפ"י דאי' ברשב"ם (ב"ב קכא:) דט"ו באב הוא יו"ט שהשלימו מצות קציצת עצים למערכה, א"כ גם לגמר מצות הספירה צריך לעשות יו"ט סעודה לגמרה של מצוה, ע"כ כשנכנס שבועות שאז נשלם הספירה דתמימות צריך לעשות סעודה, אבל היות שיו"ט הוא ולא יהא ניכר שעשו בשביל גמר הספירה עושין הסעודה בחלב להיכר שאינו בשביל יו"ט שחיובו

בבשר אלא הסעודה הוא בשביל מצות הספירה, ואפשר דמשום זה יש מנהג שעושין סעודת חלב בליל א' דשבועות, דעפ"י הנ"ל תיכף בגמר המצוה עושין הסעודה לגמרה של מצוה, **וראיתי מובא מנהג שממאכלי חלב נותנין למי שספר כל המ"ט יום**, וסמך יש מזה לדברי, ושמחתי כשמצאתי במדרש פנחס לזקיני הגה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע", עי"ש.

ובאמת כן מבואר ב'אמרי פנחס' (אות רס"ט), וזת"ד: "דאיתא ויעש שלמה משתה לכל עבדיו מכאן שעושין סעודה לגמרה של מצוה, ובשבועות גומרין מצות ספירת העומר ולכך עושין סעודה, ואם היו עושין סעודת בשר אין היכר אם לשם זה אם לשם יום טוב לכך עושין מחלב" עי"ש. ומובא ג"כ בספר 'המטעמים': "איתא בשו"ע (יו"ד רמו) כי יש לעשות סעודה בכל גמר מצוה, ואסרו חג הוא סעודת גמר מצות יום טוב, וא"כ צריכין לעשות סעודה בגמר ספירת העומר וא"א לעשות סעודה בבשר, כי אינו ניכר שהיא נעשית לשם כך רק לכבוד יום טוב, ועל כן עושין סעודה ממאכלי חלב".

וה'דרכי תשובה' שם מביא מנהג זה ומבאר דאינו לפי הלכה, דאף דלפי השאג"א (סי' סו) אין חיוב שמחה מה"ת אלא בשחרית ולא בלילה, ורק מדרבנן יש שמחה בלילה, יש מקום להקל דאינו מחיוב לאכול בשר בלילה, ויכול לענגו בשאר דברים, אולם השע"ת (סי' תקכט) מסיק כמ"א (סי' תקמ"ו סק"ד) דגם בלילה הראשונה של יו"ט חיוב שמחה הוא מה"ת, וא"כ מצוה לאכול בשר דוקא, **וע"כ יותר נכון המנהג שקבלתי מאבותי ורבותי הק' לאכול המאכלי חלב בעצרת תיכף אחר התפלה בקידושא רבה בלא פת בדרך עראי, ומברכין ברכה אחרונה, וממתינים ערך שעה או יותר, ואוכלין סעודת שחרית בבשר ויין ויוצאין לכו"ע**, רק שצריך לחצות שיניו קודם הסעודה שבין השיניים" וכו', עי"ש. וכן אנו נוהגין.

ועי' בס' שו"ת 'שם משמעון' שכתב טעם למאכלי חלב "דכיון דלכו"ע בשבת נתנה תורה, א"כ היו צריכים לעשות קידושא רבא של יום השבת על היין, אבל מאחר שיצאו אז מגדר נכרי ונכנסו לכלל ישראל, א"כ היו על היינות שלהם דין נכרי, ולא היה ראוי לקדש עליו, וא"כ היו צריכים לקדש על חלב שהוא מרוי ומשכר דומיא דיין, ולזכר זה אנו אוכלין מאכלי חלב בשבועות", ע"כ. ולפי"ד נמי משמע שהמנהג של אכילת מאכלי חלב בשבועות הוא בבוקר ובחלב דוקא.

והי' מנהג אחר בימי קדמונים דהי' אוכלין קודם הבשר ואח"כ החלב, אבל ע"ז כבר עוררו הכל בו [הל' בשר וחלב] דכיון דמאריכין בתפלה עד חצי היום א"כ אין שש שעות להמתין אחר אכילת בשר לאכול החלב, עי"ש.

ובאמת מצינו שהיו כמה מהראשונים שהקילו בחג השבועות בדיני הרחקות בין בשר וחלב, כפי מה שמבואר ב'כל בו' (שם) על המנהג הנ"ל "דהי' אוכלין קודם בשר ואח"כ חלב, ולא היו ממתינים שש שעות, דכיון שהוא תאב לאכול כבר נתעכל הבשר, ובשביל הבשר שבין השיניים יחצוץ שיניו ולהוציא הבשר קודם שיאכל הגבינה", עי"ש. וה'חק יעקב' בסימן תצ"ד (סקי"א) מביאו [וכן בספרו מנחת יעקב כלל ע"ו סק"ה], ומביא בשם 'זכרון משה' [להרה"ק רבי משה הלפרין ז"ל, מתלמידי הרמ"א והמהרש"ל, והי' חמיו של המהרש"א או גיסו כמבואר במבוא לספרו הוצאת זכרון אהרן] וכתב: "דיש נוהגין בשבועות היתר לאכול מאכל חלב ובשר בסעודה אחת", אולם מסיק שם הזכרון משה דשומר נפשו ירחק מהם, ויזהר בחג השבועות כמו כל השנה, עי"ש, וכן מבואר בשאר פוסקים.

וראיתי בספר 'זכרון משה' הנ"ל (דפוס זכרון אהרן דף יד) איך שהסביר הטעם להקל בשבועות לאכול בשר וחלב בסעודה אחת: "לפי שהוא מתן תורה וראוי להתענג ולשמוח ביותר דהא בעצרת כולי עלמא מודים דבעינן נמי לכם ואי לאו ההוא יומא וכו', וגבינה ובשר מצינו באברהם שכיבד בהם המלאכים כמו שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר וגו', והוא מאכל מלכים כדכ' בזוהר בסוף פרשת משפטים (קכה ע"א, ונלמד בסדר חק לישראל פר' משפטים יום ה') "מיכלא דההוא רשע [נבודכנצר] בישרא בחלבא הוה וגבינה עם בישרא בר מיכלן אוחרי ודאסליק ליה בפיתרא כל יומא", ודווקא בשאר ימות השנה יש להחמיר כמו שכ' הזוהר שם דכל דאכיל האי מיכלא דמתחבר כחדא או בשעתא חדא או בסעודתא חדא ארבעין ימין מתחזיא גדי מקלפא בקלפוי לגבי אינון דלעילא וסייעתא מסאבא מתקרבין בהדיה וגרים לאתרעא דינא בעלמא כו', ע"כ. אמנם האי יומא מתן תורה לית רשות להנהו מסאבא להתקרב ולאתרעא דינין בעלמא, ואפשר שהוא מידי דהוי אדכתיב כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' קרבן ראשית תקריבו אותם וגו', כל זה לא כתבתי אלא

ליישב המנהג אבל שומר נפשו ירחק מהם", עי"ש. אבל עכ"פ ממוצא דבריו אתה שומע גודל קדושת היום דלא שולט דינין בהאי יומא בכלל.

ובס' 'עטרת ישראל' [להרה"ק המגיד מבאהאפלי ז"ל] כתב בזה דבר נפלא: "דאחד מהטעמים שאוכלין חלב בשבועות להראות שלא עושין כמו שעשו המלאכים אצל אברהם אבינו שאכלו בשר וחלב ביחד, ולכאורה זה טעם לפגם לגבי אברהם אבינו שהעידו חז"ל שקיים אברהם אבינו את כל התורה כולה אפילו מצות עירובין ואיך נתן לאכול בשר וחלב ביחד שלא כדת התורה, והאריך שם לבאר דנביא לפעמים יש לו רשות להתיר דבר איסור, ובפרט במקום דלא שייך הטעם לאסור ויש ענין פנימי להתיר, וזה הי' כשמלאכים הי' שם דלפי מדרגתם היו מותרים לאכול בשר וחלב, אבל אנו שאנו נוהגין עפ"י הטבע צריכין לנהוג כפי גדרי התורה, ולכן אנו אוכלין חלב ואח"כ בשר ולא ביחד, להורות באכילה ראשונה אחר קבלת התורה דאנו צריכין להזהר לפי מדרגותינו בדרכי התורה, כי אין אנחנו במדרגת מלאכים לאכול בשר וחלב ביחד ח"ו, **ועכ"ז מצאנו אפילו לגבי דידן קולא ביום זה באכילת בשר וחלב שאין צריך להמתין ששה שעות אחר אכילת בשר, כדי להורות שמרוב קדושת היום אינו כשאר ימים דלא כל העיתים שוות" וכו', עי"ש.**

ודבר נפלא כתוב בזה בספר 'דבר ישרים' [להגאון רבי חיים דוד זילבער-מרגליות ז"ל מחסידי רבי לייבעלע איגר ז"ל ועוד] (שבועות אות ריי"ט) וז"ל: "במפרשי שו"ע א"ח (סי' תצד) כתבו דנוהגין להקל בשבועות באכילת גבינה אחר בשר, ויש להביא סמך קצת לדבר עפ"י מה דמבואר במס' חולין (קח.) בשם מר עוקבא דאביו כי הוי אכיל בשר האידנא ל"ה אכיל גבינה עד למחר כי השתא, דהיינו דהמתין מעת לעת מבשר לגבינה, ואפשר דמטעם זאת לא ראינו רבני קשישאי דאוכלין מאכלי חלב בשבת ויו"ט, דאע"ג דאינם רוצים להחמיר יותר ממר עוקבא, אולם בזמנים קדושים יש לאדם להתקדש יותר, וכמו דמחמירין שלא לאכול פת נכרי בעשי"ת, **ובודאי בשבועות גם אביו של מר עוקבא קיים מנהג ישראל ואכל חלב ובלילה אכל בשר, ונדחה חומרא שלו בשבועות, א"כ גם אנו נלמוד ממנו להקל קצת יותר בשבועות"**, עי"ש.

ובספר 'ויעש אברהם' (דף של"ג) נו"נ ג"כ בענין זה אי מקילין בשבועות, וזת"ד: "בחג השבועות רציתי לאכול מאכלי חלב, אבל לא עברו שש שעות מאכילת בשר, **ושמעתי אומרים כי בחג השבועות מקילים בזה,** ושאל זקנו הרה"ק רבי אברהם מטשעכנוב ז"ל וא"ל דאם ישן בצהרים יכול לאכול חלב, ומביא שם דכן פסק הרה"ק רבי בעריש מביאלא ז"ל דהתיר בבקר לאחר שינה לשתות טעה עם חלב אף שלא עבר שש שעות", עי"ש. וכנראה דזקינו ז"ל לא התיר לו משום שבועות, רק דבאופן כללי התיר אחר שינה..

אולם בשו"ת 'שיח יצחק' ח"א (סי' שצ"ט) הביא בשם הרה"ק רבי דניאל פרוסטיץ ז"ל: "דמרנא החת"ס ז"ל אמר לו שבעת עיונו בהל' בשר וחלב המציא דבר, שמה שפסק ביו"ד (סי' פ"ט) לשהות אחר אכילת בשר ששה שעות דהוא מטעם שעד אז הוא זמן העיכול, וזה לא נאמר רק למי שאוכל ביממא, אמנם כן האוכל בשר בלילה וישן אח"כ אף שלא עברו ששה שעות מעת אכילת הבשר מותר לשתות חלב באשר ע"י שישן בינתיים ממהר העיכול לבוא, ואחר שבירר מרנא דבר זה הכין לעצמו לאחר שאכל בשר בלילה כלי אשר בו ניתן חלב עם קאפפע לשתות אחרי שינה דאיזה שעות, ולפני אשמורת הבוקר כאשר קם מרנא ז"ל ללמוד ולקח הכלי אשר הכין ופעל בו הקאפפע לתתו על האור להחם נשבר לו הכלי ונשפך כל הקאפפע לארץ, אז אמר רואה אני שמן השמים אין מסכימים להוראתי זו, אלא לא פליג חכמים בזמן שהי' אחרי בשר, כיומם כלילה זמן א' להם, והנה נדפס מחדש ס' נפלא 'פסקי תשובה' ושם בח"ג סי' רפ"ה מביא מס' 'ויעש אברהם' שכן הורה הגה"ק מו"ה דוב בעריש מביאלא והתיר לשתות משקה טעה עם חלב בבוקר השכם אף שלא עברו עוד שש שעות מאכילת בשר בערב, ובלי ספק שכן קיבל מהגה"ק מוהר"א ז"ל מטשעכנוב עכ"ד, אמנם בוודאי אילו נודע להגה"ק הנ"ל ממעשה רב הנ"ל דמרנא הקדוש החת"ס זי"ע בוודאי הי' חוזר מפסק זה", עי"ש.

שוב ראיתי ב'בית הלוי' (פ' יתרו) תוך ביאורו על טענות המלאכים לקבל התורה כתב שם: "וזהו הענין שנוהגין בעצרת לאכול מאכל חלב, ועיקר הכוונה בזה דביו"ט מצות לאכול בשר דאין שמחה אלא בבשר, **ובעצרת אוכלין גם חלב מקודם כדי לקיים ההבדל והזריזות שיש בין אוכל חלב לבשר והוא הקינוח והדחת**

הפה כדי לקיים מצוה שבאכילה, ועיין במדרש תהלים על פסוק מפי עוללים ויונקים יסדת עוז ,וע"ש שמסדר הויכוח של המלאכים על נתינת התורה ולבסוף אמר וז"ל: אמר הקב"ה והלא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ותינוק שלהם כשבא מבית הסופר ואמו נותנת לו פת ובשר וחלב ואומר היום לימדני רבי לא תבשל גדי בחלב אמו, הרי דבזריזות זו שזהירים מתערובת של בשר בחלב זכו לקבל התורה, **ומכאן יצא המנהג לאכול חלב כדי להראות הזריזות וההרחקה שבין אכילה זו לאכילת הבשר** ולא כמו שעשו המלאכים שאכלו תיכף זה אחר זה" עי"ש כל הענין בארוכות.

אולם ידוע דקולא זו כבר מוזכר ב'דעת קדושים' (יו"ד פ"ט) דע"י שינה אפשר להקל לפחות שעה או ב', וכמה חולקין עליו, וב'קובץ מבית לוי' (ח"ט דף כ"ג) בשם הגאון הגדול בעל שבט הלוי ז"ל דהמנהג הי' בזה להחמיר. וי"א משמי' דמרן הדברי חיים ז"ל להקל בענין זה.

אולם רביה"ק ז"ל אמר דמרן הדברי חיים ז"ל הקיל בזה עיקר מלילה ליום, כמבואר ב'משנת יעקב' [להגאון מקאפיש ז"ל] (ח"ג יו"ד סי פ"ט) בשם רבינו ז"ל, וז"ל: "אמר הגה"ק מהר"י ט"ב שליט"א ביו"ט דשבועות תשכ"ב שהגה"ק מצאנז זי"ע בעל ד"ח נהג לשתות בבוקר לאחר ה' שעות שאכל בלילה, יען **דיש חילוק בין לילה ליום** אבל לא מצד שינה בלילה, דאם בחורף באשמורת לאחר ה' שעות שהם בלילה לא נהג היתר, וכן נהגו אחריו כמה מתלמידיו הגדולים זי"ע", עי"ש.

ועי' ב'דברי חנה' (ח"א) "**שמרן הדברי חיים החזיק לנער מי שמקפיד להמתין בדיוק שש שעות בין בשר וחלב, ומיום ללילה השיעור עוד פחות**", עי"ש, וכן מקובל בשם הרה"ק מראפשיץ ז"ל ויש להאריך בזה ואכ"מ, ועכ"פ לא מצינו דהקילו בזה יותר בשבועות, ומי שהחמיר בזה כל השנה לא הקיל בשבועות, אולם ב'ארז בלבנון' הביא דהגאון בעל באר שמואל מאונסדארף ז"ל הקיל בשבועות דממתינים רק חמש שעות.

וידועים הם דבריו הקדושים של הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק ז"ל בספרו הק' 'נועם אלימלך' פרשת משפטים וזל"ק: "לא תבשל גדי בחלב אמו, נראה לפרש ע"ד הרמז, דיש ליתן טעם לשבח למה נאסר לנו בשר בחלב, והמלאכים כשהיו אצל אברהם אבינו ע"ה נתן להם דוקא בשר בחלב. **וגם אנחנו בחג השבועות התירו לנו חז"ל שלא להמתין אחר הגבינה השיעור כמו בשאר ימות השנה**. ויש לומר כי "בשר" רומז לגשמיות, וע"י שהצדיק אוכל הגשמיות ביחודים, הוא שואב השפעות מעולמות העליונים, ע"ד שאמרו חז"ל באשה דם נעכר ונעשה חלב, כמו כן הצדיק באכילתו, אכילתו נעשה "חלב", דהיינו השפעה נקרא ע"ש חלב, ומחמת שאין בנו כח לעשות היחוד למטה, לכן ציוה השי"ת שלא לאכול בשר בחלב, כדי שלא לערב מה ששייך למעלה עם מה שלמטה. ולא כן המלאכים שכח בידם לעשות היחוד אמיתי גמור למטה כמו למעלה, ולכן לא היו צריכין לשאוב דוקא מלמעלה, לכן אכלו בשר בחלב. **וזה הטעם שהתירו לנו בחג השבועות לאכול [בשר] אחר גבינה בלא המתנת שיעור, מחמת שאז הוא שעת מתן תורה הקדושה, ואנו מראים עצמינו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה ע"י התורה**" וכו', עי"ש.

וב'גליוני מהר"י' [להגה"צ רבי יהודה'לע מדזיקוב ז"ל] העיר ע"ז דמנלן דבשבועות התיר לנו שלא להמתין, ובי"ג אורות מביא בשם רבי איציק'ל מפשעווארסק ז"ל בשם הרה"ק מציעשנוב ז"ל דכוונתו הוא דבכל השנה ממתינין אחר גבינה "שעה שלימה" כפי שמשמע בפשטות הזוה"ק [וכן נקטו הד"ח ועוד דבאמת צריך להמתין שעה ולא חצי שעה, אולם העולם מקילין בחצי שעה ואכ"מ להאריך בזה], ובשבועות ממתינין רק חצי שעה עי"ש, ובספר 'מקדש ישראל' (סימן ע"ה) מביאו בשם הרה"ק משינאווא ז"ל, עי"ש.

ולסיומא דמילתא כדאי לציין את דברי הפמ"ג בסימן תצ"ד (מ"ז סעי' ג) וזל"ק: "יש ליזהר בענין מאכלי בשר וחלב ככל מה שנזהרין בכל השנה המבואר ביורה דעה סימן פ"ח וסימן פ"ט, ושלא לצאת שכרם בהפסדם, ובעונותינו הרבים בגלות המר הזה כל מה שיכולין לגדור גדר יותר טוב, וכל שכן מה שמדינא ומנהג שקבלו כבר הוה כנדר", עכל"ק. וכנראה כן נהגו רבותינו הק' נבג"מ שלא להקל כלום בשבועות מבשאר ימות השנה וכמו שמבואר בדרכי תשובה הנ"ל, ועי' במחזור דברי יואל (אות עז - עט) שרביה"ק לא טעם רק מהעיסה ולא מהגבינה, ואח"כ המתין שעה שלמה, עי"ש, וכן נוהג כ"ק רבינו שליט"א.

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י כ"ק אדמו"ר הגה"ק
מהרי"ם מ"ב זצוקללה"ה

בני ברק
תש"ך

בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

מימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו,
עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למענינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת הולדת הנכד למזל טוב

אצל נכדו הרב **יואל אשכנזי** שליט"א
ר"מ בישיבת אהבת התורה

בן חדב"נ הגה"צ רבי **חנוך הענך אשכנזי** שליט"א
רב ביהמ"ד אבני צדק בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו

במדרש ילקוט ראובני (פ' יתרו אות נ) בשעת מתן תורה הביא הקב"ה את הר המוריה להר סיני, כדי שתנתן התורה על מקום המקדש. ויש להבין טעם הדבר שהביא הקב"ה את הר המוריה להר סיני.

א

ויש לומר דהנה עובדא ידענא דהוה אצל א"ז מרן הייטב לב זי"ע (מוזכר בשו"ת דברי יואל יו"ד סימן ל"ד) שהשקיע כח ואמיץ רב למען כשרות המקולין, ובימים ההם נקבצו יחד הקצבים ורדפו רדיפות וערכו מלחמות נגדו בעבור עמדו בתוקף בחומר הענין, ועד כדי כך הגיע מעשי ריקנים שהשליכו אבנים והפציעו חלונות ביתו של א"ז זללה"ה למען לטרוד אותו ולנקום על קנאתו בעניני כשרות, ואז צוה א"ז זללה"ה שיקבצו אלו האבנים יחד ובשעת הנחת אבן הפינה לביהמ"ד חדשה יצק מהם אבן פנה לבנות בית ה' באלו האבנים אשר נזרקו לנגדו. והתבוננתי בזה על מה עשה ככה לבנות בית ה' באבני ריקנים אשר נזרקו באופן נורא וחילול השם.

ובפשטות נראה לומר טעם נכון, כי בעת שמגישים לבנות בנין בית המדרש שיהיה מקום תורה, צריכים לכח של מסירות נפש, כי בביהמ"ד יש צורך על מסירות נפש, וכמו שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (אור המקוף אות יב) לפרש החרוז מבעל החרדים, קדושיך בניך בין העמים, מסרו נפשם כמו עולות ושלמים, לרצון שנת עינם נדדה. כי שבירת תאוות שינה להיות עומד ושונה בתורה הוא מעין מסירות נפש, וכמו שכתב רש"י במס' חולין (דף קכ. ד"ה לרבות) כי נפש לשון תאוה וקורת רוח שהנפש נהנה ממנו. וכשמבטל תאוותו ורצונו מפני רצונו ית"ש ומנדד שינה מעיניו, הרי הוא כאילו מוסר נפשו והנאתו לה', עכ"ד. ומהיכן יקחו כח של מסירות נפש לקום באשמורת הבוקר, על כן פעל ועשה אותו מעשה להניח אלו האבנים אשר בהם סבל רדיפות למען החזקת והעמדת דת על תלה מקלי הדעת ריקנים שבהם אשר זה היה בחינת מסירות נפש ממש, אלו האבנים הלא המה יסוד החזקה במאד לבניית בית ה' שיהיה מקום תורה ותפלה לבני ישראל.

והנה איתא במדרש (במדב"ר פ"א ס"ז) בג' דברים ניתנה התורה באש ובמים ובמדבר, באש מנין (שמות יט יח) והר סיני עשן כולו וגו'. ולדרכינו יש לומר הטעם שניתנה התורה באש, להורות את בני ישראל שצריכים למסור נפשם עבור התוה"ק, ולהיות מוכנים לשרוף באש למען כבוד התורה.

ולפי זה יבואר הטעם שהביאו הר המוריה למעמד הנבחר של קבלת התורה, כי על הר המוריה נעקד יצחק אבינו ופשט צוארו להיות מוכן במסירות נפש להשחט למען כבוד שמו יתברך, ועל כן על מקום הזה אפשר ליתן התורה, כי על ידי שינתן התורה במקום שמסרו נפשם על קדושת השם יהיה קיום להתורה הקדושה, וכמו שאמרו חז"ל תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי.

ב

עוד יש לומר בטעם הדבר שנעקר הר המוריה ובא למדבר סיני.

ויבואר על פי מה שכתב החיד"א (כפא דוד דרוש ד) כי מלאכי השרת היו מקטרגים והיו רוצים לקבל התורה מכח טענת דינא דבר מיצרא, עי"ש. אך מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' תרומה עמוד רח) כתב לסתור

טענת המלאכים תנה הודך על השמים מכח טענת דינא דבר מיצרא, דבאמת בני ישראל הם מיצרנים להקב"ה שהרי נצטוו לבנות המשכן, כי רצה הקב"ה להשרות שכינתו בתחתונים, ואם כן הם קרובים יותר מן המלאכים, עכ"ד.

ונקדים עוד דברי האלשיך הק' (פ' עקב) על הכתוב הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה, וקשה דלכאורה היה לו לומר מלמטה למעלה הארץ והשמים ושמי השמים, או מלמעלה למטה שמי השמים והשמים והארץ, אמנם ידוע שכאשר ישראל עושים רצונו של מקום אז עיקר דירתו של הקב"ה בתחתונים, וכאמרם ז"ל (ילקוט תשא רמז שצד) והיה כל מבקש ה' יצא אל אוהל מועד, שאפילו מלאכי השרת יבואו מעולם המלאכים לבקש את ה' באוהל מועד. וז"ש הן לה' אלהיך, היינו כשהשי"ת מכונה אלהיך שמתייחס אלהותו עליך, אז הדרגת העולמות אצלו מלטה למעלה, ראשונה השמים, עולם הגלגלים, ולמעלה הימנו שמי המים, עולם המלאכים, ולמעלה מכולם הארץ וכל אשר בה, כי עיקר השכינה בארץ והיא העולה על יתר העולמות, עכ"ד.

ומעתה כאשר עשו ישראל רצונו של מקום וקבלו את התורה, נעקר הר המוריה ובא למדבר סיני, כי מעתה שם הוא עיקר דירתו של הקב"ה, ובזה נתבטל טענת המלאכים שהם מיצרנים.

ג

עוד יש לומר בטעם הדבר שנעקר הר המוריה ובא למדבר סיני.

ואפ"ל בהקדם מה שכתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' תשא) אהא דמצינו (יורה דעה סימן קנ"ז) מחלוקת הראשונים אם אדם רשאי להחמיר על עצמו ולמסור את נפשו בכל מצות התורה חוץ משלש עבירות החמורות, הרמב"ם סובר דאינו רשאי ומתחייב בנפשו, ורבינו ירוחם וסייעתו סוברים דרשאי להחמיר על עצמו, אמנם מבואר בש"ך (סק"ב) דאם הוא אדם גדול וחסיד וירא שמים, אף הרמב"ם מודה דרשאי למסור עצמו על קידוש ה' אפילו על מצוה קלה. ולכאורה יש להפליא וכי בשביל שהוא חסיד וירא שמים ישתנה דינו, והלא כתיב (ויקרא יח ה) וחי בהם, ודרשו חז"ל (יומא פה:) ולא שימות בהם. אך ביאור הדבר כי אצל ההמון עם פירוש הפסוק כפשוטו וחי בהם ולא שימות בהם, אבל אצל הצדיקים פירוש הפסוק וחי בהם שכל חיותו יהיה בהם, וזולת תורה ומצות לא יהיה לו שום חיות בעולם, ולכן מוסרים נפשם על כל דבר, כי הן המה חיותם ממש, ואם כן רשאי ומצוה למסור נפשו, עכ"ד.

ובזה פירש א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' תשא) הכתוב לוחות כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים, כי התורה ניתנה לכל אחד ואחד לפי בחינתו, כי לפשוטי עם פירוש וחי בהם ולא שימות בהם, ולבני עליה הפירוש שיהיה כל חיותם קיום התורה ומצות, וכן יש הרבה מקראות שמתפרשים לכל אחד לפי בחינתו, וזה שאמר מזה ומזה הם כתובים, שלזה הפירוש כך ולזה הפירוש להיפך, עכ"ד.

והנה א"ז זללה"ה בעצי חיים (ראש השנה אות ה) העיר בענין עקידת יצחק, דלכאורה התינח אברהם אבינו רצה לשחוט את בנו, הגם שזה אינו משלש עבירות החמורות, כי הוא היה מצווה ועושה מפי הקב"ה שאמר לו קח נא את בנך את יחידך ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה, אבל הלא עם יצחק לא דבר ה' אתו מאומה, והיאך מסר יצחק את נפשו וגופו לישחט, והיה מסייע בעצמו לאברהם שיוכל הוא לישחט אותו, הא כיון שלא נצטוה על זה הרי מתחייב בנפשו. וצריך לומר דכיון שיצחק היה בנו של אברהם, ומי כמוהו אשר לו נאה ולו יאה להיות מיקרי אדם גדול כבן אברהם, על כן אפילו אם הוא לא היה מצווה, היה מותר למסור נפשו על קדושת השם ואינו מתחייב בנפשו, עכ"ד. ויש להוסיף על דבריו, דאף אומנם כיון שאברהם אבינו נביא היה ונצטווה מפי הקב"ה, היה צריך יצחק אבינו לקיים את דבריו והוא

מצוה מן התורה כמ"ש (דברים יח טו) אליו תשמעון, מכל מקום לא היה מחוייב לקיים מצוה במסירות נפש, שזה אינו משלש החמורות, והיאך מסר נפשו לישחט על העקידה, וצריך לומר שיצחק היה מפורסם לאדם גדול וחסיד וירא שמים, כי לו נאה כי לו יאה למסור נפשו כדי לקיים כל מצות ה' בשלימות.

ובזה יתבאר מה שנעקר הר המוריה ובא למדבר סיני, שהרי יש במשמעות פסוקי התורה כמה מיני פירושים, לכל אחד ואחד לפי בחינתו, ובכדי שלא יאמרו שהתורה ניתנה במישרים באופן אחד לכולם, לכן נעקר הר המוריה ובא למדבר סיני, כי על הר המוריה שם נעקד יצחק אבינו ומסר נפשו לישחט הגם שהיה רק מפי נביא, ומזה ראיה דחסיד מפורסם מותר למסור נפשו גם על כל התורה כולה, ומשם ישכילו בני ישראל לדעת שכל התורה כולה מתפרשת לכל אחד ואחד לפי בחינתו.

ד

עוד יש לומר בטעם הדבר שנעקר הר המוריה ובא למדבר סיני.

שרצה הקב"ה להראות להם מדריגת יצחק אבינו, אשר נתעלה במדריגה להיות כל חיותו שמירת התורה והמצות, ולכן מסר נפשו לשחיטה על קדושת השם בשביל שזהו רצונו יתברך, ואל מדריגה זו צריכים בני ישראל להתעלות לאחר מתן תורה, שכן צריך להיות כל תשוקתם וחיותם בתורה ובמצות, לקיים מה שנאמר וחי בהם, שכל חיותם יהיה בשמירת התורה והמצות.

ה

עוד יש לומר בטעם הדבר שנעקר הר המוריה ובא למדבר סיני.

יתבאר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בקדושת יום טוב (ראש השנה אות ה) לבאר מה שנאמר (בראשית כב א) והאלהים נסה את אברהם, והקשה בזוה"ק (וירא קיט:) למה נתייחס הנסיון אל אברהם ולא ליצחק, אמנם באמת עבודת אברהם אבינו היתה, לא זו בלבד שרצה למסור נפשו של בנו יחידו ולשוחטו במצות ה', אלא כל כך גדלה בלבו אהבת הבורא עד שאהבתו התקועה בלבו הוליד גם בלב בנו יחידו התעוררות ברשפי אש והשתוקקות להקריב עצמו לעולה אשה ריח ניחוח לה', נמצא שבאמת הראשון במסירות נפש זה היה אברהם אבינו, ומה שיצחק הסכים עמו, גם זה היה מעבודת אברהם אבינו, כי בצדקתו ובקדושתו הפעיל זה בלב יצחק ומאתו היה, ועל זה נאמר יען אשר עשית את הדבר הזה, שאברהם אבינו הפעיל אז והכניס אהבת ה' בבנו ובזרעו אחריו שגם המה ימסרו נפשם ומאודם לה', עכ"ד.

והנה מתאמרא משמיה דהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה בביאור דברי הפייטן (בזמירות לשב"ק) ובאו כולם בברית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד ופתחו וענו ה' אחד, דידוע אשר כל מצוה צריך הכנה דרבה לעשותה בשלימות, ובעת שקבלו ישראל כל התרי"ג מצות היה הדבר קשה עליהם לעשות הכנה גדולה כזו, על כן נתנו עצה לקבל על עצמם מסירות נפש, ודבר זה היה להם הכנה לכל התרי"ג מצות, ולזה פתחו וענו ה' אחד, ר"ל שקבלו עליהם היחוד ומסירות נפש של קריאת שמע, עכ"ד.

ובזה יתבאר הטעם דבשעת קבלת התורה נעקר הר המוריה ובא למדבר סיני, כדי שתנתן התורה על מקום המעולה הזה. דהנה מתאמרא משמיה דהרה"ק הרבי ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע (הובא בשפתי צדיקים פ' אמור) ומטו בה משמיה דהרה"ק הרבי ר' זושא זללה"ה לפרש המשנה (אבות פ"ג מ"ב) רבי חנינא בן תרדיון אומר שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים שנאמר (תהלים א א) ובמושב לצים לא ישב. וקשה למה פתח בלשון רבים ואין ביניהם ומסיים בלשון יחיד הרי זה, גם צ"ב דבפסוק ובמושב לצים לא ישב אין שום ראיה אל דבריו

הקודמים. אמנם מסורה בידינו כי כשם שבמקום ישיבת הצדיק נשאר רשימו דקדושה, כן במקום ישיבת לצים ורשעים יש רושם טומאה, וכשיגיע אחר כך איש צדיק לאותו מקום יבלבל דעתו שלא יוכל לומר על אותו מקום דברי תורה, וזהו אמרם שנים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה, היינו שאינם יכולים לדבר דברי תורה, הרי ז"ה מושב לצים, פי' שבמקום הזה היה פעם אחת מושב לצים, ועל זה הביא ראיה מפסוק ובמושב"ב לצים לא ישב, עכדה"ק. והנה אם המקום גורם לרע ח"ו, כל שכן במקום שהיה קדושה שהיא תופסת מקומה, כי מדה טובה מרובה (עיין דגל מחנה אפרים ר"פ וישב).

ולפי זה יש לומר דבעת שבאו ישראל להר סיני והיו צריכים לעשות הכנה דרבה לקבל תרי"ג מצות, על כן נתנו עצה לקבל על עצמם מסירות נפש, אך איך זכו ששים רבוא נפשות ישראל לקבל עליהם מסירות נפש, ולזה נעקר הר המוריה ובא למדבר סיני, כי במקום הזה שעקד אברהם אבינו את יצחק על גבי המזבח תפסה בו קדושה וכח של מסירות נפש, ולכן בא להר סיני כדי שקדושת המקום יגרום להלהיב אש של מסירות נפש בקרב בני ישראל.

ד

עוד יש לומר בטעם הדבר שנעקר הר המוריה ובא למדבר סיני.

ויתבאר על פי מה שכתב בשבט מיהודה (לאחרון של פסח) לפרש הכתובים (תהלים קכב א) שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים. דהנה מי שעלה לרגל וידע שכדרך שבא לראות כך בא ליראות, כל אבריו יאחזמו רעד, וחושב ואומר איך אשא פני לעמוד בהיכל מלך מלכי המלכים הקב"ה, ובבואו לשערי ירושלים עיר הקודש אין כח באדם ליכנס שמה מגודל פחד והמורא, מי אנכי ליכנס לעיר הקודש והמקדש, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר כשבא לעלות לבית המקדש תלבישהו הקרח הנורא באמרו מי אנכי לעלות וליראות, ולזה אמר דוד שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, הגם שהיו ששים ושמחים בעלותם לירושלים, אכן עומדו"ת הי"ו רגלינ"ו בשערי"ך ירושלים, כשבאנו לשערי ירושלים נשארנו עומדים מבלי כח באיש לילך הלאה מרוב הפחד והמורא מגודל קדושת המקום, עכ"ד.

ובזה ביאר כ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה בברך משה (פ' בלק עמוד ריח) מאמר הגמרא (חגיגה ג.) דרש רבא, מאי דכתיב (שיר השירים ז ב) מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב, כמה נאין רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל, בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב, שנאמר (תהלים מז י) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם. ולכאורה יפלא מה ראה הכתוב לשבח ולפאר את ישראל בעלותם לרגל דוקא ברגליהם, והלא באו ליראות בכל רמ"ח איבריהם ושס"ה גידיהם ולאו דוקא ברגליהן, גם מדוע נתייחסו בכאן דייקא אחר אברהם אבינו. אמנם ביאור הענין על פי מה דאיתא במדרש (ב"ר פנ"ו ס"י) ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, אברהם קרא אותו יראה. וזהו להורות כי במקום הזה יושפע יראת שמים בלבות בני ישראל. וזה שאמר כמה נאין רגלי"ן של ישראל בשעה שעולין לרגל, שהוא מדבר בשבחן של ישראל, על מדת היראה אשר השיגו בשעה שעלו לרגל, ודבר זה היה ניכר ברגליהן, כי בבואם לשערי ירושלים עומדות היו רגליהם מרוב פחד ומורא מקדושת המקום מבלי יכולת להמשיך בדרכם הלאה, וכל אחד ואחד היה אומר לנפשו מי אנכי לעלות וליראות במקום הקודש והמקדש, ויראה זו חשובה מאוד בעיני הקב"ה, ועל זה דרשו בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב, וייחסם בכאן דייקא אחר אברהם אבינו אשר הוא קרא את שם המקום יראה, להורות כי מן המקום ההוא נשפע יראה ופחד מהדר גאונו ית"ש, עכ"ד.

ויש להוסיף נופך במה שנאמר ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, שהכוונה על ענין תפלה, כי ויקר"א הוא מלשון תפלה, שאברהם אבינו התפלל אז

על המקום ההוא, ה׳ יראה אשר יאמר היו״ם בהר ה׳ יראה, היינו שגם כהיום הזה יומשך ממקום ההוא פחד ויראה לכל העולם כולו, וכמו שאמרו (ב״ר פנ״ה ס״ז) למה נקרא שמו הר המוריה שמשם יראה יוצאת לעולם. ומהאי טעמא ייחסם הכתוב אחר אברהם אבינו, מה יפו פעמיך בנעלים, כמה נאין רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל, בת נדיב, בתו של אברהם אבינו, כי מה שהיו רגליהם מלא יראה ופחד מהדר ה׳ וגאונו בבואו אל מקום הקודש והמקדש, זה היה בכח תפלתו של אברהם אבינו עליו השלום.

ובזה יש לומר בטעם שנעקר הר המוריה ובא אל מדבר סיני, כדי להשפיע על בני ישראל מדת היראה במדה גדושה, כי ממקום ההוא הר המוריה משם יראה יוצאת לעולם, ודבר זה היה בהכרח כדי שיהיו ראויים לקבל את התורה, כי ראשית חכמה יראת ה׳ (תהלים קיא י), וכמו שאמרו חכמים (אבות פ״ג מ״ט) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת. ואכן בני ישראל כאשר יצאו לקראת האלהים לקבל התורה, כתיב בהם (שמות יט יז) ויתיצבו בתחתית ההר, ובפרשת ואתחנן הזכיר משה רבינו לשבח ואמר (דברים ד י) יום אשר עמדת לפני ה׳ אלהיך בחורב, והיינו שנשארו רגליהם עומדות מוצקות על מקומם, שהיו כולם מלאים פחד ויראת ה׳, וכמו שנאמר (שמות יט טז) ויחרד כל העם אשר במחנה, ובכח זה היתה חכמתם מתקיימת.

ד

עוד יש לומר בטעם הדבר שנעקר הר המוריה ובא למדבר סיני.

ונראה בהקדם דאיתא במס׳ מגילה (דף כט.) תניא רבי אלעזר הקפר אומר, עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, שנאמר (ירמיה מו יח) כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא, והלא דברים קל וחומר, ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה על אחת כמה וכמה. ולכאורה הוא פלא מה הצורך לבתי מדרשות שבחוץ לארץ, וכי יחסר המקום בבית המקדש עבור כל ישראל, הלא בארץ ישראל מקום מועט מחזיק את המרובה.

וביאר הרה״ק רבי משה מקאזניץ זללה״ה בקהלת משה (בליקוטים) בדרך צחות, דהנה האנשים שעוסקים בתורה והולכים תמיד להתפלל בבית הכנסת ערב ובוקר בגלות המר הזה, המה מורגלים במקדש מעט זה בית הכנסת ובית המדרש (מגילה כט.), ממילא יכולת בידם לקבל הקדושה הגדולה בבית המקדש, אבל אותן האנשים אשר לא היו עוסקים בתורה ולא הלכו להתפלל בבית הכנסת כראוי, לא יהיה ביכולתם לבא לבית המקדש, מפני שלא הורגלו במקדש מעט, ובבית המקדש הקדושה גדולה למאוד, לכן יצטרכו מקודם לילך איזה זמן לבית הכנסת ולבית המדרש כדי שיורגלו בהקדושה, ואחר כך יהיה להם יכולת לילך לבית המקדש, ועבורם צריכים הבתי כנסיות ובתי מדרשות לקבוע בארץ, לאמר להם מפני שלא רצו לילך בגלות לבית המדרש יצטרכו אז לילך מקודם לבית המדרש. וסיים שם בזה״ל, אמרתי דבר זה לפני אדמו״ר הה״ק מו״ה אברהם יהושע העשיל זצלה״ה ממעזביז ואמר כי הוא על פי האמת, עכ״ד.

והנה כתב החיד״א (ראש דוד פ׳ עקב) ליישב קושית התוס׳ (שבת פח. ד״ה כפה) למה כפה ההר במתן תורה, הלא כבר הקדימו נעשה לנשמע. כי הם אמרו נעשה ונשמע על קיום המצות, אך עסק התורה לא רצו לקבל, ולכן היה כפית ההר, עכ״ד. ולפי זה יש לומר שבכדי לזרזם על עסק התורה, הביא הקב״ה לשם את הר המוריה אשר עליו תשכון בית המקדש דלעתיד, כדי שיראו בני ישראל את גודל קדושת המקום, אשר לא יוכלו לדרוך בה כף רגלם בלתי אם יעסקו בתורה בעולם הזה, וירגילו עצמם לסבול קדושת מקדש מעט, ואז הסכימו כולם וקבלו עליהם ללמוד את דברי תלמוד תורה באהבה.

נהר סמבטיון

סַמְבַּטְיוֹן הַנָּהָר. שֶׁבְּכָל יוֹם רָץ וְנִמְהָר.
יוֹכִיחַ בּוֹ מָנוֹחַ. תָּשִׁיב לְמִין אֲשֶׁר שׁוֹאֵל:
(זמירות ליל שב"ק)

מבוא

נהר סמבטיון תופס מקום בראש ביו"ט שבועות, דברי מסורות שונים ובהם שמוצאו של רבי מאיר ש"ץ מחבר פזמון "אקדמות" הוא מעבר לנהר סמבטיון, ולרגל גזירה חמורה שגזר מלך אחד, הלך המחבר לעבר נהר סמבטיון בשבת משום פיקוח נפש, כדי להציל היהודים מהגזירה, ושוב לא יכול לחזור למקומו וכך נשאר שם.

בספר אלי' רבה (שו"ע או"ח סי' תצ"ד סעי' ה') **מובא "גם נמצא בלשון אשכנז ישן נושן מעשה באריכות דעל מה תקנו אקדמות וסיים שכיון שהמעשה הי' במדבר לכך תקנו לומר אקדמות אחר במדבר סיני זכר לנס".**

זכר לסיפור נפלא זה מצוי גם באגרת אשר שלחו גדולי צפת בשנת תקצ"א (מובא בס' אגרות א"י אגרת נ"ג) **ובראשם הרה"ק רבי ישראל משקלוב זצ"ל** (תלמיד הגר"א) **וגם חתום ע"י הרה"ק רבי אברהם דוב מאווריטש זצ"ל בעל בת עין, ביד שליח נאמן הר"ר ברוך ב"ר שמואל מפינסק שיצא בשלוחתם לחפש את מקום עשרת השבטים ובני משה, כדי ליצור עמהם קשר שיוכל למסור מכתב זה לידם שיבואו לעזרתם ובאמצע האגרת כ' וז"ל: אשר באזנינו שמענו מפי עדי ראיה, אבותינו ספרו לנו, כי באלף החמישי היתה גזירה קשה בחוץ לארץ במדינת אשכנז ע"י גוי רשע אחד מכשף, כי רצה לאבד את היהודים, וישלחו כלל אחינו בני ישראל שליחים נאמנים למחנה שכונת אחינו בני משה ע"ה, וישיגו אותם חונים מעבר לנהר סמבטיון, ויעבור איש צדיק ושמו רבי מאיר חזן, שחיבר שירת אקדמות שאומרים ביום מתן תורה קודם קריאת התורה, את נהר סמבטיון בשביל פקוח נפש, ויקרב אל אחינו הקדושים וישלחו משם איש צדיק ושמו ר' דן, ובגבורת נפלאות אשר עשה והראה וקידש שמו הגדול והקדוש ית"ש הציל את אחינו בני ישראל בארץ ההוא.**

הנהר הפלאי

נהר של אבנים מופלא ופלאי, הסוער וגועש בששת ימי המעשה, וביום השבת נח מזעפו, נהר המעיד על הבריאה שנבראה בידי הבורא, הוכחה טבעית משל עצם הבריאה על מנוחה ביום השבת קודש.

אין זה נהר במובן הפשוט של המילה, השם נהר מושאל הוא, שכן לא זורמים בו מים חיים אלא הוא גועש וזורק אבנים וחול, דוגמת נהר הגועש במימיו.

וכה כותב "אלדד הדני" שסיפר שבא ממקומם של עשרת השבטים, מתאר את הנהר כדלהלן: הנהר ההוא גולל אבנים וחול בלי שום טיפת מים ברעש גדול, והוא מלא אבנים גדולות וקטנות, וקולן ירעם כגלי הים ברוח סערה, ובלילה ישמע קולו מהלך יום... והנהר הולך והחול והאבנים יערימו ששת ימי המעשה, וביום השבת ישבות עד מוצאי שבת...

מקורו של נהר סמבטיון

על מציאותו של נהר הסמבטיון מצינו שרבי עקיבא התנא האלקי הביא ממנו הוכחה על קדושת השבת ביום השביעי, כדאיתא בגמ' (סנהדרין סה:) שאל טורנוסרופוס את רבי עקיבא ומה יום מיומים, פי' רש"י: למה תחשב יום שבת יותר משאר ימים. אמר ליה ומה גבר מגוברין, פי' רש"י: ומה לאיש כמוך להיות שר וגדול מכל אנשים, אמר ליה דמארי

צבי, פי' רש"י אדוני חפץ לגדלני המלך קיסר המשילנו, אמר ליה שבת נמי דמארי צבי, פי' רש"י הקב"ה חפץ והזהיר על כבודו, אמר ליה הכי קאמינא לך מי יימר דהאידנא שבת הוא, ופי' רש"י דלמא אחד משאר הימים הוא שבת, אמר ליה נהר סמבטיון יוכיח, ופי' רש"י נהר אחד של אבנים ובכל ימות השבת שוטף והולך וביום השבת שוקט ונח.

השם סמבטיון

מקור סיפור נהר זה הוא בגמרא ובמדרשים, בהם מופיע שם הנהר בכינוים שונים אך דומים, כמו "סמבטיון", או "סבטיון", "שבטיון", און סנבטיון", כל אלו שמות וכינויים לאותו נהר הם על שם שביתתו בשבת, וכן מבואר ברמב"ן (דברים ל"ב) כי יום השבת בלשון ההוא "סבטי" כאשר הוא בערבי, ונהוג בלשונם להוסיף בתוארים "יון".

עשרת השבטים

נהר סמבטיון עובר במסורת מדור לדור, ומסופר שלוב זרוע עם סיפורם של עשרת השבטים, בהיותו נמצא רחוק אי שם, המפריד ביניהם לבין שאר העולם, וכך נשאר עלום וכמוס כמו עשרת השבטים.

מציאות בריאה זו שטבע הבורא ית"ש, מונעת מעשרת השבטים הנמצאים בעברו השני לחצות ולעלות לארץ ישראל, שכן בימות החול הוא גועש, ואין אפשרות במציאות לחצות אותו, ובשבת בו הוא נח, אסור לפי הדין לעבור בו.

מציאותו של הסמבטיון כמונע ומפריד בין בני עשרת השבטים מלעליה לארץ ישראל מובא במדרש (במדבר ט"ז) שם דרשו על אותם שגלו מעבר לסמבטיון את הפסוק "לאמר לאסורים צאו", כי לעתיד יאמר הקב"ה לאותם שהם אסורים שם צאו ממאסרכם, שנהר סמבטיון מונע מהם לצאת ממקומם.

האיסור לעבור בו בשבת

נשאלת השאלה מדוע אי אפשר לעבור בו בשבת כשהוא נח, ומה איסור יש בדבר? יש שאמרו לפי שיש בו יותר מתחום שבת (עץ יוסף).

ובס' שיירי קרבן מחזק את התמיהה, שאפילו אם יש בזה איסור דרבנן לעבור בו, כמו איסור כרמלית, שהים כרמלית הוא [ונאמר שגזרו על כרמלית קודם הגלות], מדוע לא יעברו בו לדבר מצוה, ובסוף דבריו הוא מגיע למסקנא שיש בו רפש וטיט, והרוצה לעבור בו צריך לעשות מלאכות גמורות שאסור לעשותן בשבת.

אולם בספר אגודת אגדות של "אלדד הדני", מתאר דברים כהויתן מדוע אין עוברים בו בשבת, "שבשעה שיעריב בין השמשות של יום השישי, ירד עליו ענן, ואין אדם יכול ליגש אליו עד מוצאי שבת", ומביא שם כת"י משנת תרי"ב שמספר שם האיך שנגלו "בני משה" וז"ל הוסיף ובא ענן ונשאם לכל בני משה הם וצאנם - ובקרם לבד, והוליכן לחוליה הקדומה והורידתם שם בלילה ושמע באותו לילה רעש גדול וכבד שסובב המקום הנהר וגולל אבן וחול במקום שלא היו שם, נהר גדול מעולם ונהר גולל אבנים וחול "בלא טיפת מים כלל" ברעש וקול, שאלמלא ההר ברזל הי' מנצפו. ובשבת תרד עליו ענן ומתמלא עשן, ואין אדם יכול ליגש עד מוצאי שבת.

גם חול בכלי זכוכית גועש כל ימות השבוע

תכונה פלאית זו של הנהר הגועש וזורק אבנים וחול, אינה דוקא אי שם במקומו בו הוא זורם, אלא חול הנהר לכל מקום אשר יקחוהו, אף מעט ממנו, ישאר בתכונתו הנפלאה, ויגעש וירעש כל ששת ימות השבוע וביום השישי בין השמשות ינוח מרעשו.

וכה מביא רבי שמואל יפה אב"ד קושטנדינא (תלמידו של המהר"י בן לב) בפירושו "יפה תואר", וזה לשונו: "וכבר שמענו שהובא מעט מהחול ההוא בעששית, והיה מתנדנד כל ששת ימות השבוע וביום השישי בין השמשות ינוח מרעשו" (דברים אלו נמצאים בפירוש המקורי "יפה תואר על המדרש" (ב"ר פי"א) ולא הובאו ב"יפה תואר" המודפס במדרשים שלפנינו שאינו אלא לקט מהפירוש השלם).

אין זו עדות יחידה, עדויות רבות בסגנון זה הובאו על עובדא זו, החכם הפילוסוף ר' מנשה בן ישראל בספרו "מקוה ישראל" מביא עדות בשם אביו - ומן הנמנע הוא שאב יספר וינחיל לבנו שקר - כאשר ביקר בעיר ליסבונא שבפורטוגל, ראה שם כושי, שהיה לו כלי זכוכית מלא מאותו החול של הסמבטיון, והיה

הולך בכל ערב שבת בעת כניסת השבת לרחוב שהיה נקרא "רוו־נאווה" [רחוב החדש], שם היו מתגוררים יהודים אנוסים שהתנהגו כנוצרים, והכושי ההוא היה מכונה אותם בשם יהודים, והיה קורא להם, ומראה להם את כלי הזכוכית אשר בידו ואומר להם: סגרו את החנויות כי בא העת לקבל שבת...

עוד מביא רבי מנשה, ששמע מאיש נאמן, השר רבי מאיר הרופא, שראה כושי עם כלי זכוכית עומד לפני בית תיפלה של ישמעאלים בעיר "אלעפא", והנה עבר שם השופט, ותהה ושאל על מעשה הכלי הנ"ל, כאשר שמע את "סיפור החול" אשר גועש בימי השבוע ומנוחתו ביום השבת, רצה לקחת ממנו את הכלי, וידב אתו ויגער בו: עשית שלא כהגון! כי זהו חיזוק ליום השבת של היהודים...

זרק את החול באויר והשמיע קולות משונים

באגרת המיוחסת לרבינו הרמב"ם נמצא בשמו עדות דומה: "נהר סמבטיון מושך חול כל ששת ימי המעשה וביום השביעי הוא נח, וכבר הביאו בימי הזקן הצדיק הנגיד אבי אבא ז"ל צלוחית אחת מהחול הזה, והיה 'מסבב' כל ששת הימים ונח בשביעי, והדברים אמיתיים... זרק את החול באויר והשמיע קולות משונים".

גם בתקופה מאוחרת יותר הועדו עדויות על תכונת החול הזה על ידי אנשים שעסקו בחיפוש אחר עשרת השבטים והסמבטיון.

בס' קול מבשר להרב ר' שמעון הורוויץ מעיה"ק ירושת"ו, מביא עדות על החול הפלאי הלזה, מסוחר בוכארי שהעיד לפניו כי בעת היותו בבית הרב של מדינת בוכארה, סיפר לו הרב: לפני כמה שנים בא אלי "ישמעאלי" והביא אתו צלוחית חול מנהר סמבטיון, והיה כל ימות השבוע סוחר והולך בצלוחית, ובשבת היה נח, ונשתוממתי על המראה הגדול הזה, והפצרתי בו שישאיר אצלי את הצלוחית הזו, אולם הוא מיאן לתתה לי, לבסוף מסרה לאוצר המלך והיא גנוזה שם עד היום...

וכה מתאר ר' משה יפה מחברון, שד"ר שנסע לארצות ערב והודו בשנת תר"ח עבור עניי ארץ ישראל, ובעצת הגאון רבי יהוסף שוואַרץ בעל "תבואות הארץ" נתן לבו לתור בארץ זו אחר עשרת השבטים והסמבטיון, וכותב במכתב לר' יהוסף, שהיה בעיר אדען (עדן) והתידד שם עם מושל העיר, ובאחת השיחות סיפר לו שבארץ "סין" נמצאת מלכות ישראל, וגם נהר סמבטיון, אשר עד הנה כיחשו בו כל חוקרי ארץ ונודע עפ"י עדות אנשי סין שאמת הדבר... גם פקד על האנשים, להביא לו חול מהנהר הזה, כדי לבחנו, אולם המלחמה בין אנגליה וסין ניתקה כל קשר בין שתי המדינות ולא היה אפשרות להביא את החול...

ר' מנחם מענכין מעיה"ק ירושת"ו בקונטרסו מבשר ואומר, מביא עובדה שהיתה בחדשות בזמנו, שהפרופסור קרינגטאן ביקר במזרח הרחוק והביא אתו בקבוק מלא עם "החול הזה" לניו יארק, וכשזרקו את החול באויר השמיע קולות משונים...

מקום נהר הסמבטיון

היכן הוא אם כן מקום הסמבטיון האמיתי אשר אליו כוונו חז"ל, דעות שונות, סיפורים שונים ומשונים, מהם נכונים ומהם אינם מוסמכים, נאמרו וסופרו על הסמבטיון, מטבע הדברים סיפורים אלה אינם כולם מדויקים, רוב הסיפורים מבוססים על שמועות בלבד, אשר לדברי המספרים הם מהימנות, הדברים הובאו כצורתן.

"אלדד הדני" מספר בסיפוריו שהסמבטיון נמצא בדרומה של כוש, סמוך למקום בו חונה שבטו, שבט דן.

אולם המקור הנאמן היחיד שיש לנו, הם דברי הרמב"ן הקובע שנהר הסמבטיון הוא נהר "גוזן" הנזכר בתנ"ך, לשם הגלו מלכי אשור את עשרת השבטים, ואם כן מקומו של הסמבטיון הוא קצה ארצות פרס ומדי, ואין ידוע איה מקומו.

בספר דרכי ציון מביא אגרת ששלח רבינו עובדיה מברטנורא לאחיו (בשנת רמ"ח רמ"ט) שם הוא מתאר מה ששמע על הסמבטיון, וז"ל: "ובימים האלה באו פה יהודים מארץ "עדן" והיא ארץ דרומית מזרחית של א"י נגד ארץ כוש... וסיפרו אלו היהודים, כי מפורסם אצלם בבירור, מפי סוחרים ישמעאלים נאמנים, אשר מהלך חמישים יום במדבר, מהארץ ההוא [עדן] נמצא הנהר הידוע "סמבטיון", והוא סובב ומקיף כחוט, את כל הארץ אשר שם יחנו בני ישראל, והוא

יורה אבנים וחול כל ימות השבוע, ואינו נח כי אם בשבת, וזה גורם שלא יוכל שום יהודי ללכת בארץ ההיא, שלא יחלל השבת... והיו אומרים דברים אלה בפירסום, באמרם שאין להם בזה ספק וברור אצלם כשמש... וסיפר לי רב אחד זקן אשכנזי... כי זכור הוא מימי חורפו, כאשר באו אז יהודים מארץ עדן, ממקום שבאו אלה, סיפרו גם הם כדברים האלה ללא שום תוספת או חסרון".

אלכסנדר מוקדון פגש את נהר הסמבטיון, כן מסופר בהגדת אלכסנדר (בא' המהדורות), כאשר עבר במסעותיו ממצרים לכוש הגיע לנהר אחד של חול הגועש כל ימות השבוע מלבד ביום השבת.

במקור מסופר ששלשה ימים הוא גועש חול ושלשה ימים מים, אולם ר"א אפשטיין שערר שהכותב שלא היה יהודי, לא רצה לכתוב שהנהר נח בשבת ושינה את הדברים, ואכן הוא מצא סופר ערבי קדום שמזכיר את הנהר שאלכסנדר ראה אותו, והוא אומר בפירוש שהוא נהר הסמבטיון שנח בשבת, ועל פי סיפור זה נמצא הסמבטיון אי שם בארץ כוש, כפי סיפורו של "אלדד הדני".

לפי כשש מאות שנים הופצה באיראפע אגרת ששלח המלך "יואן" אל האפיפיור, המכתב בא כתשובה לשאלתו של האפיפיור על ארצו ועל הנעשה בה, ובין הדברים הוא כותב ומספר על פלא הנמצא בארצו: יש ים של אבנים ועפר בלי מים, ומשים משבריו וגליו כמו שאר הימים, וממנו מושך נהר של אבנים, והוא נושא אבנים קטנות וגדולות, והולך בינינו ובין הארץ הגדולה, של דניאל מלך היהודים, ואינם יכולים לעבור את הנהר הזה, וזה הנהר הולך כל ימות השבוע, ובשבת הוא נח...

על "יואן" זה חלוקות הדעות היכן היא מלכותו, אם בהודו או בחבש, ובא' ממקומות אלו נמצא הסמבטיון לפי אגרת זו.

ר' אברהם פריצול, שחי לפני חמש מאות שנה, חיבר ספר "ארחות עולם", בו הוא מספר על פלאי העולם (הביאוהו הסדר הדורות ועוד), מביא בספרו זה שהסמבטיון נמצא בהודו, במדינת "קאליקוט", ליד הנהר "גאניוס", ושם תמצאנו בוודאי...

שמע רעש הסמבטיון אך לא ראהו

ר' גרשון בן אליעזר ערך מסע בעולם, ומתארו בספרו "גלילות ארץ ישראל", במסע הוא ניסה לחפש אחר עשרת השבטים והסמבטיון, בפתח ספרו הוא נשבע באלקים חיים, שכל דבריו אמת וצדק, וכה הוא מספר: בשנת שצ"א יצא למסעו, ויהי בבואינו סמוך לעיר הסמוכה לסמבטיון, שמענו קול רעש גדול כמו רעמים, ויותר שקרבנו להעיר, הקול הלך וחזק, ושאלתי מה הקול באזני, אמרו לי שהוא קול רעש הסמבטיון, בבואינו העירה אמרה לי שאי אפשר לנו לזוז מקיר העיר וחוצה מפני שהמלך העמיד שומרים על שפת הסמבטיון, מפני הגודל העושק והחורבן אשר המלך עושה לבני "פריסטיאנע" והוכרחנו לפרוק משאינו ונתעכבנו שם ג' שבועות.

ויהי בהיותי בעיר ההוא שאלתי ע"כ אודותיהם, גם שאלתי הואיל ואי אפשר לעבור אותו נהר, מגודל רעשו וזריקת אבניו, אשר ברזל מתפוצץ, בפגע בו הכאת אבנים האלו, ולמה השיבו שומרים סביבו הלא אי אפשר לעבור הנהר ולבא פה, ואמרו לי באמת כל ימי השבוע אינם שומרים את שפת הנהר, "רק ב' שעות קודם שבת", כשנח מזעפו וישקוט, אז מתאספים השומרים לשמור סביב הנהר, כי אז באים היהודים מעבר הנהר, ואולם אין השומרים עומדים שם למען ילחמו עמהם, רק כשראו מרחוק ביאת היהודים מעבר הנהר, רצים השומרים ומודיעים לערים הבצורות שיסגרו עריהם בעד היהודים, כי היהודים באים עליהם, גם בשבת אינם שומרים, באשר יודעים שהיהודים לא יעברו את הנהר בשבת.

ויהי כאשר הגיע ב' שעות קודם שבת לא שמעתי שום רעש וקול המון ואמרו לי שכך דרכו שכל ששת ימי החול הולך וסוער וסמוך לשבת ישקוט וינוח עד מוצאי שבת וכשסוער הולך אבנים כמו בית בגובהו.

ר' גרשון מאריך בתיאורו על הסמבטיון, שהוא בעצמו שמע את קול הסמבטיון, או מה ששמע מהגוים שסיפרו לו שהם ראו אותו בעיניהם, אולם הוא עצמו ככל הנראה לא ראה את הנהר בעיניו, אף שלפי דבריו היה בקירוב מקום ממש.

יש המפקפקים על אמינותו של ספר זה "גלילות ארץ ישראל" מאחר שמצאו שחלק

מהדברים נראים כמו שהועתק מספרים אחרים של נוסעים, אולם בסדר הדורות מרבה להביאו.

גם בתקופה מאוחרת יותר לא פסקו מלחפש אחרי מקומו של הסמבטיון, כל פירור מידע נוסף עורר מחדש את הרצון לגלות את מקומו.

בפנקסו של הרב הג"ן - חכם באשי בשנת תר"ו - נמצאה גביית עדות של מעשה שהי' בפניו, האיך שבא שר תוגר אחד וסיפר להגאון הנ"ל ולפני שני עדים שהיו בשעת שהוא עצמו ראה את הסמבטיון הסוער כל ימי השבוע באבנים גדולות ובשבת הוא נח, ואף הורה להם את הדרך להגיע אליו, ששה עשר יום מערי "חבש" דרך היבשה נמצא הנהר, הוא סיפר שראה גם את היהודים הנמצאים בעברו השני, "הם משונים בקומה ובגבורה, ומאריכים ימים מאוד, ובעיניו ראה זקן מופלג ואח"כ הראו לו את אביו וזקינו של אותו זקן" (ר"ש הורוויץ מצא זאת בכתביו של הגאון והעתיקה).

תיאור על הסמבטיון הנמצא בסין

אל שתים מהנוסעים שניסו לעלות על עקבות הסמבטיון הגיע שמועות מהימנות על המצאו בארץ "סין", בציורף תיאור על הדרך איך עוסקים במשא ומתן עם הנמצאים בעברו השני.

ר' משה יפה מחברון השד"ר שנסע להודו, כותב במכתב לר' יהוסף שווארץ בעל "תבואות הארץ", שנתגלה לו מקום המצאו של הסמבטיון, וכה היה מעשה: הסוחר העשיר היהודי "ששון" מבומבי שלח את בנו על עסקי מסחר ל"קנטאן", בהיותו שם שמע מהמתורגמן שלו, כי מהלך שני חדשים מקנטאן, יש נהר הזורק ששה ימים אבנים וחול למרום, רק בשבת הוא נח, ואף כי ביום השבת אפשר לעבור את הנהר, בכל זאת לא יהין איש ליכנס לתוך תחום המדינה אשר בעברו השני, וכך הם נוהגים לסחור אתם, הסוחרים מניחים את סחורתם ומרכולתם על שפתו השני של הנהר, וישובו אחור, ובפעם הבאה יחזרו וימצאו על החוף ההוא את הכסף, מחיר הסחורה שהשאירו שם בשבת שעברה.

ר' שמעון הורוויץ שנסע לחפש בעולם את עשרת השבטים, מספר אף הוא סיפור דומה אשר גם ממנו עולה שמקום הסמבטיון הוא ב"סין".

בהיותו ב"כלכותה" שמע מפי אחד מחכמי הספרדים שמו "חכם יוסף מסתיר", גבאי וש"ץ של ביהכ"נ הגדולה מגן דוד, כי לפני שנה התארחו אצלו סוחרים מ"טיבעטי", וסיפרו לו על הנעשה במקומם כמסיחים לפי תומם, הוא התחבר עם הסוחרים והם נתנו את אמונם בו, בתוך כדי שיחתם הם הציעו לו לבוא אתם בצוותא למדינתם "טיבעטי", אמר להם הזקן: הרי אין רשות לזרים להכנס לעירכם והאיך אבוא אליכם, הם הבטיחו לו לשמחו ולהביא לו מלבושים כשל אנשי העיר ולא יכירוהו, שאל אותם הזקן, לשם מה עליו להסתכן ומה תועלת תצמח לו מזה, ענו לו הסוחרים: במקומינו נראה לך דבר פלא, והוא, נהר של אבנים הזורק ששה ימים אבנים ברעש גדול ויום אחד הוא נח, הזקן מספר שעשה את עצמו כאינו מאמין לדבריהם ואמר להם: הרי כמה תיירים עברו בכל העולם ולא מצאו דבר כזה, אמרו הסוחרים שאין רשות לאדם זר ליכנס במקומם, ולא דרכה כף רגל זר במקומם, לכן לא מצאו את הנהר הזה.

הם סיפרו לו, האיך הם עוסקים וסוחרים עם אומה הנמצאת בעברו השני של הנהר, ביום שהנהר נח, אנחנו עוברים לצדו השני ומניחים סחורה וכותבים את הסכום המגיע לנו, ואחר כן אנו חוזרים למקומינו כי בפנים אין לנו רשות ליכנס, ואנו ממתינים עד עבור ששה ימים, שהנהר נח, ואנו חוזרים ומוצאים את כספינו עבור הסחורה בשלימות... ובפנים אין לנו רשות ליכנס... ככה נהגנו מעולם אנו ואבותינו...

הזקן אמר לר' שמעון שהיות ושמע ממנו את מטרת נסיעתו הוא מספר לו את הסיפור הזה.

ר' שמעון מתאר את הדרך להגיע לסמבטיון - ליד העיר מנגיליע דרך החוף יש דרך לסמבטיון, אולם העיר הזו סגורה לזרים ולכן לא הצליח להגיע בעצמו למקום זה.

שתי השמועות הללו מצביעות על מקום מסוים במדינת "סין", מקום הסגור לזרים עד היום הזה.

ישנם גם עדויות מיהודי אפגניסיטן, בימים עברו, הגיע

אליהם בני השבטים השוכנים שם, וסיפרו על נהר השוכן שמה, המשליך אבנים ושובת בשבת.

נראה שנגזר על הנהר שלא יוודע איה מקומו, ולפי שמועות הוא מעתיק את מקומו ממקום למקום בכל מדינות המזרח הרחוק.

נהר אחר השובת בשבת

בספר מגדל עוז מהגאון הגדול מהר"י עמדין זצ"ל (בס' בית מידות, עליית הטבע דף צ"ג ע"א) מביא שם בשם ספר - קדמון - רומי ושם הספר 'מ"י וז"ל: כשנסע טיטוס למקומות "ערקא ורופנא" ראה נהר נפלא "שעם היות מימיו כבירים שוטפים - בחוזק" הוא נח מזעפו אחר כל ששת הימים עד שביום השביעי רואין בו תהום יבש ואחר יום השביעי הולך וסוער בלי שום שינוי כלל וע"כ כינו את השם הנהר "שבתיקא" ע"ש ששובת ביום שב"ק.

בס' אוצר ישראל מדחה סברת החוקרים הטיפשים הטועים ואומרים על נהר סמבטיון שהוא מעין אחד במדבר סוריא השוטף ג"כ בכל השבוע ובשבת אין בו מים, ע"כ כינו אותו בשם סמבטיון ובאמת גם לנו ידוע המעיין הזה שהוא סביב מקום יבנה. גם המעיין הנז' מביא ר' פתחי' מרנשבורג בספרו סיבוב ר' פתחי' דף ד' דפוס פראג וכעין זה מתאים כפי סיפור יוסיפוס ופליניאו המדברים מנהר בא"י ובסורי' והילך בין ערי ערקא ורופנא בהרי הלבנון, ובאמת גם זו מפלאות הי' אבל אין זו נהר סמבטיון המיושב מגלות עשרת השבטים הנז' בחז"ל ובפרט בני משה החונים שמה שלביאתם אנו מחכים ולשחוק יחשב להשיב איזה תקוה ע"ז המעיין אשר הוא במדבר שמם. וגם הוא מתנגד לדברי חז"ל שאומרים שהוא נהר חול ואבנים, וכאשר חקרתי היטב ע"י איש שהיה שם אצל המעיין הנז' אין שם כ"א מים. ואין מה לדבר מזה. עכ"ל וזהו סותר מה שכתב המהר"י עמדין שהנהר סמבטיון הוא במקומות ערקא ורופנא.

לעתיד לבא יהי' הסמבטיון בתוך גבולי ארץ ישראל

הרה"ק מהר"י עמדין כתב בספרו מגדל עוז וזלה"ק: ואודיעך מה שהעיד עליו הסופר הנאמן יוסיפין (לרומיים) בספרו השביעי במלחמת בני ישראל והודיע מקומו ביחוד: בארץ הלבנון (לצפונה של ארי"י) אצל ערקא, היה עיר ערקת לבנון הנזכר בפ' מעשר בהמה (בגמ') ונקרא ע"ש הערקי' אחד מעשרה עממין שנתנה לאאע"ה בברית בין הבתרים ועדיין לא נתקיימה ובהכרח תתקיים לעתיד שיזכו ישראל לירש הארץ בגבוליה הרחבים כי לא יפול מדבר ה' ארצה, וכל דבר שיצא מפי הקב"ה לטובה לא חזר בו ובוודאי יקיים באחרית הימים לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו לארכה ולרחבה "ואז יהי' גם נהר סמבטיון תוך גבולי ארץ ישראל" ונראה בעינינו מה שנעלם ממנו עתה בסיבת שיבוש הדרכים מעין עובר ושב.

ואח"כ כתב "לכן אמרתי להזהיר להמון לבל יטעו באבן הטועים הללו ברמיזות הטופשים העקשים מכחישי הנבואה ולא יטעו בדברי תרמית לבם של שוטים שקלקלו".

ולסיום מן הענין להביא את דברי הגר"א שכתב שהסמבטיון השובת בזה העולם, הוא מכוון כנגד נהר דינור שלמעלה, אשר עליו כתוב בזוהר שבו נענשים הרשעים והוא שובת ביום השבת.

נאמין אמונת אומן

מציאותו של נהר הסמבטיון תישאר כפי הנראה עולמה וסתומה בגזירתו יתברך, ואין בידינו לעמוד על סודם של דברים, וכמו שעשרת השבטים ובני משה אין ידוע מקום מושבם בגזירת עליון, כך גם הנהר סמבטיון השוכן אצלם.

עד אשר יבואו השבטים או בני משה הנמצאים מעברו השני של הסמבטיון ויספרו לנו בפרוטרוט על הסמבטיון, אנו נאמין אמונת אומן אשר ישנה מציאות שכזו המוכיחה טבעית על קדושת השבת

וכך יסד הפייטן (בזמירות לש"ק) "זה האות אשר שם קל, בינו ובין בני ישראל, ובשביעי אשר הואל, סמבטיון הנהר שבכל יום רץ ונמהר, יוכיח בו מנוח, תשוב לימין אשר שואל".

חדש

ספר

גבעת שאול

על כל הסדרות נ"ך ואגדות הש"ס

וחידושים על חודש אלול

ימי הרחמים והסליחות

וספר

כהיום תמצאון

על הסדרות נ"ך ואגדות הש"ס

[מלוקט מכתב יד קדשו]

מרב האי גאון וקדוש צדיק יסוד עולם המפורסם מאור הגולה

מרן רבי **שאול בראך** זצ"ל זי"ע

אב"ד דקה"י קאשוי

אפשר להשיגו בחנויות הספרים

דינים הנוהגים לנעורים כל הלילה (ב)

א] אף הנוהג לברך בכל יום על הטלית קטן בשבועות שלא פשט את הציצית כל הלילה לא יברך עליה[א] ויכוון בברכת הטלית גדול לפטור גם הטלית קטן וכן בחור ישמע הברכה מנשוי המתעטף בטלית גדול ויכוון לצאת וימשמש בציצית של הטלית קטן

ב] יזהר שלא יברך ברכות התורה קודם עלות השחר [ב] אפילו כשישן ביום שלפניו שינת קבע דאם בירך קודם עלות השחר יש אומרים דהוי ברכה לבטלה [ג] ולכן אם כבר בירך בטעות לפני עלות השחר ישמע אח"כ מחבירו אחר עלות השחר או שיכוון בעת התפילה לצאת באהבה רבה וילמד מיד אחר התפילה [ד]

ג] מחצי שעה קודם עלות השחר אסור לאכול אכילת קבע דהיינו פת יותר משיעור כביצה [ה] וכן מיני מזונות אין לאכול יותר מכביצה [ו]

ד] אבל מותר לאכול פירות וירקות ומיני מתיקה ללא הגבלה אפילו בכמות מרובה עד עלות השחר [ז]

ביאורים והוספות

(א) בשו"ע (סי' ח') מובא מחלוקת הראשונים אם כסות יום בלילה פטור מציצית או דווקא כסות לילה פטור אבל כסות יום חייב אף בלילה ודעת השו"ע שצריך לברך ועיי"ש בטו"ז ומג"א דא"צ לברך דאולי כסות יום חייב אף בלילה ולא נפקע חיובו וע"כ כתבו השו"ע הרב ומשנ"ב שם דנכון לפטור אותה בברכת טלית גדול

(ב) היינו שזמן היותר מוקדם הוא 72 דקות קודם נץ החמה

(ג) עיי' במג"א (סימן מ"ז סקי"ב) ופסק כן בשו"ת האלף לך שלמה (סי' ל"ג) ובשו"ת זכר יהוסף (סימן רכ"ו ד"ה וראיתי) והצל"ח (ברכות י"א ע"ב) מסתפק בזה לדעת ר"ת הסובר דהקם ממיטתו בלילה ללמוד א"צ לברך ברכות התורה דנפטר כבר מברכות התורה של אתמול שחרית עד שחרית אחרת איך הדין אם אעפ"כ יכול לברך אז כדי לפטור הלימוד שלמד אחר עלות השחר או דילמא כיון שעכשיו עדיין אינו חייב לברך אין ברכה של עתה פוטרת אותו מלברך על מה שילמוד אחר שיתחייב כשם שמי שאינו מחוייב אינו יכול לפטור את המחוייב

(ד) כיון דהוא ספק אם יצא בברכת התורה יש לעשות כמו שכתבנו וכמו שפסק המשנ"ב סימן מ"ז סק"א בספק אם בירך ברכת התורה

(ה) כמבואר בסי' פ"ט במשנ"ב (סקכ"ז) בשם הדרך החיים ורעק"א שהרי הוא קודם מצוה דאורייתא שאסור לאכול חצי שעה קודם

(ו) כמבואר לגבי אכילה קודם תפילת מנחה דמבואר במסגרת השולחן על קיצור שו"ע (סימן ס"ט סק"ב) והוא עפ"י השע"ת סימן תרל"ט אמנם בערוך השולחן (סימן רל"ב סי"ח) מתיר מזונות אפילו יותר מכביצה

(ז) קצות השולחן (סימן י"א ס"ג) וכמבואר בשו"ע רל"ב ס"ג לאכול לפני מנחה אך בתהלה לדוד (סימן ע') מצדד דלא כדרך החיים אלא אפילו טעימה כביצה פת אסור בתוך חצי שעה סמוך לעלות השחר וכ"כ בשולחן הטהור לאסור אפילו טעימה לפני עלות השחר ובשו"ע הרב (סי' ע' ס"ה) סתם שאסור להתחיל לאכול (ואכילה היינו פת) תוך חצי שעה לעלות השחר ולא ביאר אם דעתו לאכול פת יותר מכביצה

ה] וכן מותר לאכול תבשילים ממיני דגן אפילו יותר מכביצה ובלבד שלא ירבה בהם דרך קביעות בשביעה גמירה [ח]

ו] ואם התחיל קודם חצי שעה מותר לו להמשיך ולאכול עד עלות השחר אך כל זה הוא עד עלות השחר אבל מיד שעלה השחר חייב מיד להפסיק אכילתו [ט] ומותר רק לשתות מים וקאוו"ע כמו בכל יום קודם תפילת שחרית

ז] אם נרדם מרוב עייפות באמצע ברכת קריאת שמע כחמש או עשר דקות שהוא שיעור כדי לגמור את כולה צריך לחזור לתחלת הברכה [י] ואם הפסיק באמצע קריאת שמע אף שהוא בין פרשה לפרשה אם שהה כדי לגמור את כל הפרשיות חוזר לתחילת קריאת שמע

ח] ואם הפסיק באמצע ברכת אמת ויציב ושהה כדי לגמור את כל קריאת שמע וברכותיה יתחיל מתחילת קריאת שמע ואם הפסיק בברכת קריאת שמע בין ברכה לברכה אחרת או ששהה כדי לגמור את כולה אינו חוזר לראש אלא ממשיך ממקום שעומד בה וכן הוא תמיד בשהה פחות משיעור לגמור את כולה חוזר למקום שפסק [יא]

ט] אם מרוב עייפות הוא מסופק איזה ברכה בשמו"ע הוא אוחז נחלקו האחרונים בזה אם צריך לחזור רק למקום שבוודאי לא אמרו אף שחייב לחזור עד המקום שיודע בוודאות שאמרו ודעת הרבה אחרונים שיחזור להתפלל אף על המסופקות [יב]

ביאורים והוספות

(ח) כמבואר בסימן רל"ב משנ"ב (סקל"ד) בשם הדרך החיים אך בקיצור שו"ע (סימן ס"ט ס"ג) כתב לגבי אכילה בזמן מנחה דאכילת תבשיל מחמשת מיני דגן אע"פ שמעיקר הדין מותר כיון שא"א לקבוע עליהם סעודה להתחייב בברכת המזון כפת הבאה בכיסנין מ"מ יש להחמיר בזה עיי"ש

(ט) שו"ע סי' פ"ט ס"ה ובמשנ"ב שם סקכ"ח דהחמירו בשחרית יותר מבמנחה שאף בהתחיל בהיתר צריך להפסיק מיד בעלות השחר כיון דאסמכוה אקרא ד"לא תאכלו על הדם" דאסור לאכול קודם שתתפלו על דמכם

(י) שו"ע או"ח (סי' ס"ה) ברמ"א דאם ההפסק היה מחמת אונס ושהה כדי שיעור לגמור את כולה אף שהוא עומד עתה בסוף הברכה או קר"ש צריך לחזור לראש עיין בשו"ת שבט הלוי (ח"י ס"י עי"ט) שסובר ששינה באופן שאינו יכול לשלוט בעצמו נחשב לאונס מחמת גופו עיי"ש ומבואר בפוסקים דשיעור השהייה הוא כדי שיוכל לגמור מתחלת "יוצר אור" עד "גאל ישראל" ואז חוזר לראש הברכה שאוחז בה

(יא) כל זה מבואר במשנ"ב שם סק"ה וביאור הלכה ד"ה חוזר לראש

(יב) בחיי אדם (כלל כ"ד סק"א) כתב שחוזר רק למקום שבוודאי לא אמר ומה שמסופק אינו צריך לחזור דספק ברכות לקולא ובא"א בוטאטש (או"ח קי"ט) הקשה דקיי"ל סדר ברכות מעכב ואם אינו חוזר על המסופקות יתכן שכל ברכותיו מעתה לבטלה ובאחרונים מציינים לירושלמי (פ"ב ברכות ה"ד) שמפורש שיש לחזור גם על הספיקות ועיין בקהילות יעקב (ברכות סי' י"ג) שהוכיח דלא כחיי אדם וכן באורחות רבינו בשם החזו"א ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' ב') כתב שיהרהר את הברכות המסופקות ויש עצה נוספת שימתין על הש"ץ עד שיגיע לברכות אלו ויכוון לצאת ממנו ומשם והלאה ימשיך לומר בעצמו

בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה

שיושב וקושר כתרים לאותיות

הלכות העולים מגמרא זו בדיני עשיית תגין

בגמרא (מנחות כט:) **אמר רבי יהודה אמר רב, בשעה שעלה משה למרום, מצאו להקדוש ברוך הוא שיושב וקושר כתרים לאותיות** [דהיינו התגין שמעל אותיות התורה] **אמר** [משה] **לפניו** [לפני הקב"ה], **רבונו של עולם, מי מעכב על ידך** [להשאיר את האותיות כמו שכתב אותן ללא תגין, שאתה צריך להוסיף עליהם כתרים] **אמר לו** [הקב"ה], **אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ** [על כל תג ותג] **תילין תילין של הלכות, אמר** [משה] **לפניו, רבונו של עולם הראה לי. אמר לו** [הקב"ה] **חזור לאחורך. הלך** [משה] **וישב בסוף שמונה שורות** [של תלמידי רבי עקיבא], **ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כוחו** [של משה מפני שראה שרבי עקיבא יודע יותר ממנו] **כיון שהגיע** [רבי עקיבא] **לדבר אחד** [הצריך טעם], **אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך** [הלכה זו]. **אמר להם** [רבי עקיבא לתלמידיו, דבר זה] **הלכה למשה מסיני** [כיון שראה משה שרבי עקיבא אומר הלכות בשמו], **נתיישבה דעתו** [אף על פי שהוא לא קיבל עדיין מהקב"ה טעמן של הלכות אלו]".

הוספת תגין יותר ממה שמקובל מפי ספרים וסופרים

בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן רסה) נשאל בענין ספר תורה שהרבה אותיות היה להם תגים שונים, אם הס"ת פסול בשביל זה. וכתב להביא ראיה מהגמרא דידן שאינו פוסל, שהרי בתחילה לא ידע משה רבינו שיש לדרוש על כל תג ותג תילין תילין של הלכות, וסבר דהקב"ה לנוי עלמא עביד, ועכ"ז אמר מי מעכב על ידך, הרי שאין התגין היתרות פוסל. ומסיק החת"ס שבודאי אינם פוסלים את הספר, אבל מ"מ אין לתייג יותר מהמקובל.

וז"ל "על דבר הספר תורה ישן נושן שנכתב באותיות ותגים משונים ומרובים, ואותיות עקומות ולפופות הרבה כזה [ראה ציור]. והנה אודות ריבוי התגים אין לפסלו, וכבר כתב רמב"ם שנהגו איש מפי איש לתייג בכמה מקומות זולת שעטנ"ז ג"ץ, וכן לעשות אותיות עקומות ולפופות וכו', **וכיון שכן אין ספק אם הסופר הוסיף מדעתו אין לפסול**, שאין פסול בחסרונם משום שלא הוזכרו בש"ס, כך אין פוסל ביתורם. ויש קצת להוכיח מדאמרינן **שמשה רבנו ע"ה מצא להקב"ה קושר כתרים לאותיות ואמר רבוש"ע מי מעכב על ידך, והשיב לו עתיד רבי עקיבא לדרשן**, עיין פרק הקומץ, **אם כן למאי דלא ידע משה רבינו ע"ה שיש קפידא וצורך בהני תגין, היה סבור דלנוי בעלמא עביד כן הקב"ה, ולכן שאל מי מעכב על ידך, א"כ שמע מינה דרך סופרי הדיוטות היה לתייג לנוי, א"כ מילא בס"ת אין פוסל היתרון, ואנוהו נמי איכא, אלא מכל מקום**

אין להוסיף על אותן המקובלים איש מפי איש שהן בכלל קווצותיו תלתלים, שיש על כל קוץ וקוץ תילי תילים, ואותן שאין בהם הלכות רמוזות, אם נכתוב לנוי שוב לא נדע איזה מהם להלכה ואיזו בא למגן לנוי. ואמנם אם עשה לא עיכב, שהרי גם אם לא כתב אותן שהם לדרוש לא עיכב כמו שכתב רמב"ם הנ"ל. **וסופרים שלנו אינם עושים שום דבר, ויפה עשו, כי אין אתנו יודע עד מה.** וכל הדברים המקובלים איש מפי איש, ולא נזכרו בש"ס, נתבלבלו באורך הגלות ואין לסמוך עליהם, אבל מכל מקום אין לפסול, וכו'. אך בתנאי שיהיה מחובר להאות וכדמשמע קושר כתרים להאותיות שיהיה נקשר ונעשה גולם אחד וכו'".

תגין מזוברים להאות

בשו"ת חתם סופר (שם) מדיין מלשון הגמרא 'קושר כתרים להאותיות', שצריך שיהיו התגין מחוברים להאות. וז"ל "אך בתנאי שיהיה מחובר להאות, **וכדמשמע קושר כתרים להאותיות שיהיה נקשר ונעשה גולם אחד**, ולא כאשר ראיתי בתמונת וא"ו הראשונה כצורת אתנחתא הפוכה למטה ואינה מחוברת, וזה בודאי אינו ראוי ומותר למחקו, אפילו בויו"ו שבשם הקדוש, ואפילו נטפל להשם לא הוי, וגם בגליון תקון סופרים הנ"ל לא מצאתי כן".

ולהשלמת הדין הלכה למעשה נעתיק מה שכתב בזה במשנה ברורה (סימן לו ס"ק יג): "גם צריך שיהיו התגין נוגעין בגוף האות, ואי לאו הכי פסולין, דאף דאין עכוב בעשיית התגין כמו שפסק המחבר, מכל מקום זה גרע, דהוי כיתרון אות קטנה בין השיטין. ועיין ביד אפרים שכתב דלא מהני אף אם ימשיכם אחר כך אל האות, רק צריך לגררם ולכתבם מחדש, רק אם ידעינן שכתבן מומחה, תלינן שנפרד אחר שנכתב ומכשירין בהמשכה אל האות. והלבושי שרד כתב דהרמ"ע סבירא ליה, דלא גרע דבר זה מחסרון הקפת גויל, דאינו מעכב רק בתחלה, ועל כן אם נפרד אחר שנכתב, כשר בלי תקון כלל, וממילא לדבריו אם לא היו נוגעים מתחלת הכתיבה, מהני על כל פנים תקון. דומיא דמש"כ המג"א בסימן לב ס"ק כז לענין הקפת גויל. וכן משמע לענ"ד מפשטא דלישניה דהרמ"ע, עיי"ש. ומ"מ לכתחלה נכון להחמיר כיד אפרים, ועיין פרי מגדים".

וההוראה למעשה כתב במשנת הסופר (סימן ה ס"ק קפד), "ואין נפ"מ בזה בין אם היו מחוברים מתחלה ונפסקו, ובין שלא היו מחוברים מתחלה, בשניהם צריך לחברם, ומועיל חיבור". דהיינו שנקט שאי"צ למחוק התג ולכתוב מחדש.

אופן עשיית התגין

כתב המרדכי (מנחות רמז תתקנג) "אמר רבא ז' אותיות צריכין שלשה שלשה זיונין שעטנ"ז ג"ץ. פירש רש"י ז"ל ג' תגין בכל אחת ואחת וכו'. ואותם שלשה תגין אחד נוטה לימין ואחד נוטה לשמאל ואחד למעלה. ויש מפרשים שהזיון מגוף האות עצמה, וכן פירש בסמ"ק דיש סומכין על קרנות האותיות, והא דאמרינן מצא משה להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות, דמשמע שהאותיות היו עשוים כבר, יש לומר דמיירי בתגין גדולים שבשאר אותיות או תגין דה' וק'".

פירוש, דמהא דאמרו שהקב"ה היה יושב וקושר כתרים להאותיות, משמע שהאותיות היו עשויות כבר ואח"כ עשה הכתרים, ולהסוברים דהזיונין היינו קרנות האות, הרי לא שייך לעשותו אח"כ. וע"ז מיישב המרדכי דלא איירי בזיונין דשעטנ"ז ג"ץ, אלא בתגין גדולים שבשאר אותיות או בתגין דאותיות ה"א וקו"ף, דאכן האות עשויה מקודם ואח"כ קשר לה כתר.

בס"ד

יקרה היא מפניני"ם

באותות כבוד הערכה והוקרה, ומתוך לב מלא שמחה ושירה, נשגר בזה ברכת התורה, אל מעלת כבוד האי גברא יקירא, מרבה פעלים לתורה ולתעודה חשיכה כאורה, ראש וראשון לכל דבר קודש, רודף צדקה וחסד לכל דורש ומבקש, מוזיל זהב מכיסו לתמוך בכל עת ועונה, בעין יפה ובמידה נכונה, שמו הטוב מהללים בשפתי רננה, הלא הוא

הרבני הנגיד המפורסם

מוה"ר זאב וואלף פערל הי"ו

מגדולי תומכי כוללינו הק'

לקראת הגיע עת משוש, השמחה הגדולה והרוממה, שזוכה לקיים
ולברך על המוגמר במצות כתיבת ספר תורה ולשמוח בשמחת

חגיגת הכנסת ספר תורה

ביום א' פרשת נשא העל"ט

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

זכות התורה, יעמוד לו להתברך ברוב שמחה ואורה, וימשיך במעשיו הכבירים
לפרט והכלל, ועל ידי החזקת התורה יושפע לו ברכה והצלחה על כל צעד ושעל,
ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטוב, בשכר פעולותיו הטובים
לעניי ארה"ק יתברך בכל מילי דמיטב, עדי ביאת משיח צדקינו,
ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

הכ"ד המברכים ביקרא דאורייתא

הנהלת הכולל באר"ב - הנהלת הכולל בארה"ק
רבנן ותלמידיהון

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

ו' סיון

מרן רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

תוקף קדושתו

מרן הק' אור שבעת הימים הרה"ק רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע, מי הוא האיש אשר לא יחרד וילפת עת תעלה ברעיונו שמו הקדוש, אשר אבן מקיר תזעק מקדושת אדונינו הבעש"ט הקדוש, וממנה יתד וממנה פינה לאור החסידות המבהיק בכל העולם כולו, אשר עליו כתב בספה"ק אגרא דכלה (ר"פ בראשית) כי בראשי"ת ראשי תיבות א'ור ת'ורת ר'בינו י'שראל ב'על ש'ם, אשר בשבילו נברא העולם, האי עיר וקדיש אשר מן שמיא נחית להאיר בתוך חשיכת הגלות לבני ישראל באור עבודת השי"ת, וכמו שמביא בספר מפעלות הצדיקים (נדפס בלבוב תרט"ז) בשם המגיד הקדוש מטשערנאביל, כי כל מה שיאנח איש הישראלי וישבר לבו בהרהורי תשובה עד ביאת המשיח, הכל הוא מכח הבעש"ט הקדוש, ובזכותו נזכה גם כן להושע בתשועת עולמים בקרוב, וכמ"ש בספה"ק דגל מחנה אפרים (פ' בשלח) על דברי התרגום ובני ישראל נפקין בריש גלי, בריי"ש ראשי תיבות ר'בי י'שראל נ'פקין ב'ריש ג'לי, בזכותו נפקין מן גלותא.

ותפול על האדם אימתה ופחד בראותו דברי קדשו של הרב הקדוש רבי מנחם מענדל מויטעבסק, מה שכותב בספרו הקדוש פרי הארץ (מכתב ב'), וזל"ק, היה היה דבר השם ביד הבעל שם טוב ויגזור אומר ויקם, אחד היה, ומהקדמונים לא קם כמוהו, ואחריו לעפר מי יקום, עכ"ל.

ופוק חזי מ"ש הקדוש מקאמארנא בספה"ק היכל הברכה (פ' ואתחנן) על מרן הבעש"ט, שכשהיה לומד תורה עם התלמידים הקדושים, היה אש מלהטת סביבותיהם, ומתקבצין מלאכי השרת, והיו שומעין הקולות והברקים ואמירת אנכי ה' אלקיך מפי הש"י, ובספרו מגילת סתרים מאריך עוד מקדושת הבעש"ט, אשר היתה קדושתו נורא מאד מיום הוולדו, והיה מדבר עם נשמת הצדיקים ועם אליהו הנביא, ובפרטות עם מרן אלקי האר"י שהיה שכיח אצלו בכל שעה, והיה בקי במעשה בראשית ובמעשה מרכבה ובכל התורה כולה, ובשיחות כל בריח ובדיה, ושיחות מלאכי השרת, והיה מלא אהבת הש"י ויראת הש"י, וכל מדות טובות חסידות וענוה ואהבת ישראל, והיה צופה מסוף העולם ועד סופו, וכשראה שום כלי כגון ספסל ושולחן אמר כל המחשבות שהיו להאומן כשעשה זה הכלי, עיי"ש מה שהאריך מקדושתו הנשגבה, ובספרו נוצר חסד (פ"ו מ"ו) כתב על הבעש"ט בזה"ל, אחרון שבדורינו, שארית ישראל, וגדול מן הנביאים, מרן אלקי קודש קדשים, אשר זכה ע"י אמונתו באלהיו ודביקות נפשו בהשם, שנעשו על ידו נסים כמו לרבי חנינא בן דוסא, אותן דברים מבהילים לא נראה ולא נשמע מימות התנאים, ורוח הקודש ושכינה שורה עליו בקביעות, והיה לו השגות עליות נשמה ועליות פרדס, השגה ממש של רבי עקיבא וחבריו.

ומספר שפע"א בא אל הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע אחד מנכדי מרן הבעש"ט הק', וביקש ממנו כתב המלצה עבורו כדי שיוכל לקבל כסף לנשואי בנו. ובתחילה סירב לתת לו המלצה, באמרו שאינו נוהג לתת המלצות כאלה, אך הלה נשאר שם בבעלזא על חג השבועות, ובעת ההפסקה באמצע תפילת החג, קרא לו הרה"ק לחדרו ואמר לו: "הבעש"ט הקדוש היה חתיכת אש שירדה מן השמים בלבוש אדם, הכנס אלי אחרי החג ואתן לן את המכתב שאתה מבקש".

ובספר הקדוש תולרות יעקב יוסף (פ' בלק) כתב וז"ל: אחיה השילוני שקיבל ממשה רבינו עליו השלום והיה מיוצאי מצרים, ואחר כך מבית דינו של דוד המלך עליו השלום, והיה רבו של אליהו הנביא, הוא היה רבו של מורי זלה"ה, ובספה"ק עבודת ישראל (פ' יתרו) כתב שהיה מושל הבעש"ט אפילו על

ו' סיון

- רבי חיים ב"ר בצלאל מווירמייזא (אחי המהר"ל, ספר החיים) שמ"ח
- מרן הבעש"ט הק' רבי ישראל ב"ר אליעזר תק"כ
- רבי אברהם שלום מסטראפקוב ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא ת"ש
- רבי חיים טייטלבוים אב"ד טעטש ב"ר אלי' בצלאל תש"ד

ז' סיון

- דוד מלך ישראל חי וקים בן ישי ב"א תתקכ"ד
- הגר צדק מווילנא אברהם בן אברהם תק"ט
- רבי ישכר בעריש מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק מכפר סאפרין תקצ"ב
- רבי יעקב שמשון הלוי קאנגער מטשחויב- קלוזינבורג ב"ר משה מסאניק תש"ב
- רבי ברוך מקאמארנא ב"ר שלום תש"ג
- רבי צבי הירש כהנא מספינקא ב"ר נחמן תש"ד
- רבי אהרן משה לייפער מגרוסווארדיין ב"ר ישכר דוב בערצי מסאטמאר תש"ד
- רבי זעליג ראובן בענגיס אב"ד ירושלים (לפלגות ראובן) ב"ר צבי תשי"ג

ח' סיון

- רבי יהושע העשיל מחאליוב (תלמיד הרה"ק מאפטא) ב"ר יעקב (נחלת יהושע) -תרי"ב
- רבי איתמר לייפער מבישטינא ב"ר ישכר דוב בערצי מסאטמאר -תש"ד

שרי מעלה למנות אותם כרצונו, ובספה"ק בית אהרן מביא, שפעם כאשר קיבל הבעש"ט את השבת על פני השדה היה שם צאן רועים, והגביהו את רגליהם הראשונים למעלה ועמדו רק על ב' רגליהם האחרונים כעמידת איש, כי את הכל העלה ברוב קדושתו, ומתאמרא בשם רבינו הקדוש מלובלין שאף אם יבא אדם ויאמר שראה את הבעש"ט שעשה סולם ועלה לשמים בחיים חיותו אאמין לו, וכ"כ בספר זכרון טוב להרה"ק מנעשחיז (דף ט' ע"ג) כי לכל המעשיות שמספרים מן הבעש"ט ראוי להאמין, כי הגם אם לא היה המעשה בפועל ממש, אבל היה בכוחו וודאי.

עבודת ישרא"ל

התולדות סיפר שפעם אחת עמד כלי גדול עם מים בחדר שהתפלל בו הבעש"ט הק' וראה בשעת תפלתו איך שהמים נעים ונדים, וזה מהשראת השכינה שהי' על הבעשטה"ק ומזה רעדה הארץ כמו שכתוב מפני אשר ירד עליו ד' באש ויחרד כל ההר מאוד ואצל הבעש"ט לא הי' ניכר הרעדת הארץ רק על המים הי' ניכר מאוד ותלמידו הה"ק רבי דוד פורקעס זי"ע סיפר שפעם אחת התפלל הבעש"ט הק' בהיותו על אם הדרך בבית אחד בכותל מזרח וסמוך לכותל מערב עמדו חביות מלאות תבואה וראו שהתבואה רועדת.

וסיפר המגיד הק' ממעזריטש זי"ע דפעם אחת ביו"ט והבעש"ט התפלל שחרית לפני התיבה והיו מתפללין בחשק גדול ובזעקות גדולת והמגיד דהק' לא הי' יכול לסבול הזעקות כי הי' חולה גדול ויצא מביהמ"ד והתפלל בחדר קטן אצל הביהמ"ד וקודם מוסף הלך הבעש"ט למקוה ובא להחדר שהי' שם המגיד ללבוש הקיטל כי הי' צריך לברך טל (או גשם) ואמר המגיד שהי' מכיר בעת שהי' על הבעש"ט הק' השראת השכינה, ועתה כשראה אותו הכיר בו שיש עליו השראת השכינה כי אינו בזה העולם וכשלבש הקיטל נקמט הקיטל על כתיפיו ואחז המגיד בהקיטל לפשטו מקמיטתו וכאשר רק נגע התחיל לרעוד ואחז בשלחן שהי' שם וגם השלחן התחיל לרעוד והבעש"ט כבר הלך משם והוצרך המגיד להתפלל ולבקש מהש"י שיקח ממני דבר זה כי אין בכחו לסבול.

אחר פטירתו של הבעש"ט הק' הי' להמגיד הק' פאטשיילעי (מטפחת) ממנו וראה עלי' מעט טאבאק מן הבעש"ט שנשאר עליו מחייו ואחזו כל כך יראה עד שהתעלף.

ד' עמו והלכה כמותו

בס' ישועת ישראל (מהה"ק רבי אליעזר חיים מיאמפאלי זי"ע) כותב איך שהה"ק רבי דוד לייקעס זי"ע נתקרב להבעש"ט הק' שהוא הי' מליטא ושמע את שמע הבעש"ט ושהוא חידוש ונסע למעזיבוזש להכירו והגיע שם ביום ה' בלילה ואחר תפילת ערבית ערכו שלחן והבעש"ט ישב בראשו והוא ישב בשלחן בסוף מול הבעש"ט פנים אל פנים והבעש"ט אמר לאנשיו שכל צדיק בדור רואה פגם של דורו והתיקון של דורו והאר"י הק' בדורו תיקון כוונת המקוה ויחודים לפי ערך דורו, ובדור זה אני הצדיק הדור ואני רואה שצריכים יחודים אחרים והתחיל לומר כוונת ויחודים ולא קיבלו ממנו תלמידיו בין כך ראה רבי דוד את הבעש"ט כמו שהתעלף ולא נתפעלו ומזה תלמידיו והוא רבי דוד נרדם על השלחן ובחלומו רואה איך שנשמתו יצא ממנו והולכת בעולם העליון וראה שם הרבה נשמות מסתובבים פתאום יצא כרוז ישראל בן שרה בעש"ט הולך והיו הרבה נשמות שבקשו שהבעש"ט הק' שיתקן אותם והמלאכים לא הרשו להם הנשמות שילכו אחרי הבעש"ט ואותו נתנו רשות שילך אחריו וכן עשה, וראה איך שהבעש"ט נכנס להיכל של האר"י הק' ואמר האר"י ישראל בני שב לימיני ושאל אותו מה שלומו וענה לו דאתה היית צדיק הדור ותקנת לצורך יחודים וכוונת המקוה עתה אני הוא הצדיק הדור בעולם העשי' והנני רואה שצריכים כוונות אחרות והאריז"ל אמר לו שצריכים לכוין כוונות שלו אמר לו האר"י הק' שילכו להיכל של משיח ונשאל אותו על הדרך ג"כ עמדו הרבה נשמות ובקשו משני הצדיקים שיעשו להם טובה ולא הניחו אותם המלאכים שילכו אחריהם רק לו לרבי דוד נתנו רשות, והם באו להיכל של משיח וההיכל הוא חורבה והמשיח הק' יושב על הארץ וגופו מלא מכות ופצעים מצרות ישראל והרים משיח את עצמו מעל הארץ ואמר להם בני מה אתם צריכים ממנו והם אמרו לו טענותיהם וענה להם שהוא לא יכריע ביניהם רק נלך כולנו להבית דין של מעלה והם יכריעו, והם הלכו להבי"ד של מעלה ולא הניחו להנשמות שילכו אחריהם רק לו לבד והוא רואה איך שהם מציעים טענותיהם לפני הבית דין שלמעלה ויצא הפסק דמי שצריך תיקון על חטאת נעורים שיכוין כוונת המקוה מהבעש"ט, אני ישנתי והבעש"ט הק' הקיץ ושאל לתלמידיו האם כוונות שלי לא יכוונו והם בדעתם שלא יכוונו אותם ועמד הבעש"ט הק' והקיץ אותו ואמר לו דוד בני עמוד על רגליך ותעיד מה שראו עיניך ומה ששמעו אזניך.

והגה"צ רבי מאטיל סלאנימער זי"ל סיפר כי התולדות הי' צועק לפעמים באמצע התורה של הבעש"ט "אין אר"י שטייט אנדערש" ופעם בליל שבת למד הבעש"ט עם האר"י איזה מאמר והעיר הבעש"ט את רבי זאב קיצעס שישן שם שיהי' עד שכך למד עמו האר"י הק' אם יצעק התולדות שלא כך כתוב בהאר"י וכך הי' שלמחרת בעת שחזר הבעש"ט על המאמר צעק התולדות אין אר"י שטייט נישט אזוי וקרא הבעש"ט לרבי זאב קיצעס להגיד שכך שמעו למד עם האריז"ל.

עם נשמת התבואות שור

סיפר מרן הק' משינאווא זי"ע שפ"א הגיע הבעש"ט הק' לעיר א' ובעה"ב א' עשה סעודה לכבודו והזמין את הרב והדיינים משם ובשעה שהביאו הבשר נתהווה שאלה על עצם מהעוף והרב והדיינים וכו' לא רצו לפסוק בפני הבעש"ט הק' ע"כ הגישו השאלה להבעש"ט שאל הבעש"ט לבעל האכסניא אם כל אחד מבני הבית ישנם כאן אצל השלחן ענה כן, ושאל הבעש"ט אם אף א' אינו חסר והשיב לו הבעה"ב שיש לו עוד בן אמנם מאז שנולד לפני י"ג שנים לא נשתנה רק נשאר כאבן דומם והיום נעשה בר מצוה, נתן הבעש"ט המקל לא' וצוה לילך להבחור ולומר לו שהבעש"ט צוה שיבוא להשלחן וכשאמר לו כנ"ל ישב על המטה ואח"כ עמד ולבשוהו ספאדיק ובעקישע ובא להשלחן שישבו הבעש"ט והמסובין כשהבעש"ט הק' ראה אותו עמד מלא קומתו לפני הבחור ונתן לפניו כסא וישב אצלו והגיש השאלה לפניו ואמר לו "זאל דער רבי פסק'נען" והביט הנ"ל עליה ואמר כשר,

אח"כ צוה הבעש"ט להחזירו וכשיצא עמד עוה"פ לפניו מלא קומתו וכשהשכיב עצמו על המטה נסתלק תיכף, ואמר אח"כ הבעש"ט שזה הי' הגאון בעל התבואות שור זצ"ל כי פ"א מיהר בערש"ק לילך למקוה ובאה אשה אחת בשאלה על עוף ופסק במהירות טריפה, ובעוף זה הי' גלגול מנשמה שאחר כמה טלטולים הגיע לעוף כשר וליהודי ובזה שהטריפה נדחית עוד פעם, וכשבא הגאון הנ"ל למעלה הזמין אותו לדין תורה ופסקו שצריך לירד עוה"פ ושהנשמה יגולגל עוה"פ בעוף ושיפסוק כשר, וביקש התבואות שור היות שלא חטא בכלום רק בזה על כן רוצה להיות כאבן דומם שלא יהא לו נסיון לקלקל ח"ו ועכשיו נתגלגלה הנשמה הנ"ל בזה העוף והבעש"ט ראה זה ברוח קדשו ע"כ בא לעיר הזאת לתקנם.

במיתתם קרוים חיים

איש אחד מחסידי הבעש"ט ז"ל היה חשוך בנים ר"ל ולעת זקנתו של הבעש"ט אמר לו בשנה זו יהיה לך בן זכר רק תצטרך לשמור אותו ששה שנים רצופות שלא להסיר השגחה מעליו וכשנולד לו התינוק תיכף שכר לאיש שיהיה תמיד אצל התינוק ואחר שנתים נפטר הבעש"ט ז"ל וכשהגיע התינוק לשנה החמישית היה אצלו משרתת, ופעם אחת ראתה שאיש שחור מוליד דוב שמרקד ורצתה ג"כ להסתכל ותיכף נזכרה בהילד וחזרה לביתה ולא היה הילד בבית ואחר שחפשו בכל העיר לא נמצא ונסע אביו לעיר מעזשיבוז וספר דאגתו לפני הצדיקת אדיל'ע בת הבעש"ט ז"ל ותאמר לו אין אני יודעת כלום רק זאת אני יכולה לעשות בשבילכם, אלך על ציון אבי ז"ל ומה שיאמר לי אספר לכם, וכשחזרה מהציון אמרה שאבי ז"ל צוה שתסעו למשל לצד מזרח כסדר וכל מקום שתבואו לפוש או לבית מלון ללון תספרו תיכף להבע"ב דשם מה שאירע לכם וכך נסע שמונה שבועות כסדר ובפעם אחת בא לכפר אחד והיה קודם חצות היום ומהר להניח תפילין להתפלל ותיכף נזכר שלא ספר לבעל האכסניא כלום וקרא אותו בבקשה, שמעוני מה שאספר לכם, וכשגמר המתין הבע"ב עד שהניח תפילין ואמר לו כפי הנראה נמצא הילד שלכם בכפר הזה כי האדון של הכפר הזה איש זקן מאד ואין לו בנים והכומרים אמרו לו אם יהיה באפשרות לחטוף איזה תינוק מילדי העבריים ולהמיר דתו והילד הזה יהיה נחשב לו כבנו ממש וזה ערך תשעה שבועות שהביא אחד מילדי העבריים והיום יום המוגבל להמיר הילד והרבה אדונים וכומרים באו היום לשמחה הזאת רק ממתינים על המיטראפאליט שהוא ימיר אותו והתחיל לבקשו עשו לי איזה טובה אצל האדון שלכם ויאמר לו אשר האדון רשע ושונא ישראל הוא אשר כמוהו לא נמצא שאין יכול להסתכל בצורת ישראל ואין אצלו שום חילוק בינו ובין ישראל אחר רק על המיטראפאליט אומרים שהוא אוהב ישראל ע"כ עצתי שתסעו לנגדו חוץ להכפר וכשיבוא אצלכם תבקשו מאתו אפשר יעשה לכם טובה, וכך עשה ויסע לנגדו, וכאשר ראה שאיש אחד נוסע במרכבה יקרה מאוד וכמה אנשים רוכבים על סוסים מלפניו ומאחוריו הבין שזה הוא המיטראפאליט ונפל על פניו לפני המרכבה ויצו המיטראפאליט שיספר בקשתו וכאשר סיפר לו ובכה שיחזור לו בן יחידו ויאמר איני יודע איך יפול הדבר ועצתי שתהיה בחצר האדון ואם אוכל לעשות לך איזה טובה בודאי אעשה לך, וכשבא לבית האדון וינפש מעט שאל את האדון מה בקשתך ממני ויספר לו עצת הכומרים, ויאמר לו המיטראפאליט בדעתך שאם אתה תמיר ילד עברי ותמסור לו הון ורכוש שלך ודאי תמיד יחזיק באמונת הנוצרי ואני אומר שיאבוד כל ההון והרכוש שלך ואח"כ יחזור לדת ישראל כי כן דרך העבריים שלבם מושכים זל"ז הלא התינוק הזה כפי שאתה מספר לי הוא אצלך כמה שבועות ובודאי לא ראה בבית אביו המאכלים הטובים עם כל תענוגי העולם והמלבושים הטובים שלובש אצלך עכ"ז נסה נא ונלך בחוץ ואם יראה איזה איש יהודי מה יהיה ויקיח המיטראפאליט ביד אחד של הילד והאדון ביד אחר של הילד וילכו החוצה והילד כשראה את אביו קרא בקול אוי טאטע, ויאמר לו ראה כשראה איש מישראל קורא אותו אבי הנח לו ילך למקום שאין מכירין אותו ויניחוהו וירץ לאביו ואביו הוליכו תיכף להעגלה שלו ויסע אתו בשמחה רבה ובמהירות וכשנסע כמה מילין ראה שכנגדו נוסעת עגלה כמו עגלה של הבעש"ט וכאשר בא סמוך לו ראה שהבעש"ט יושב בעגלה ותיכף עמד לפני הבעש"ט ברעדה ובפחד ויאמר לו הבעש"ט בשביל השטות שלך שלא שמרת אותו הטרחת אותי מעולמות העליונים להתדמות כמו המיטראפאליט להצילו מיד רשעים, וכך היה המעשה להמיטראפאליט שלחו מתנה מן השמים איזה חולי על כמה ימים ואחר שנעשה בריא נסע להאדון הזה וכאשר שאל להאדון מה אתה מבקש ממני ויאמר לו האדון הלא היית בכאן ושמעתי לעצתך שיעצת אותי שלא להיות לי עסק עם היהודים ע"כ.

ו' סיון

הגה"ק רבי אברהם שלום מסטראפקוב זי"ע

צור קודש מחצבתו

נולד בשנת תרט"ז (או תרי"ז) לאביו מרן הדברי יחזקאל משינאווא למחברתו הרביעית הרבנית הצדקנית מרת חנה רחל אלמנת הרה"ק ר' אליעזר בן הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, אביו הק' הפליג מאוד על רום מעלתו וקדושתו ואמר עליו שהמשיך לבנו נשמה קדושה וטהורה מאד מאד מגבהי מרומים "גבוה מעל גבוה", ואמר אביו הק' שראה בעינים איך שבנו הוא גברא דמארי סייעי' בבחינת רצון יראיו יעשה, כי פעם אחת בא אליו ובקשתו בפיו שיתן לו מעות שהוא צריך למלבוש, ולא הי' מעות בידו ליתן לו, וכשיצא בנו מחדרו נכנס אצלו איש אחד ונתן לו סחורה לעשות ממנו מלבוש, ומפני גודל מדריגת הבטחון שלו (של בנו) נתמלא תיכף בקשתו, אביו הק' אמר לו הנהגות מה שלא אמר לשאר בניו הק', ואמר הרה"ק על עצמו דבר פלא כי הוא הינו בנו של מרן הק' מצאנז דמה שאביו הק' הי' ביניהם לא קלקל כלום.

נשא בזיווג ראשון את בת הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק (השני) ממנה נולד בנו הרה"ק רבי מנחם מענדל מסטראפקוב זי"ע (שנלב"ע בשנת תשי"ד בוויליאמסבורג), ולעת זקנתו נשא את בתו של הגאון רבי דוד שליכטער דומ"ץ קאמארנא.

באהבתה ישגה תמיד

הי' ידוע גודל התמדתו בתורה שהי' לו כמו י"ז או י"ח שיעורים בכל מעת לעת, והי' לומד ביגיעה רבה שעות רבות ברציפות, וכשנפל עליו עייפות למד בעמידה כשמחזיק הספר בידו וכה הי' ממשיך בלימודו עד אפיסת הכוחות, ולא הי' חילוק אצלו בין יום ולילה שהי' לומד עד אפיסת כוחותיו ואז הי' ישן קצת וממשיך בלימודו, והי' לו עבודה לפני שהי' מתחיל ללמוד שהי' שם ידו על עיניו ואמר כמה דיבורים בלחש, וכשהי' צריך להפסיק באמצע כגון כשבאו אליו עם פו"פ וכדו', כשהי' חוזר ללימודו הי' עושה כנ"ל.

עבודתו הק'

תפילותיו הקדושים הי' מעורר כל השומעין שהי' ברוב רשפי אש. ובשעת קריאתו בתורה שהי' בהתלהבות נוראה הי' נראה עליו התפשטות הגשמיות, הי' לו עבודה גדולה בתפילת מעריב שהי' ישן מקודם שעה וחצי ואח"כ התפלל בנעימות קודש במתינות גדול (כידוע שהי' עבודה גדולה בצאנז בתפילת מעריב), והי' מתפלל ואומר כל הברכות מתוך סידור דייקא, והי' מקפיד מאוד על דקדוק ההלכה. והי' אצלו דבר פלא דכל פעם ששכב לישון תיכף נפל עליו שינה ובשום פעם לא שכב ער לפני שינתו, ואמרו אנשי מעשה שזה מדריגה גדולה. פעם כשביקר בוויען עקב אחריו בעל האכסניא וראה שבלילה שפך מים רותחין על ידיו.

והאמת נר לרגליו

לא הי' סובל שום דבר שקר, והי איש אמת בתכלית, והי' מגרש את הבאים אליו בלי כוונה אמיתית, והי' אומר להבאים אליו שאין לו בית מלון. על גודל מדרגתו במדת האמת מסופר שפעם בערב שבת בא אליו חסיד אחד ונתן לו סכום גדול לפדיון, וביום שב"ק שכבר עמדו באמצע פסוקי דזמרה לקח מנין והלך לביתו לגמור התפלה, ואחר התפלה כששאלו הגבאים מדוע הלך לביתו באמצע פסוקי דזמרה, ענה להם כי אתמול בערב שב"ק נתן לו אחד פדיון גדול והיום בבוקר עלה על זכרונו מהכסף הנז', ופחד שמא יגנבוהו וזה בלבל אותו מכוונת התפלה על כן הלך לביתו להתפלל, ונתפלאו זקני החסידים על גודל מדת האמת שבו שהי' יכול לומר שאין מרגיש בטוב, כי באמת כן הי' שלא הרגיש טוב ולא הי' לו מנוחה מהכסף, והפליאו שאדמו"ר של חסידים יאמר על עצמו שדאגת הכסף בלבלהו בתפלתו.

פזר נתן לאביונים

הי' מרבה לפרנס עניים, עד שפעמים אפי' בגדו נתן לעני, פ"א הי' אצלו איזה רב אחד לחסות בצלו, אמר לו שזה אינו לפי כבודו לילך בבגד קרוע כל כך, ונתן לו מלבוש נאה ביותר, כשהרבנית הרגישה בדבר, צעקה אליו הלא זה רק איזה שבועות שעשיתי לך בגד חדש, הלא הי' לך לתת בגדך הישן ולא החדש, השיב לה אם אנו מקימים מצות השי"ת צריכים לקיים במין היותר משובח ונאה וכמו שכתוב כל חלב לה' שצריכים לקיים מצות השי"ת בדבר היותר טוב ונאה כן איתא ברמב"ם הלכות צדקה.

פ"א ראה איש מתפלל בטלית קרוע, קרא אותו לחדרו ונתן לו "טערקישע טלית" נאה מאד, ההוא נתן לו תודה והלך לו, אחר איזה ימים בא אליו בחזרה, ואמר לו הנה בבואי לביהמ"ד חושדין אותי שגנבתי את הטלית כי היתכן איש עני כזה יהי' לו טלית כ"כ נאה, ענה לו יש לי עצה, אכתוב לך תעודה בחותמת שלי שאני נתתיו לך במתנה ואם יחשדוך תראה את המכתב.

מורח ודאין

הי' קדוש מאוד מאוד שאפילו ריח של עבירה לא הי' יכול לסבול, פ"א בעת חתונת בתו, התחיל לצעוק שאינו יכול לשבת אצל השלחן כי הוא מריח ריח רע, ויתכן שבשמחה של מצוה זו לא ישגיחו שיהי' מקום נקי כראוי, והתחילו לחפש חיפוש אחר חיפוש אחר הריח הרע ולא מצאו כלום, אבל הוא באחת שאינו יכול לישב מפני הריח הרע, עד כי אמר אחד הצדיקים שהי' שם, אולי לקחו השלחנות ממקומות רעים שעשו עבירות אצל השלחן, חקרו ודרשו ונודע להם שמפני שהצטרכו הרבה שלחנות ולא מצאו, לכן שאלו כמה שלחנות מבית ועד של פורקי עול, תיכף הוציאו את השלחנות ונכנסו אליו ואמרו שכבר הוציאו את השלחנות ויישב אל השלחן והכל על מקומו יבוא בשלום.

פועל ישועות

אביו הק' משינאווא סמך אותו שיהיה פועל ישועות באמרו עליו שאצלו יכולים להוושע בכל מיני ישועות, עפ"י מה דאיתא בתנא דבי אליהו שהנושא אשה לשם שמים זוכה והווין לי' בנים שמושיעין את ישראל, ואני נשאתי אמו לשם שמים ע"כ הוא מבטיח שיהי' מושיען של ישראל, וכשבא פעם אחד מבני קהלתו מסטראפקוב להזכיר עצמו לישועה אצל מרן הק' משינאווא זי"ע, נתן שני ידיו הק' על פניו משני צידי עיניו ואמר לו: בני הרב מסטראפקוב יש לו כח לעשות טובות לישראל.

דרכו בקודש הי' לבקש סכומי כסף כשביקשו ממנו לפעול ישועה, ואפי' בהיותו בצל אביו הק' נהג כן (הגם שאביו הק' לא היה דרכו בכך ולא הי' דעתו נוחה מצדיקים אחרים שהתנהגו כך).

צדיק גוזר

פעם כשביקר בעיר מיהאלוויץ בא אליו אשה ובכתה לפניו על מצב בנה בחור כבר שיתסר שנפל למחלה אנושה ר"ל וכבר קראו לאנשי החברה קדישא והדליקו נרות, הרה"ק צוה עליה שתלך לביתה ושתביא אליו כל הכסף שנמצא בביתם, וכן עשתה האשה שהריקה כל הכיסים בביתה ובאה ומסרה כל המטבעות עד לפרטי פרוטות, הרה"ק צוה לה שתרוץ אל החולה ולומר לו כדברים האלה: לא יקרא עוד שמך כמקדם כי רפאל שמך כך אמר הרב מסטראפקוב בן הרב משינאווא בן הרב מצאנז שהשי"ת ירפאך במהרה ותהי' בריא אולם, האשה לא אחרה ותיכף שבה לבנה החולה ואמרה לו כדברים האלה כמה וכמה פעמים, עד שהעומדים שם ראו כן תמהו שפתאום נשתנה מראה החולה ופניו התאדמו קצת, והתחיל הבחור לגמגם בלשונו והרכינו לשמוע מה הוא אומר, ושמעו שחזר על הדיבורים הנ"ל שמי אינו

(כמקדם) רק רפאל שמי והרב הנ"ל בן הנ"ל בן הנ"ל אמר שאה"י בריא וארפא ברפואה שלימה, ככה נשתנה פניו משעה לשעה וחזר בתוכו חיות ואחר כמה ימים שב לאיתנו, והרופאים והעומדים שם אמרו שראו תחיית המתים בעין, ולפלא שנשכח לגמרי שמו הראשון וקראוהו רפאל.

מאן דיהיב חי"י

הרה"ק כשכבר לא ראה בעין אחד התחיל לכאוב לו עין השני' ונסע לעיר וויען לדרוש ברופאים, (אגב: אף שלא היה יכול לקרוא בעיניו ה' בניו של בעל האכסניא הרב מביקאווסק קוראים לפניו דפים גמ' תוס' וכו' וככה המשיך בשיעוריו, ואז ראו ריבוי שיעוריו בתוה"ק שלמד במס"נ) והלך לרופא מומחה הגדול ביותר והרופא אמר לו דעינו הוא בסכנה וצריך לנתחו וגם אינו יכול להבטיח שיועיל הניתוח, הרה"ק הודה להרופא וחזר לאכסניתו, כשהגיע לשם לא דיבר כלום רק שאל אם יש "ביכל" עם השמות ומקום מגורם של הרופאים, וצוה שיספרו מתחילת הרשימה י"ח רופאים ויזמינו ביקור אצל הרופא הי"ח שמופיע בהרשימה, וכן עשו, והרופא הי"ח בהרשימה הי' רופא עינים אבל הי' רופא פשוט, והלך אליו הרה"ק והרופא בדק את עינו ואמר שהעין בריא רק צריך למנוחה, ונתן לו איזה תרופה ונתרפא העין ויהי לפלא.

בצל תומר

הערין והחשיב מאוד את משפחת עצי התמרים ועשה פעולות שונות להגדיל שמם. סיפר הגה"צ מראחוב זצ"ל שבשנת תרס"א יומא דהילולא קמא של מרן בעל הקדיו"ט זי"ע ראה שחסידים רבים מתכוננים לצאת לדרך, שאלם לאן פניהם מועדות, ענו לו לעיר סיגעט ליומא דהילולא של הקדיו"ט, אמר להם שיקחו גם אותו באומרו "אז מען זעהט אידן פארן דארף מען מיט פארן", כשהגיעו לשם על שבת שחל אז היומא דהילולא, העצי חיים זי"ע הציע לו מקום מיוחד להתפלל ולערוך שולחן בפני עצמו, אבל הוא אמר שרצונו לערוך את השלחן ביחד עם האחים הקדושים בכל השבת, ובעת עריכת השולחנות הציע שהוא רוצה לסדר מקומות הישיבה אצל השולחן, וסידר מקומו באמצע בראש השולחן ואת העצי חיים ורביה"ק זי"ע סידר אחד לימינו ואחד לשמאלו כן עשה כל השבת, ויהי לפלא, וסיים הגה"צ מראחוב שה' נראה שכוונתו להפריד בין שני האחים שלא ישבו יחד בראש האלפים הנאספים מחשש עינא בישא, כי הי' זה חזיון נפלא ששני אחים יהיו שניהם מושלמים בתורה ובחכמה ובקדושה.

רביה"ק זי"ע העריץ אותו מאד, ושלח לו קויטלעך עם פדיונות, בשנת תרצ"ז כשנסע רביה"ק לפולין לישא זיוו"ש, עבר דרך עיר קאשוי (שאז התגורר הרה"ק מסטראפקוב שם) לקבל ממנו ברכתו לפני יום חתונתו, והרה"ק צוה אז להכין השלחן ולכסותו במפה המיוחדת לשב"ק.

הרה"ק מסטראפקוב הקפיד מאד על באי ביתו, אם נסעו בצל צדיקים אחרים, אבל יוצא מהכלל הי' אם היו נוסעים לרבינו ז"ל. בימים הראשונים כשבא רבינו הקדוש זי"ע לסאטמאר בא הרה"ק מסטראפקוב לשבות בעיר סאטמאר והפצירו בו החסידים שיבוא להתפלל בביהמ"ד דחסידים שבעיר, והוא התעקש ורצה להתפלל דווקא אצל בן הרב מסיגעט שכבר הי' לו ביהמ"ד בפני עצמו, והפצירו בו ולא הסכים בשום אופן, והחליטו לבקש את רבינו שהוא בעצמו ידבר על ליבו, והסכים רק אם השלחן יערוך דווקא בביהמ"ד של רבינו, וכן הי', ובליל שב"ק באו שם קהל עצום שבאו לכבודו של האורח הגדול, לפני ברהמ"ז ביקש רבינו מהרה"ק מסטראפקוב שיאמר דברי תורה ולא רצה באומרו שאביו הרה"ק משינאווא לא אמר תורה רק אם גילה מן השמים (כידוע), וכך הי' בסעודה שני', וכשביקש רבינו בסעודת רעוא דרעוין עוד פעם שיאמר ד"ת, התרגז ואמר אבי הק' אמר שאינו אומר תורה רק אם משפיעים לו מן השמים ובזה אפשר לפרש "ואת חוקת התורה אשר צוה ד' לאמר" פירוש אם יש צווי ה' אז, לאמור, יאמרו ד"ת, ענה לו רבינו, זקיננו היטב לב זי"ע צוה לבניו ולזרעו אחריו שיאמרו תורה לישראל ובזה נראה לפרש אשר צוה ה' לאמור אם יגרום ע"י התורה שישמרו ציווי ה' אז לאמר צריך לומר ד"ת, וכשמוע הרה"ק מסטראפקוב דברי רבינו, אמר לו אז תאמרו אתם ד"ת, ורבינו לא רצה משום כבודו, וכפל ושנה, עד שהכריז הננו מצוה על כבודו שיאמר, ואז אמר רבינו ד"ת כדרכו בקודש, אשר הפליא את כל שומעיו שהי' ציבור גדול ורב, ומני אז נתוספו ספסלי ביהמ"ד והתחילו לנהרות אליו חסידים ואנשי מעשה, וזקני חסידים אמרו אז, שזאת הי' כוונתו שרצה לערוך השלחן דווקא בבית מדרשו של רבינו, כדי להגדיל שמו ברבים.

בספר שאול בחיר ד' מובא שהרה"צ ר' זלמן לייב טייטלבוים זצ"ל אב"ד סיגעט בן מרן העצ"ח בא פ"א לבקר את הרה"ק מסטרפקוב כשבא לביתו אמר לו הגבאי שהרב מתנמנם מעט על השולחן, וישב הרב מסיגעט והמתין, אחר זמן מה כשהקיץ מתנומתו, מסר המשב"ק שהרב מסיגעט בא לבקרו ויושב ליד השלחן ומחכה, כששמע זאת רחץ תיכף ידיו והלביש את עצמו הקאפטין ורחץ עוד פעם את ידיו, וטרם פנה אליו לקח פיסת נייר חלק וכתב עליו "אברהם שלום בן חנה רחל" ואז פנה אליו ונתן לו שלום ונתן לו הנייר בתוך ידו לקויטל וע"ז הוציא הרב מסיגעט את הקויטל שלו שהוא הכין עוד קודם, וזה הי' אף שהרה"ק מסטראפקוב הי' כבר מפורסם בעולם לבעל רוה"ק ולפועל ישועות, והי' כבר בן ע"ו שנה, והרב מסיגעט לא הי' יותר מעשרים שנה.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

הי' רב בעיר סטראפקוב משנת תרנ"ח ובשנת תר"צ התיישב בעיר קאשוי ואמר שהוא עושה זאת כסגולה לאריכות ימים, וביום ו' סיון חג השבועות ת"ש לפ"ק עלתה נשמתו הק' לגנזי מרומים, יצויין לדבר פלא דבנו מ"מ הרה"ק ר' מנחם מענדל מסטראפקוב זי"ע אמר שזקינו הגה"ק משינאווא נפטר ביום ו' טבת, ואביו הק' נפטר ביום ו' סיון, וזהו הפי' מה שאומרים בזמירות "בווין תתקטר" דאיתא בספה"ק דכשצדיק בא לעולם העליון קושרים כתרים על ראשו, וזהו "בווין" – ביום וא"ו – תתקט"ר יתקשטו בכתרים, ולפלא כי גם הוא נפטר ביום ו' אייר.

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה חיים הכהן רובין** ז"ל

בן הרה"ח ר' ישעיהו ז"ל

נלב"ע ו' סיון - א' דשבועות

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י בניו ידידינו החשובים

מוה"ר **מרדכי רובין** הי"ו

מוה"ר **ישעי' יצחק רובין** הי"ו

לעילוי נשמת

האה"ח מרת **ברכה פריינד** ע"ה

בת הרה"ח ר' **חיים** ז"ל

נלב"ע י"א סיון

ת. נ. צ. ב. ה.

הונצח ע"י בנה ידידינו החשוב

מוה"ר **משה ארי' פריינד** הי"ו

ס. ראה"ק דקהילתינו הק' לאנדאן יע"א

דבר בעתו

יו"ט שבועות

לקט מפי קודש מפי צדיק וקדוש עלון תורני לקדושת החגים ומועדיהן

מעמד הר סיני וקדושת היום הנשגב מתעורר בכל שנה בחג השבועות וכשאדם זוכה שומע הוא את הקול שמכריז אנכי ה' אלוקיך.

(קדושת לוי)

◆◆◆

בחג השבועות מקבל האדם את התורה והמצוות בכוח וכן את כל ההרגשות הקדושות של כל השנה ובמשך השנה אם האדם משתדל ברגש ובחיות הוא מוציא לפועל את הכוחות שקיבל.

(הרה"ק האבני נזר מסוכטשוב)

◆◆◆

חג השבועות הוא נגד יום כיפורים וכמו שיש ראש השנה עשי"ת ויום כיפור כן פסח הוא בחינת ראש השנה וימי הספירה הם כנגד עשי"ת וחג השבועות כנגד יוהכ"פ.

(בית אברהם)

◆◆◆

ידוע מדברי קדושי עליונים שבכל ימים טובים חוזר הדבר לאיתנו הראשון ובחג השבועות מי שמזכך ומטהר את עצמו זוכה לפי מדריגתו לקדושה גדולה מעין קדושת ישראל במעמד הקדוש ביום הקדוש הזה בהר סיני וכמו שאז נפתח שער ענוה לישראל וכאמרו כן בכל דור ודור חוזר להיות כן לכל מי שמטהר ומזכך את עצמו ביום הקדוש הזה לבא למדת ענוה.

(מאור ושמש לשבועות)

◆◆◆

מה שלא נתבאר בהדיא בתורה תשלומין לשבועות וכו' והטעם לזה כי חג המצות נקרא חג ע"ש האכילה שהוא מצות וסוכות נקרא ע"ש המקום ודירה שהוא סוכת ואמנם שבועות נקרא ע"ש הזמן המקודש שבועות ז' שבועות תספר והוא ע"ד עולם שנה נפש כמוזכר בספר יצירה וע"כ בשבועות שמקדש הזמן א"א להשלימו בזמן אחר שאיננו אותו הזמן והזמן שעבר עבר וא"א להחזירו לעולם.

(דרשות חת"ס)

◆◆◆

הנה ביום שניתנו לוחות שניות לבנ"י היתה מחילה וסליחה כי זאת היה ביוהכ"פ וניתן יום זה למחילה ולסליחה לדורות ומכל שכן בחג השבועות שניתנה התורה לישראל בוודאי שהוא יום מחילה וסליחה לבנ"י לדורות עולם.

(חסד לאברהם לשבועות)

◆◆◆

י"ל טעם לשבח שפסח וסוכות הם כ"א ימים אחדים ויום חג השבועות הוא רק יום א' ולכאורה הוא העיקר והוא עפ"י דחז"ל (מגילה ו') מקום הארון אינו מן המדה משום דכל דבר שבקדושתו הוא יותר הוא בעולם הזה יותר בהסתר והעלם וכו' ולכן מחמת שהעיקר הוא התורה לכן הוא בכמות קטן יותר.

(הישר והטוב)

◆◆◆

עצרת תרגומו כנישון לשון אסיפה דידוע שבמעמד הר סיני פסקה זוהמת ישראל ונתקן ע"ז חטא עה"ד שהטיל אז זוהמא בהם כנודע ונתקנו כל הנשמות שהיו כלולים באדה"ר כנודע והנה בכל שנה נתעורר אותו אור שהי' במעמד הר סיני ויש תיקון לכל הנשמות ובאים למקומם כל הדברים שנתפזרו וזהו עצרת מלשון אסיפה למקומם.

(תולדות יצחק)

◆◆◆

החג הקדוש הזה הוא כלל המועדים של פסח וסוכות כי ענין יציאת מצרים הוא לדחות את ההיפך וסוכות הוא לכנוס תחת צל קדושתו יתברך ושבועות כולל שניהם וזה שנאמר במ"ת אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים רומז על קדושת חג הפסח שהוא דחיית ההיפוך ואשא אתכם על כנפי נשרים הוא קדושת חג הסוכות לחסות בצל כנפיו יתברך ואביא אתכם אלי הוא קדושת חג השבועות הכולל שניהם.

(תורת אמת)

◆◆◆

והקרבתם מנחה חדשה ובכורים החביב לה' שעושה מרע טוב וממר מתוק ומחול קודש ושלא יעלה על דעתם כי כחם ועוצם ידם עשה את החיל הזה לעשות מרע טוב לזה אמר וקראתם בעצם היום הזה כלו' שתקראו לומר שע"י עצם היום מקרא קודש והי' לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו שכ"כ קדושת היום גורם להשכיל להטיב עד שאתם צריכים לעשות מלאכת עבודה לזה כי עצמו של יום גורם לזה.

(ייטב פנים)

◆◆◆

אמרתי כי אז בחג השבועות זמן השפעת פרנסה ובני חיי ומזוני כיון שהעולם נברא בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקרא ראשית ובעת מ"ת עמודי שמים ירופפון אם לא יקבלו ישראל את התורה והפך העולם לתהו ובהו ע"ז מגיע לישראל העוה"ז דע"י קבלתם התורה הוי מצילים העוה"ז כדין מציל מזוטו של ים ומשלילתו של נהר שה"ז שלו.

(שער יששכר שבועות)

◆◆◆

בכל המועדים שיש בהם מצות פרטיות מצה ולולב וכדומה אנו מברכין על כל מצוה ומצוה הברכה הראויה לה על נטילת לולב או על אכילת מצה וכדומה וזמנו של מצוה זו איננו בזמנו של זה וכל דבר ודבר בעתו מה טוב לא כן בחג הזה בקבלת

התורה הנה נכללים בו כל התרי"ג מצות ביחד טועמיה חיים זכו לא תחסר כל בו.

(תפארת שלמה שבועות)

◆◆◆

חסידי קדמאי לא הוי ניימי בהאי ליליא והוו לעאן באורייתא ואמרי ניתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין וההוא ליליא כנסת ישראל אתעטרא עליהו ואתיא לאזדווגא ביה במלכא ותרוויהו מתעטרי על רישייהו דאנון דזכאן להכי.

(זהר פ' אמור)

◆◆◆

ודע כי כל מי שלא ישן בלילה כלל ועיקר ויהיה עוסק בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק והוראות הוויות האדם הוא בלילה הזה.

(שו"ע האר"י ז"ל)

◆◆◆

בלילה הזה של חג השבועות ידיר השינה מכל מי שרוצה לדבק בקדושה ויעסוק בתורה כל הלילה.

(של"ה)

◆◆◆

ויזהר האדם מאד למעט באכילתו בסעודת הלילה זו בכל מה דאפשר כדי שיוכל לעשות התקון של הלמוד בלילה הזה ותיכף אחר ברכת המזון ילך בזריזות לבית המדרש לעשות התקון של הלימוד ולא יבטל בשיחת חולין אף רגע כמימרא ח"ו.

(יסוד ושורש העבודה)

◆◆◆

ומה גם בליל התקדש יתלהב האדם ויתעורר מאוד כי הזמן גורם קרבת אלוקים ועת להשליך אחרי גוו אלילי כספו אשר דבק בהם באהבה.

(לב דוד)

◆◆◆

מנהג פשוט בישראל להיות עוסקין בתורה בליל זו של שבועות ומי שאינו ישן אפילו רגע כל הלילה ניצל מכרת אותו השנה שכן אותיות כת"ר הוא כרת ומובטח לו שישלים שנתו ולא יהיה לו שום היזק ומלאכי השרת מכתירים לנשמתו בכתר תורה אשרי לו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא.

(שערי ציון)

◆◆◆

אמנם הנעורים יזהרו שלא יעסקו בדברי בטלה ואין צריך לומר בשחוק וקלות ראש כי אז נאה להם השינה.

(יעב"ץ)

◆◆◆

צריך ליזהר מאד אחר התיקון שעשה בלילה שלא יפסיק בשום שיחה בטילה עד אחר שאמר במוסף קדושת כתר כי אז עולין כל קישוטי הכלה שעשה בלילה ע"כ יזהר מאד לטהר מחשבתו עכ"פ עד כתר זה.

(בעש"ט)

◆◆◆

ויסעו מרפידים קשה למה איחר המוקדם כי פסוק זה היה לו להקדים קודם פסוק שלפניו שאמר באו מדבר סיני אולי שהוא ע"ד אומרם אהבה מקלקלת את השורה להקדים המאוחר שלהיות כי היא זה יום המקוה לבורא לתורה לעולם לעליונים ולתחתונים ומיום הבריאה הם יושבים ומצפים מתי יבואו בנ"י מדבר סיני לזה כשהגיעו שמה לא עצרו כח לספר סדר הדבר ותיכף קדמה ההודעה באמרו ביום הזה באו וגו' הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ כי זה הוא תכלית הבריאה ותקוותה ואחר כך חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים.

(אור החיים יתרו)

◆◆◆

שלשה ענינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה שבאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שדי היא תורתינו הנעימה, הא' הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה, ולזה תמצא כי כל מקום שיזכרנה ה' לתורה ידקדקו לומר לשון חוזק ואומץ עד גדר שימית עצמו עליה וכנגד זה אמר הכתוב ויסעו מרפידים לא בא להודיע מקום שממנו נסעו שאם כן היה לו להקדימו קודם תחנותם, אלא נתכוין לומר שנסעו מבחינת רפיון ידים והן עתה נסעו מבחינה זו והכינו עצמם לעבוד עבודת משא בנועם ה' והוא אומרו ויבואו מדבר סיני וענין ב' הוא השפלות והענוה כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר וכנגד זה אמר ויחנו במדבר פירוש לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכים עליו, וענין ג' הוא בחינות ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם ותמים לא שיהיו בד בבד, שעליהם אמר הכתוב חרב אל הבדים אלא יתוועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה וכנגד זה אמר ויחן שם ישראל לשון יחיד שנעשו כולן יחד כאיש אחד והן עתה הם ראויים לקבלת התורה.

(אור החיים יתרו)

◆◆◆

ויזהר כי הגם שיש לשמוח ולאכול וכמו שמצינו דגדולי עולם שמחים ושבעו ויתענגו מ"מ יקיים וגילה ברעדה כי התורה נתנה ברתת ואימה וגם הוא זמן דין על פירות האילן עוד יוסיף אומץ לתת חלק ביום לתורה כיד ה' הטובה עליו ויום קדוש כזה אל ישלחנו ריקם מלימוד התורה והשם אורחותיו מוצא מקום לנוח מעט ולשמוח בשמחת יו"ט בסעודה וללמוד תורה ביום שקבלוה.

(לב דוד להחיד"א)

◆◆◆

בעצרת נידונים על פירות האילן (ר"ה ט"ז) האילן רומז על בחי' האדם עץ השדה שלפי קבלת התורה שלו בחג הק' הזה משפיעים עליו השפעת העבודה בכל השנה.

(תולדות אהרן)

◆◆◆

לבאר מה שאנו אומרים בנוסח התפלה זמן מתן תורתינו והי' די לומר מתן תורה מהו תורתינו ונראה דהאמת כל אחד מישראל לפי תיקון וכשרון פעולתו כן הוא מקבל חלק תורתו וזהו מתן תורתינו שהוא מתן תורה של כל אחד לפי כשרון מעשיו.

(דעת משה)

לקט יקר של קבלות נאמנות, עובדות נעלות
ואמרות טהורות משמיה דקדוש ישראל אור שבעת הימים
מרן רבינו ישראל בעל שם טוב זללה"ה זי"ע
לרגל יומא דהילולא קדישא חג השבועות

בסוד נשמתו:

"**קבלה ביד הצדיקים, שהבעל שם טוב ז"ל היה מאותן הנשמות שנפתלקו וברחו קודם חטא עץ הדעת, ולא טעמו בעץ הדעת כלל**" וענין הפתלקות הנשמות קודם חטא עץ הדעת, נמצא בספר שער הגלגולים (סו, א הקדמה לט), עיי"ש".

בית אהרן, קארלין (אבות פ"ו)

"והנה בדור שהקב"ה שולח בו נשמות גבוהות **מעצם הדעת**, אזי כל הדור גדול במעלה ונקרא **דור דעה** כמו דור המדבר שנקרא דור דעה (ויק"ר פ, א), כיון שמקבלים הארה מהצדיק מעצם הדעת, **וכמו דור הרשב"י, האר"י והבעש"ט שהיו גדולים במעלה מאד...** על כן ריחם השי"ת על עמו ישראל, ועיר וקדיש משמיא נחית, אור ישראל וקדושו, רוח אפינו קדוש ה' רשכבה"ג שר התורה **אשר לו דומיה תהלה רבינו ישראל בעש"ט זי"ע**, וללהב יצא ללבב, ולהלהיב לבות בני ישראל, ולהאיר את העולם. והנה קבלה בידינו מצדיקים יסודי עולם, אשר **היה בחינת נפש דוד** ונלע"ד ברור שגם היה לו **ניצוץ ממשה רבינו ע"ה, מעצם הדעת העליון** [אח"כ מצאתי בספר דגמח"א (ליקוטים בסוה"ס) מנכדו הק' ז"ל ששמע ממנו ז"ל שאביו לקחו בלי דיבורים, כמו אביו של משה, ע"ש, והנאני]....

דברי שלום, קוידנוב (הקדמה דף ו)

אך לאחר **שנחית עיר וקדיש מן שמיא הבעל שם טוב ז"ל** אשר גדלו מבואר בספר יכין ובועז [פרק ב'] להגאון בעל מאיר נתיבים **שהעיד על גודל קדושתו ונפלאותיו** וכן שם הגדולים [ערך אור החיים וערך צפנת פענח] סיפר בשבחו **וכמה גאונים קדמונים שהעידו שמן השמים נשלח לתקן דורו** וכו', עכ"ל ועיי"ש.

שו"ת דברי חיים (ח"ב או"ח סימן י"ח)

חמש מאות שנה הפצירו הצדיקים שוירידו את נשמת הבעש"ט הק' לעולם, אך לא נתרצית לירד, רק לבסוף ירדה, בעבור לא ידה ממנו נדח וכך היה המעשה: פעם נתעורר רעש גדול בשמים שנשמות צדיקים הרעישו שכבר תהיה הגאולה שלימה כי בא מועד, לעומתן היו שטענו כי עדיין אין השעה כשירה לכך, שכן עדיין נמצאות נשמות רבות הצריכות לתיקון, ומה תהא עליהם, והללו טוענים: שאין על כל כלל ישראל לסבול בגין הנשמות אלו, והסכימו כולם שמכיוון ונמצאת אתם נשמה גדולה ישאלו את פיה, ומשאלו אותה השיבה הלא מפורש בקרא (שמואל ב' יד, יד) לבלתי ידח ממנו נדח אמרו לה: הרי כלל ישראל כבר סובל מחמתן זה זמן רב כל כך ועד מתי יסבלו, **לכן דרשו הימנה שתרד היא לעולם ותיתקן אותם הנשמות, וכך ירדה נשמת הבעש"ט לעולם.**

מאמר מרדכי – סלאנים (מערכת מרן הבעש"ט זי"ע)

"לגדולתו אין חקר"

הראו לרבינו (מרן רביה"ק בעל דברי יואל זללה"ה) באיזהו מקומן של שבחי"ם על אחד מגדולי ישראל, גדול שבגדולים ממש, שכתב עליו אחד מגדולי תלמידיו שאם היה בדורו של ראשונים היה נמנה בין הראשונים, ואמר רבינו כי אינו רק גוזמא בעלמא, ושאלוהו הלא הרה"ק מקאמארנא זללה"ה כותב על הבעש"ט הק' זיע"א כהנה עוד יותר שאילו היה בדור הנביאים היה נביא, והרהר מרן רבינו קמעא ואחר כך פתח ואמר: "**הבעל שם טוב, לגדולתו אין חקר**"...

עדות ביוסף, (חלק הסיפורים, מעשיות שסיפר רבינו הק' מהבעש"ט ותלמידיו הק' זיע"א)

ברום מדרגותיו:

"**היו היה דבר השם ביד הבעל שם. ויגזור אומר ויקם. אחד היה. ומהקדמונים לא קם כמוהו. ואחריו לעפר מי יקום**".

פרי הארץ (מכתב י"ט)

הבעש"ט ה"ק ראה גדול אחד במקום אחד, ורצונו היה להתקשר עמו, ובליל שב"ק חלם לאותו הגדול מאמר אחד בזוה"ק, אשר אמר הבעש"ט הק' ע"ז איזה פשט, וגם האר"י הקדוש אמר ע"ז המאמר פשט אחר, ואמרו זה לזה נלכו ונשאל את רשב"י, ואמר רשב"י

כהאר"י, ואמר הבעש"ט לרשב"י עשיתם הזוהר עפ"י רוח הקודש, **"נשאל את כביכול בעצמו, ואמרו בשמים הפשט כהבעש"ט"** כך חלמו להגדול הלז, ובסעודה שלישית הלך הגדול הנ"ל להבעש"ט, ודחק א"ע לשמוע התורה של הבעש"ט, **ושמע שאמר הבעש"ט הזוהר הלזה, וא"ל הבעש"ט כבר אתה שמעת בלילה הזוהר הזה.**

צרור החיים (מערכת הבעש"ט)

ולפעמים היה מדבר [המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע] ואומר משבח הרב המובהק מוהר"ר ישראל בעש"ט הנ"ל, ושמעתי מפיו הקדוש מה אתה מתמה שהיה לו גילוי אליהו ועוד מדריגות גבוהות מאוד, והתחיל לרמז מהות מדריגות גילוי אליהו **וכמה בחינות יש בזה גבוה מעל גבוה**, ופעם אחת שמעתי מפיו הקדוש ממש **שהבעש"ט זלה"ה למד אותו שיחת עופות ושיחת דקלים וכו', וגם למד עמו סודות שמות הקדושים ויחודים, וגם ספר מעין חכמה למד אותו ואמר לו פירוש על כל תיבה, וגם הראה לי בספר רזיאל אותיות וכתב מלאכים ואמר שלמד אותו כל זה כי כל מלאך יש לו תמונת אותיות א"ב משונה מחבירו לפי מדתו וערכו ומאיזה עולם הוא,** והמשכיל יבין. וגם הראה לי בספר הנ"ל כמה שמות מלאכים, ואמר לי ממש שעל ידי שמות אלו ידע הבעל שם טוב בכל חודש ניסן בכל שנה איזה ממונים ממנים על העולם, בכדי לידע איך להתנהג עמו ועל ידו ושאלתי אותו ולמה בר"ח ניסן. והשיב מפני שהוא ראש השנה למלכים וכו'... ומגודל ענותנותו לא רצה לדבר [המגיד הק'] ממדריגת עצמו כלום, ושאלתי אותו למה אדומ"ו אינו רוצה לגלות מדרגתו, והלא הבעש"ט זלה"ה גילה מדריגתו, **וחשיב שהוא גם כן לא גילה רק אפס קצהו, ומגילוי אליהו לא גילה רק אפשר קודם מותו, רק אני השגתי זה ב"ה בבואי אליו,** וכמה מעשיות קצרה מהכיל....

בהקדמה ל"מגיד דבריו ליעקב לקוטי אמרים" מאת הרה"ק רבי שלמה מלוצק זללה"ה

"הנני מעיד בעדות נאמנה בפני המעיין, מה ששמעתי מפי הותני הרב המאור הגדול המפורסם מוהר"ר יואל זללה"ה אב"ד דק"ק סטעפאן, אשר **הרב המפורסם אור ישראל וקדושו מוהר"ר ישראל בעש"ט** נתאכסן בביתו, ונסע עמו ללותו לכבודו, על עגלה אחת, לכפר אחד רחוק ב' פרסאות מהעיר, דרך היער, והיו האילנות מקשקשין וצפרים מצפצפין, וצוה הבעש"ט זללה"ה שיעמיד העגלה, ושמע הצפצוף והקשקוש, ואמר לחותני שאומרים לו ששכחו דבר נחוץ בעיר. ואמר לי חותני הרב ז"ל, שכמעט קצת חרה לו הדבר, מחמת שהיה הדבר רחוק בעיניו שבדורות הללו ימצא מי שיודע זה, אבל לבסוף נמצא שכן הדבר, ששכחו חפץ נחוץ, והוצרכו לשלוח אחריו....

קורא מראש להרה"ק רבי אהרן שמואל הכהן מאוסטרהא זללה"ה (פרק יג. ומפיהם בזה"ל: "כל זה אני מעיד ששמעתי מפי הותני הרב המאוה"ג זצללה"ה, ופוק חזי מאן גברא רבא קא מסהיד עליה, דמלתא המפורסם אינו צריך ראיה, אשר הותני הרב הצדיק זללה"ה עולה לא נמצא בשפתיו ח"ו").

"יש צדיק גדול שיודע לייחד יהודים וצירופי שמות, **זה יכול לתקן את האדם בהסתכלות שמסתכל בו לחוד, תיכף מביא בו הרהורי תשובה**, ע"י יהודים וצירופי שמות, **כמו ששמענו מבעש"ט שתיקן תיכף ומיד בהסתכלות בו ואם היה אדם קשה עורף, ואינו מניח עצמו לתקן בשום פנים, היה מוציא ממנו ניצוץ הקדוש לגמרי".**

תולדות אהרן, זיטאמיר (פרי ויראו)

אחרון בדורינו שארית ישראל וגדול בנביאים מרן קודש קדשים מורינו ורבינו הרב ישראל בעל שם טוב בעלה דמטרוניתא "שזכה להעלות המלכות עד כתר שם טוב", רישא דלא איתיידע, אשר זכה ע"י אמונתו באלקים ודביקות נפשו בהשי"ת לתכלית אמת בלי שום דבר שנעשו על ידו נסים כמו לרבי חנינא בן דוסא אותן דברים מבהילין, לא נראה ולא נשמע מימות התנאים, ורבו המובהק היה אחיה השילוני, **"דיבור קטן מדבריו הוא מעיין החכמה הקדמה אמיתית לכל כתבי מרן האר"י"** והיה מלא חכמה ויראת חטא, ואמת וחסידות וענוה ושפלות הרוח ממש ורוח הקודש שורה עליו בקביעות, **ברגע קטן צפה בכל החוה, היה לו השגות עליות נשמה, ועליות פרד"ס השגה ממש של רבי עקיבא וחביריו וגילוי אליהו, והיה מיחד בכל תנועה ותנועה יחודים נוראים**, עכל"ק.

נוצר חסד, (פ"ו אות ו')

<u>מדרכו בקודש:</u>

מבואר מכל הנ"ל אשר הברכה במעשה ידיו נעשה על ידי זה שנותן הצדקה בשמחה וטוב לב. והנה שמעתי בשם החסיד האלקי מוה' **ישראל בעש"ט** נבג"מ, אשר שאלו אותו למה הוא מפזר לצדקה יותר מחומש והוא נגד מאמר חז"ל (כתובות סז:) שאמרו: המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. והשיב הוא ז"ל, דלשון מבזבז הוא מלשון **ביזה דהיינו מי שאינו נותן בשמחה**, רק כמו גוזל לנפשו, והוא עושה נגד רצונו לקיים מצות בוראו, לזה נתנו חכמים

שיעור לבל יתן יותר מהומש. **אכן מי שנותן בשמחה ויש לו תענוג מזה שנותן, אין שיעור לדבר כן שמעתי מפי מגיד אמת בשם החסיד האלקי** הנ"ל, וכמדומה ששמעתי מפי הרב החסיד האמיתי מוה' דובער זללה"ה שאמר כן בשם הבעש"ט ז"ל.

והנה כבר ידוע ומפורסם אשר דברי האלקי הקדוש, כל דבריו כגחלי אש, ואפילו שיחת חולין שלו היו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ומילין לצד עילאה ימלל כו', אכן למה שמבואר למעלה יומתק דברי האלקי הקדוש ז"ל ורוח ה' דיבר בו, והוא לפי מ"ש למעלה כמה פעמים דזה שנותן בשמחה ותענוג וטוב לב ועביד כגוונא דלעילא, זה בטוח שימשיך לנפשו חיים וברכה ועשירות ויתברך במעשה ידיו כפלי כפלים ממה שנותן אכן מי שאינו נותן בשמחה, ודומה לו שהוא מחסר את ממונו בשביל מצות הבורא, אף ששכרו הרבה מאוד בעוה"ב אבל אינו בטוח שיתברך במעשה ידיו, כי הברכה מצד שלא ירע לבבו וכנ"ל. וא"כ יומתק דברי האלקי הקדוש הנ"ל, דהא דאמרו חז"ל אל יבזבז יותר מהומש, מיירי מאדם שאינו נותן בשמחה ותענוג ומחשב שהוא מחסר ממונו בשביל מצות הבורא... דכיון דאינו בטוח שיתברך במעשה ידיו בעוה"ז לכן אין לו ליתן יותר מהומש שקבעו חכמים, ד'אפס לא יהיה בך אביון' כתיב (דברים טו, ד) וחייו קודמין, אכן מי שנותן בשמחה ותענוג אשר בטוח שהש"י יזמין לו כפלים אין שיעור לדבר, דכל מה שיתן יותר ירויה לו הש"י יותר ויותר כו'.

וצוה הכהן, להרה"ק רא"ש מאוסטרהא (פרק טו. עמ' קטז)

"מכ"ק אאדמו"ר שמעתי בשם זקיני מצאנז זי"ע שאמר: במתן תורה היתה התחלת עמוד התורה, ובבית המקדש היה עמוד העבודה שהוא הקרבנות, **והבעש"ט זי"ע אחז צדיק דרכו בקודש לדורות עולם בעמוד גמילות חסדים, והוא לזכות גם את חבירו בנפש ובגוף, וזוהי דרך החסידות לסייע לזולתו הן במילי דשמיא הן במילי דעלמא.**

קדושת ציון, באבוב (פר' בחוקותי)

ליקוטי מאמרים ממשנתו

"ולגלוגו עלי אהבה"

רבי ישראל בעל שם אמר: אדם שהוא קורא בתורה, ורואה האורות של האותיות שבתורה, אע"פ שאינו מנגן הטעמים כראוי, **כיון שהוא קורא באהבה גדולה ובהתלהבות, אין השם יתברך מדקדק עמו אף שאין אומרם כראוי.** משל לתינוק שאביו אוהבו מאוד, ומבקש דבר מאביו, אע"פ שהוא מגמגם ואינו אומר כראוי, אביו נהנה מאוד, לכן כשאדם אומר דברי תורה באהבה, השי"ת אוהבו מאוד ואין מדקדק אחריו אם אומרם כראוי או לא, כמו שדרשו רבותינו ז"ל (מדרש שיה"ש פר' ב) 'ודגלו עלי אהבה' אמר הקב"ה ולגלוגו עלי אהבה"

ליקוטים יקרים (אות ג)

עליית הצדיק בעולם

מיפרות בשם קדשו

"כשרוצין ליפרע העונש למי שהוא ראוי לעונש, אזי נוטלין ממנו מדריגת הבטחון. **על כן ראוי להתפלל לפניו ית' שיתחזק בבטחון בו וכו'** ודפח"ח".

תולדות יעקב יוסף (פר' משפטים, עמ' רח)

♦♦♦

"אדם השלם, אם יזדמן לו איזה ביטול תורה ותפלה יש לו להבין שגם זה הוא ידו יתברך, **שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר בסוד 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני'** (שה"ש ב, ו) וכו', ודפח"ח".

שם (פר' וישב, עמ' קא)

♦♦♦

"שמעתי בשם מורי, מה **שנאמר לו משמים, טעם איחור ביאת משיח, שאין מאריכין ב'אהבה רבה'.**

שם (פר' וארא, עמ' קמג. עיי"ש)

♦♦♦

"כמו אדם שמביא נר למקום החושך, שהחושך הולך לגמרי ואינו ניכר כלל, כך כשחוזר בתשובה, אף שהיה בתחלה מקום חושך, **כשמאיר אור התורה אז החושך הולך לגמרי.**

דגל מחנה אפרים (ליקוטים ד"ה א"י אשרי העם יודעי')

♦♦♦

"צריך האדם להיות תמיד בדעה מיושבת, ולא במהירות, וזהו: 'ואבדתם מהרה' (דברים יא, י) צריך לאבד את המהירות".

צרור החיים (מערכת י אות מז)

העליון בכח העסק במשנתנו
וטובה גדולה להמת עסקים

"**שמעתי מרבי ישראל בעש"ט זללה"ה**, כי אין הצדיק יכול לעלות ממדריגה למדריגה לאחר מותו, אם לא שדנין אותו בכל פעם, עד שדנין אותו על קלות שבקלות, ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות **אי אפשר עוד לבוא למדריגה יותר. רק כאשר בני אדם מספרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, אז בא הצדיק שספרו ממנו לעליה גדולה**, וכן בכל פעם ופעם. וזה שאמר (מלאכי ג, ט) אז נדברו לשון נפעל, פירוש כשנדברו יראי ה' על ידי איש אל רעהו היינו, מה שמספרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים, אז יש להצדיק הנ"ל עליה, וז"ש **ויכתב ספר זכרון לפניו וגם להאנשים המספרים יש להם עליה, וזה שאמר: 'לחושבי שמו פירוש, כי הצדיקים הם המרכבה, נמצא כשחושב הצדיק הוא ממש חושב שמו כנ"ל".**

ברית אברהם, (הפטרת שבה"ג, דף פג טור"ד)

חוסר הרגש עליה בעבודת צדיקים

"אני בעצמי פעם אחת **ראיתי הריב"ש ז"ל בחלום**, ושאלתי אותו מפני מה בתחילת עבודתי כאשר נכנסתי אצל הצדיקים ללמוד ממעשיהם, והרגלתי את עצמי לעבוד השי"ת, הרגשתי בעצמי שינוי לטובה מיום ליום, בעסק התורה לשמה ובכוונת התפילה ושאר מעשים, ועתה אינני מרגיש כלל השינוי, ונדמה לי כמו יום אתמול כן היום, וכמו כן יום מחר. והשיב לי בדרך משל כשהתינוק לומד א' ב' או סידור או חומש, מדי יום ביומו ניכר השינוי בו שלומד יותר ממה שלמד אתמול, למשל בשבוע העבר למד פרשה אחת חומש ועתה לומר ב' פרשיות וכיו"ב, מה שאין כן אם הולך ומתגדל ולומד בעצמו גפ"ת עם הפוסקים, והוא מפולפל גדול, אין ניכר בו שינוי יום מיומו. **אמנם לפי ראות עיני השכל בוודאי מה שהאדם נעתק בגדלותו יום מיומו במדרגה, הוא גדול אלף אלפים פעמים ככל המדרגות שהתינוק נעתק בכל השנה, כי המה בקטנות**, עכ"ל, ודפח"ח".

עבודת ישראל, (פר' שמיני)

"כמוצא שלל רב"

"**אמר הבעש"ט ז"ל** על הפסוק (תהלים קיט, קכב) 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', למשל, אדם שמוצא אוצר גדול ונחמד ולוקח הרבה מאד כאשר יוכל שאת, **ואין לו תענוג מזה שלקח מהאוצר זהב או כסף הרבה כמו ממה שלקח מחמת שלא יכול לשאת אותו כולו לביתו, והצער החוא גדול יותר מן זו השמחה שמצא את האוצר.** כך אמר דוד המלך ע"ה: שש אנכי על אמרתך זהו התורה הקדושה שנקראת 'אמרתך'; **יש לי שמחה כמוצא שלל רב שיש לו צער גדול במה שנשאר, כמעט שאין השמחה נחשב אצלו, כך השמחה שלי כמוצא שלל רב, וידעתי שלא לקחתי אך מעט מזעיר, ולא נחשב אצלי לכלום במה שלקחתי, ממה שנשאר** וד"ל".

אור יצחק, ראדוויל (פר' יתרו)

עבודת ה' צריך להיות לא עבור מדריגות

הנה עינינו רואות אשר יש לך אדם שעושה סגופים ומקואות ומרבה בתורה ותפלה, ועיקר כוונתו ומגמתו להשיג רוח הקדוש או גילוי אליהו וכדומה, וכאשר שמעתי בימי הבעש"ט זללה"ה היה אחד כזה שעשה סגופים והלך למקוה שישיג רוח הקודש, **ואמר הבעש"ט זללה"ה בזה הלשון אשר בעולם התמורות משחקים עליו, והאמת כן הוא כי מה לאדם לדדוף אחר זאת ולבו חסור העיקר דביקות אל, שזהו תכלית העבודה לדבק במדותיו יתברך באמת ובתמים, ואחרי הדביקות השלימה יכול להיות שישיג כל משאלות לבו, כי ממילא נולד מזה השגת רוח הקודש וכדומה ממעלות המובחרות והמעולות, אמנם לא לזה ישים את לבו ורוחו ונפשו בהעבודה.**

אור המאיר, (פר' שמות)

לעילוי נשמת

האשה החשובה

מרת איטא ראזמאן ע"ה

בת הרה"ח ר' **מנחם מענדל** ז"ל

נלב"ע ה' סיון

הונצח ע"י בנה מוה"ר **אהרן ראזמאן** הי"ו אב"ד בווילליאמסבורג יע"א

זכות הגליון בשבוע זו
נתנדב ע"י
ידידינו הרבני הגביר הנכבד, רודצו"ח
מוה"ר חיים צבי
אבערלענדער הי"ו
אב"י בקריית יואל יע"א
לרגל חג השבועות
יומא דהילולא של דוד המלך ובעש"ט הק' זי"ע
ולעי"נ האה"ח גיטל ב"ר יוסף ע"ה
נלב"ע יום א' שבועות
ו' סיון תש"ד

פנימי תש"נ בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחת קודש בעיר מעזיבוש יצ"ו
מקום מנוחת קדשו של מרן הבעשטה"ק זי"ע

בהפסקה לפני תפילת שחרית

יום שב"ק פרשת בהר–בחוקותי שנת תשע"ז לפ"ק

אור תורת הנסתר / תועלת לפשוטי עם / אכילה בציבור / גנות הלומד בגאוה / עמוד גמילות חסדים / ויגבה לבו בדרכי ה' / דרך לבני עליה / זחירות בטבילה במקוה / רוח הקדושה נגד קליפת הטומאה / ותגזר אומר ויקם לך / רחמנא לבא בעי / תפלה בקול / עבודת ה' בשמחה / בכל דרכיך דעהו / השפעת הקדושה על כל סביביו.

רבינו: מיר געפינען זיך דא אין די שטאט מעזיבוש, און מ'טראַכט אריין וואם האט דער בעל שם טוב הקדוש איינגעפירט, וואם איז געווען פאר אים און וואם האט זיך געטוישט נאך אים. מ'דארף פארשטיין אז דאם איז צוויי זאכן.

*

אור תורת הנסתר

צום ערשט דארף מען וויסן, אז דער בעש"ט הק' איז געווען אַ אור אין תורת הנסתר,[1] דער בעש"ט הק' האט געהאט זיין חבריא קדישא די הייליגע תלמידים שרפי מעלה, וואם מיט זיי האט ער עוסק געווען אין כוונות און יחודים סודות התורה, ער האט זיך געהאט זיינע געקליבענע תלמידים וואם מיט זיי האט ער עוסק געווען אין תורת הנסתר היכע ענינים, וואם מיר האבן נישט קיין השגה אין דעם.[2] [מיר האבן נעכטען געהאט די זכיה ב"ה צו מתפלל זיין אויף דעם מקום פון זיין ביהמ"ד, מ'זעהט אז די מקום איז נישט אזוי גרויס, דאם איז געווען מיוחד פאר"ן בעל שם הקדוש מיט זיין חבריא קדישא].

באמת איז בעפאר דעם בעש"ט הק' אויך געווען גאָר גרויסע צדיקים, וואם האבן פארשיינט די וועלט מיט זייער גרויסקייט אין תורת הנסתר. אבער די דריי צדיקים זענען ביי כלל ישראל ווי א סגו"ל, רבי שמעון בן יוחאי, דער אר"י הקדוש, און דער בעל שם טוב הקדוש.

די דריי צדיקים איז די ראשי תיבות פון זייער נאמען די זעלבע אותיות, און ס'איז מרומז אין פסוק (תהלים סח יט) שבית **שב"י**, –וואם גייט ארויף אויף קבלת התורה (שמו"ר

---

1 עיין בהקדמת ספה"ק מגיד דבריו ליעקב מה שכותב תלמידו הרה"ק רבי שלמה לוצקער ז"ל, ומפני אריכות הדברים קשה להעתיקו כאן. ועיין בהוספת מהרצ"א (אות ה) ובהקדמות ספר בעש"ט עה"ת (קונטרס מאירת עינים אות נ"ו) בשם העטרת צבי ז"ל.

2 ופוק חזי לשון קדשו של מרן רביו"ל בספה"ק ויואל משה (מאמר א סימן קפ"ה) וכבר הבאתי שדורינו הדור של עיקבא דמשיחא הוא הדור של שכחת התורה שאמרו חכו"ל, ודרך הבעש"ט הק' נשתכח לגמרי מהדור וכו', והאמת הוא שבדורינו אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים כמבואר בגמרא, וכשיבוא אלי' ומשיח יחזירו את כל ישראל בתשובה ויאירו עינינו בעמקי התוה"ק, גם יתגלה לנו תורת הבעש"ט הק' ותחזור הנבואה לישראל ומלאה הארץ דעה את ה'. השי"ת ירחם ויזכינו לראותם במהרה.

פכ"ח ס"א), אז זייער דרך איז מסורה למשה מסיני.[3] – רבי **ש'מעון ב'ן י'וחאי** (מגלה עמוקות ואתחנן אופן ע), **רבינו י'צחק ב'ן ש'למה** (חיד"א שם הגדולים מערכת י אות שלב), **רבינו י'שראל ב'על ש'ם**,[4] זיי האבן באלויכטן די וועלט מיט תורת הנסתר און כוונות ויחודים. און זיי זענען קענן די דריי עמודי עולם, רבי שמעון בן יוחאי איז געווען עמוד התורה, דער אר"י הקדוש איז געווען עמוד העבודה, און דער בעל שם הקדוש איז געווען עמוד גמילות חסדים.[5]

*

תועלת לפשוטי עם

אבער די גדולי ישראל וואס זענען געווען בעפאר דעם בעל שם הקדוש האבן זיך בעיקר אפגעגעבן מיט זייערע תלמידים, גרויסע מוחין אנשים כערכם, זיי האבן עוסק געווען אין זייער דרך בלויז מיט זייער חבורה, רבי שמעון האט מגלה געווען תורת הנסתר, און דער אר"י הק' האט מגלה געווען כוונות און יחודים, וואס צו דעם זענען מיוחד נאר די גאָר שטאַרקע בעלי השגה גרויסע מוחין.

דער בעל שם הקדוש – פאַר זיך – האט באמת אויך געהאט זיין חבריא, זיין אינערליכן קרייז, זיינע תלמידים צדיקים קדושים, וואס זענען געווען גאָר גאָר הויך, העכער פון אלע הויכע, וואס מיט זיי האט ער עוסק געווען אין די ענינים. אבער חוץ די דרך עבודה וואס ער האט געלערנט מיט זיינע תלמידים, האט דער בעל שם הקדוש אויפגעהויבן דעם המון עם, מיט זיין גרויסע קדושה וואס האט פארשיינט די וועלט, מיט דעם האט ער צוגעצויגן די פשוטי עם.

אויך האט דער בעש"ט הק' איינגעפירט פארשידענע מנהגים וואס איז צושפרייט און אנגענומען ביי אלע, כל אשר בשם 'חסיד' יכונה פירט זיך מיט די מנהגים וואס דער בעל שם הקדוש האט איינגעפירט, און די זאכן האבן אויפגעהויבן דעם המון עם.

*

אכילה בציבור

לדוגמא, דעם ענין וואס מיר האבן שבת קודש, זיצן ביים 'טיש' און עסן צוזאמען, דאס איז פון די זאכן וואס דער בעל שם הקדוש האט איינגעפירט אז ביים עסן זאל יעדער זיצן צוזאמען.[6]

אזוי איז געווען ביי אלע צדיקים, מען איז געקומען צופארן צום רבי'ן און מען האט געגעסן ביים רבי'ן ביים טיש, אזוי איז געווען אין צאנז, אזוי איז געווען אין סיגוט, און אין ראפשיץ, און אזוי איז געווען איבעראל, אזויווי ביי שלש סעודות עסט מען צוזאמען, אזוי איז געווען גאנץ שבת סיי ביינאכט אין סיי בייטאג, די חסידים וואס זענען געקומען צו פארן, אלע געסט האבן געגעסן די סעודות ביים רבי'ן, און דאס האט דער בעל שם הקדוש איינגעפירט. אזויווי מ'זאגט אז די אנשי כנסת הגדולה האבן מתקן געווען תפלה בציבור, און דער בעש"ט הק' האט איינגעפירט אכילה בציבור.

ס'איז שווער צו זאגן א טעם אויפן בעל שם הקדוש פארוואס ער האט אזוי איינגעפירט, וגבהו מחשבותיו ממחשבותינו, אבער אזוי איז געווען.[7]

---

3 **בחג השבועות** (תשע"ב בעילת החג) **ביאר רבינו שליט"א מה שנאמר בפרשת מתן תורה ויחן שם ישראל נגד ההר, שיש כאן רמז על רבינו ישראל' הבעש"ט הקדוש, שתורתו הוא מקובלת מסיני, ובזכותו זכינו למתן תורה, וליכא מידי דלא רמיזי באורייתא.**

4 **בקונטרס כנסת ישראל** (סאדיגורא עמוד סב) **הביא רמז זה בשם הרה"ק מרוזין ז"ל. וכעי"ז כתב בהיכל הברכה** (תבא כ"ח מ"א) **ויש נשמות עצומות מסוד שב"י, ש'מעון ב'ן י'וחאי, י'צחק ב'ן ש'למה, י'שראל ב'ן ש'רה.**

5 **כעין זה מובא בשם מרן הדברי חיים ז"ל, עיין באגה"ק מהרה"ק הקדושת ציון מבאבוב ז"ל** (נדפס בסו"ס דברי חיים) **וז"ל, ומכ"ק אאמו"ר ז"ל [הרה"ק מהר"ש מבאבוב] שמעתי בשם זקיני מצאנז ז"ל שאמר, שבשעת מתן תורה הי' התחלת עמוד התורה, ובבית המקדש היה עמוד עבודה שהוא הקרבנות, והבעש"ט ז"ל אחז צדיק דרכו בקודש לדורות עולם בעמוד גמ"ח, והוא לזכות גם את חבירו בנפש ובגוף, וזהו דרך החסידות לסייע לזולתו הן במילי דשמיא הן במילי דעלמא, עכדה"ק. עכ"ל. וכן מתאמרא משמיה דמרן הקדושת יו"ט ז"ל עיקר דרכי החסידות בזמנינו הוא, להיות במסירת נפש שלא לזוז מהשולחן ערוך אף בקוצו של יו"ד, ולמסור נפשו לטובת זולתו להיטיב לישראל בגמילות חסדים.**

6 **עיין בדברי חנה** (קאלאשיץ) **שראה פ"א בחומש שמות עה"פ ועבדתם את ה' וברך את לחמך, שכ' שם בפי' הת"י שמכאן ראיה שלאכול ביחיד ותפלה ברבים, וכתוב שם בצדו, אבל אנחנו לא קבלנו מרבוה"ק, אלא גם האכילה צריך להיות ברבים. וכתב על זה בצדו זקינו רביה"ק משינאווא ז"ל שזה הגה הוא מרבינו העטרת צבי מזידיטשוב ז"ל.**

7 **ובחג השבועות** (שנת תשע"ג) **אמר כ"ק מרן רבינו שליט"א, לתת טעם על מנהג הצדיקים מרן הבעש"ט הקדוש ותלמידיו ז"ל שערכו שולחנם ברבים, והיו אוכלים עם הציבור, וטעמם ונימוקם בקודש עמהם ואין לנו השגה בדרכיהם הק'.**

אך יש להסביר הענין על פי דברי החתם סופר (פ' בהעלותך עמוד נב) **כי הצדיק שהוא פורש עצמו לגמרי מן העולם, אין למדין ממנו להיות פרושים מכל וכל, דזה אי אפשר, וממילא שאר בני אדם הולכים אחר תאוות לבם הרע, אך הצדיק המעורב בין הבריות, אוכל הראוי ושותה**

גנות הלומד בגאוה

און בפשטות איז דאס געווען א תועלת פאר די פשוטי עם. ווייל אין די צייטן פאַרן בעל שם הקדוש האבן די תלמידי חכמים און למדנים זיך געהאלטן העכער פון יעדן. מ׳זעהט דאס אין [ספה״ק] תולדות [יעקב יוסף], ער איז פיל מיט דעם,[8] ער איז דאך געווען פון די ערשטע תלמידים, מ׳האט געמיינט אז ווער ס׳איז א למדן א חריף, און קען מאכן פשט׳לך מיט חריפות, נאר דאס איז די זאך. די למדנים האבן זיך געהאלטן העכער, און האבן אראפגעקוקט די פשוט׳ע אידן, און די המון עם האבן זיך געפילט ווי די אָפּפאַל, וואס קען ער שוין?, קוים אביסל משניות, ער קען דאך נישט זאגן א פשט׳ל, ממילא איז ער גארנישט.

איז געקומען דער בעל שם הקדוש און געזאגט, אויב מ׳איז נישט בענוה איז גארנישט וועדר די גאנצע תורה, די גאנצע למדנות, קענסט טאקע צוזאמשטעלן דריי מספכתות אין פופצן מינוט, אבער אויב עם איז מיט גאוה איז עם גארנישט.[9]

דער בעש״ט הק׳ האט איינגעפירט מען זאל עסן צוזאמען, אזוי זיצן צוזאמען ביי איין טיש יעדער איינער, דער גרויסער למדן זיצט נעבן דעם פשוט׳ען איד וואס קען קוים אביסל עברי און זאגט א צובראכענעם תהלים. דאס האט געווויזען פארן למדן אז נישט אלעם איז למדנות, און דאס האט געווויזן פארן פשוט׳ן איד דו ביזט אויך עפעס, נישט נאר דער למדן וואס מאכט א סיום מסכת יעדע חודש איז א זאך, נאר אפילו דעם פשוט׳ן איד׳ם עבודה, זיין צובראכענעם תהלים, איז אויך חשוב ביים רבונו של עולם.[10]

*

עמוד גמילות חסדים

און נאך מער, גדולה לגימה שמקרבת את הלבבות

הראוי ונושא אשה ומגדל בניו, והכל בצדק ומשפט ומישרים בקדושה ובטהרה, זה זורח אור לישרים, כי למדין ממנו לעשות כמעשיו, ואומרים הלא פלוני אוכל ושותה ונושא אשה והרי הוא חי וקיים אהוב וחביב, למה לנו לפרוץ גדר התורה על מגן, הלא נוכל לנחול שני עולמות, עכ״ד.

ולפי זה י״ל בפשטות, שהיתה בזה תועלת כדי לקרב הפשוטי עם אל הצדיקים, כי כאשר יראו הפשוטי עם שהצדיק אוכל ושותה כמותם, ועם כל זה דבוק בה׳ בכל נימי נפשו ורודף אחר המצות, אז ילמדו ממנו דרך הנבונה בעבודתו ית״ש לנחול שני עולמות, עכ״ד.

ועיין עוד בספר דברי תורה (מהדורא תניינא אות א) שהביא טעם פשוט לזה בשם אביו הדרכי תשובה ממונקאטש ז״ל שהראה בדברי רבינו הרמב״ם ז״ל בספר המצות (מ״ע ו) וז״ל, הוא שצונו להתחבר עם החכמים ולהתיחד עמהם ולהתמיד בישיבתם בכל אופן מאופני העבודה והחברה ׳במאכל ומשתה׳ והעסק כדי שיגיע לנו להדמות במעשיהם ולהאמין האמתיות מדבריהם, והוא אומרו יתעלה ובו תדבק, עכל״ה עיי״ש. הרי בפירוש שלא הזכיר בלשונו הזהב בפרטות ללמוד אצלם השיעור או להתפלל יחד עמם בצבור, רק ׳להתחבר עמם במאכל ומשתה׳ הזכיר ביחוד, וכדי שיגיע לנו להדמות במעשיהם וכו׳ כנ״ל. וכן בספרו היד החזקה (הלכות דעות פ״ו ה״ב) כתב, מצות עשה להדבק בחכמים ובתלמידיהם וכו׳ ׳ולאכול ולשתות עם תלמידי חכמים׳ וכו׳ עיי״ש, עכ״ד. ועיין שם בדברי תורה שהאריך עוד בזה באריכות גדול בעוד כמה טעמים לשבח.

8 עיין בספה״ק תולדות יעקב יוסף (פ׳ קרח) בשם החסיד מו״ה יוסף יעב״ץ (אבות פ״ד מ״ד) וז״ל: ודע כי המופת המובהק לכל התורה, הוא השפלות וההיפך הגאוה. משל לשני בני אדם שיש לכל אחד אלף דינרים, א׳ דר בכפר ומסתכל למטה ממדריגתו ומתנאה עליהם, והשני דר בכרך שמסתכל למעלה ממדריגתו שישפיל עצמו נגדם. כך מי שהוא רחוק מהשי״ת ומלאכיו וחסידיו מתנאה על שלמטה ממנו, אמנם הצדיקים אשר השי״ת לנגדם תמיד, ישפלו לנגדו עד עפר בהסתכלם למעלה במעלת השי״ת ובמלאכיו וחסידיו וכו׳. והזכיר דבריו גם בתולדות פ׳ בראשית (אות ב), פ׳ חיי (אות ג), פ׳ וישלח (אות ט), פ׳ ויחי (אות ד), פ׳ קדושים (אות ט׳).

9 כתב בספה״ק בדגל מחנה אפרים (פ׳ ויקרא) שמעתי אומרים בשם ר׳ יוסף מגיד מישרים דק״ק פולנאה זללה״ה, שאמר על מה שאומרים העולם שהלומדים לערגין יוא והחסידים לערגין ניט, שהאמת שהלומדים כל מה שלומדים יותר הם גדולים בעיניהם ויחשב בעיניהם שכבר למדו הרבה כל הצורך, והחסידים כל מה שלומדים יותר הם יותר קטנים בעצמם, וזהו כל מגמתם שלומדים את עצמם להיות קטנים ושפלים בעצמם, עכ״ל. וע״ע מעבודת הבעש״ט בענין זה בספה״ק יושר דברי אמת (סוף אות מ״ד) ובנוצר חסד (פ״ד מ״ד).

10 ובמגן אברהם (טריסק, פ׳ בלק) הביא בשם אביו הרה״ק מטשערנאביל זללה״ה בשם מרן הבעש״ט הק׳ נבג״מ, שאמר כי האיש המוטרד בעסקיו כל היום בשווקים וברחובות וכמעט ששוכח שיש בורא עולם, רק בעת שמגיע זמן תפלת מנחה עולה על זכרונו שהגיע זמן התפלה, וגונח ואנח בלבו בהתבוננות האיך שפנה כל היום בהבלי העולם, והוא רין לסימטא אחת מן הצד ומתפלל מנחה, הגם שאינו יודע כלל מה הוא מדבר, עם כל זה גם זה חשוב ויקר מאד לפני הבורא ברוך הוא, והאנחה שלו בוקעת רקיעים, עכ״ד. ועיין בשבחי בעש״ט אות קל״ב סיפור הדברים באריכות.

וכ״ק מרן רבינו שליט״א בספרו לב אהרן (פ׳ ויצא) הסביר הענין, שאע״פ שהקב״ה שומע תפלת כל פה, והוא מחשיב מאד את ההכנה לתפלה מבני עליה המתפללים בכוונה וברעותא דלבא, וכפי הנפסק בשו״ע (או״ח סי׳ צ״ח ס״א) שצריך שיסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו, עם כל זה הרי יותר מתרבה כבוד שמים כאשר איש פשוט הטרוד כל היום בעסקי הגשמיות, פונה עצמו מכל עסקיו כדי להתפלל תפלת מנחה אף ביחידות, ואנחה זו בוקע רקיעים, ומלאכים ושרפים יראים ממנו, כיון שהוא יוצא מבעל גשם המשתוקק אל ה׳, עכ״ד.

(סנהדרין קג:), אז דער אנגעזעהנער איד דער עושר איז געזיצען ביי איין טיש צוזאמען מיטן פשוט'ן איד דער ארימאן וואס איז געגאנגען אנגעטוהן אפגערישן אפגעשליסן, האט עס גורם געווען אז דער עושר און למדן האט זיך אומגעקוקט אויפן ארימאן אז ער זאל נישט זיין אזוי אפגערישן, ער זאל יא האבן א רעכטן מלבוש, אז דער עושר האט געזעהן אז דער ארימאן האט נישט קיין הייצונג אויףווינטער, האט ער אים געגעבן. און מיט דעם איז דער בעל שם הקדוש געווען דער עמוד גמילות חסדים,[11] ווייל דורך זיין דרך האט מען געטון חסד איינער מיט'ן צווייטן, אפילו בגשמיות.[12]

*

ויגבה לבו בדרכי ה'

אבער ווי געזאגט, דער עיקר וואס עס האט אויפגעטוהן, איז געווען פאר דעם פשוט'ן איד, ער זאל נישט זיין אזוי צוקלאפט ביי זיך, מיר זיצן דאך ביים טיש צוזאמען... און דורכדעם ויגבה לבו בדרכי ה' (דה"י-ב יז ו), ער זאל זיך מחזק זיין, ווייל א צובראכענער תהלים פון א פשוט'ן איד וואס האט אמונה און תמימות, איז נאך מער ווערד ווי די גאנצע זאך פונעם למדן וואס איז מיט גאוה.[13]

דרך לבני עליה

דאס איז געווען חוץ די אינערליכער קרייז וואס דער בעל שם הקדוש האט געהאט מיט זיינע תלמידים, וואס פאר זיי האט ער אויסגעלערנט העכערע ענינים, וואס מיינט אַן עבודה פון פירן טיש,[14] מיט כוונות ויחודים בשעת'ן עסן,[15] די דרך פון די צדיקים מעלה צו זיין די ניצוצין הקדושים,[16] און צו מתקן זיין נשמות,[17] אבער דאס האט ער נישט פארלאנגט פון די פשוטי עם.

*

זהירות בטבילת מקוה

נאך א זאך וואס דער בעל שם הקדוש האט איינגעפירט,

---

11 ובחינה זו כתב בספה"ק אורח לחיים (פ' חיי) בביאור הגמרא (בבא בתרא טז:) אבן טובה היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד נתרפא, כי המצות שהאדם עושה באכילה ושתיה הם מלבושי הנשמה בצואר, וזהו אבן טוב היה תלוי בצווארו של אברהם אבינו, במצות שהלביש בהם צווארו, על ידי אכילה ושתיה בחנם לכל העולם, וגדולה לגימה, היה ממשיך אותם אחר כך בעבותות של אהבה, ואמר להם אחר אכילה ושתיה ברכו מי שברא כל זה וכל העולם (סוטה י:), ויפרסם מלכותו וגדולתו של השי"ת גם בעולם הזה, עי"ש.

12 ועיין בתולדות יעקב יוסף (פ' תחזה) שמעתי ענין בכל דרכיך דעהו, גם בסיפורי דברים שעם חבירו יסוין שהוא כדי שיתקרב אצלו, ואז אם יבקש ממנו אחר כך שיעשה איזה דבר מצוה ויראת השי"ת, ימלא משאלתו, על ידי שנתקרב כבר אצלו בסיפורי דברים בעלמא, עי"ש.

ובן מתאמרא משמיה דמרן הקדושת יו"ט זי"ע, דעיקר דרכי החסידות בזמנינו הוא, להיות במסירות נפש שלא לזוז מהשולחן ערוך אף כקוצו של יו"ד, ולמסור נפשו לטובת זולתו להטיב לישראל בגמילות חסדים.

13 אודות האמונה פשוטה של מרן הבעש"ט הק' נעתיק כאן מה שסיפר רבינו שליט"א תחת אחד השיחים, כדלהלן: מ'דערציילט אז ווען עס איז אים געווען ענג אין שטוב, איז ער אריס געגאנגען און געגעבן א קלאפ ביי א איד אויף א פענסטער, און איז אהיים געגאנגען, איז יענער אריס געקומען און געפרעגט ווער האט געקלאפט? בקיצור, האט מען אים געזאגט ווער ס'האט געקלאפט, איז ער אריבער געגאנגען פרעגן וואס האט ער געדארפט? האט דער בעש"ט הק' געזאגט אז ס'איז אים ענג און ער האט נישט אויף שבת צי אויף יו"ט, איז ער געגאנגען און האט געזעהן אים אריינצוברענגען בהרחבה, שפעטער האט ער אים געפרעגט, איך פארשטיי נישט, אז איר האט געקלאפט, האט איר געדארפט ארייננקומען אין שטוב און בעטן? האט ער געזאגט וברכתיך בכל אשר תעשה, פאר יעדן איינעם איז פארשריבן וויפיל מ'דארף צו טוהן, פאר מיר איז גענוג אז איך זאל געבן א קלאפ אויפן פענסטער, און אזוי איז מיר באשערט ס'זאל מיר אנקומען.

14 עיין בתפארת שלמה (פ' האזינו ד"ה לו חכמו) בתוה"ד, וזה הסוד גלה לנו קדוש עליון הבעש"ט ז"ל, שיהי' ארוחת שלחנו עם הגלוים אליו, כדי להשפיע להם השפע מסטרא דקדושה. וז"ש (ברכות סד.) כל הנהנה מסעודה של"ח מסובים בה כאלו נהנה מזיו השכינה. כי כאשר נהנה פ"א מסעודה של הצדיק שנקרא כל, אזי מביא כח לסטרא דקדושה להביא השפע מהקדוש' ונהנה מזיו השכינה. וע"ע בתפארת שלמה (פ' בא ד"ה וילכו ויעשו, ובפ' יתרו ד"ה ויקח יתרו).

15 וכפירוש העטרת צבי (קונטרס מאמר יושר דברי אמת בסו"ס סמוע"ט) אומרם ז"ל (יומא כד.) עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה, כי כאשר האדם מתכוין באכילתו רק לחזק הגוף לתורה ולעבודה, הגם שזהו באמת טוב, אבל אין זה עבודה תמה, דהלא בשעת אכילה אינו מתפלל ואינו לומד, ואין זה עבודה אלא לצורך עבודה שלאחריה, אבל אם בשעת האכילה הוא מברר בירורין ומעלה הניצוצין קדישין מן המאכל לשורשם על ידי כוונת האכילה כמבואר בכתבי האריז"ל, אז מיד כשאוכל עובד את בוראו וזהו עבודה תמה, עכ"ד. הובא דבריו בייטב לב (פ' ויקרא ופ' שלח).

16 כמו שהאריך בפנים יפות כמ"פ לפ' הפסוק (משלי ג, כה) צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר, דהיינו שהצדיק הוא מעלה את המאכל בבחינת נפשו העולה למעלה, אבל הרשע מקלקלו ומחסרו, עי"ש בפ' ויקרא (ד"ה להדיא אז להיטיב), ופ' ראה (ד"ה הן בכל את נפשך) ועוד.

17 וז"ל מרן הישמח משה (משלי כה כא) אכילה אצל הצדיקים משלהם, מקנה איכות קדושה, ויוכל להחזיר אדם למוטב, כי שריא רוח קדושה על כל אשר להצדיק. ושמעתי הוכחה ממה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת יז:) גזרו על פתן משום שמנו וכו', וידוע דמדה טובה מרובה וכו'. ולא נפלאת היא, דהא כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה. עכ"ל.

איז צו גיין אין מקוה, זיין נזהר אין טבילת עזרא.[18] פאַר'ן בעל שם הקדוש האט מען געוואוסט אז בטלוה לטבילותא (ברכות כב.),[19] און אזוי איז עס מעיקר הדין על פי שולחן ערוך (או"ח סי' פ"ח), אוודאי די גרויסע לייט בני עליה ווי די תלמידי האר"י זענען אייביג נזהר געווען דערין, אבער סתם המון עם זענען נישט געגאנגען.

איז געקומען דער בעל שם הקדוש – אזוי שטייט קלאר אין מאור ושמש יענע וואך (פ' אמור) ס'זענען געקומען די שני המאורות הגדולים דער בעל שם הקדוש און דער רבי ר' אלימלך און זיי האבן מתקן געווען און איינגעפירט אז יעדער איינער דארף גיין אין מקוה. יעדער איינער וועז ער גייט לערנען און דאוועגען און טון א מצוה, דארף דאס זיין בקדושה ובטהרה, און אפילו דער פשוט'ער איד זאל אויך לערנען בקדושה.[20] און ביי חסידישע אידן איז דאס טאקע אנגענומען אלס א חוב, חק ולא יעבור.[21]

רוח הקדושה נגד קליפת הטומאה

אזוי איז דא נאך זאכן וואס דער בעש"ט הק' האט איינגעפירט, וואס אין פראקטישן זין האט ער אויפגעטוהן באַ'טעמ'צו מאכן דאס אידישקייט.

בימיו איז כלל ישראל געווען זייער בשפל המצב, נאכן כת ש"ץ איז געווען יעקב פראנק שם רשעים ירקב, וואס ער האט געהאט אסאך נאכפאלגערס די פראנק'יסטן, ער האט שפעטער זיך גע'שמד'ט,[22] זיין אמונה טפילה האט שטארק אראפגעברענגט דאס אידישקייט און אמונה בביאת המשיח.

אין די גרויסע שטעט איז נאך געווען גאנץ גוט, אבער מ'האט אויך געוואוינט אין די דערפער, אין די גאנצע געגענט דא (בגלילות עיר מעזיבוש והסביבה) ארום איז געווען געפאקט מיט טויזענטער אידן, און דארט האט מען נישט געהאט צופיל קיין שייכות מיט אידישקייט, ובפרט נאך וואס די פראנק'יסטן האבן דא אפגעטוהן. דער למדן האט זיך נאך געהאלטן מיט זיין לומדות און טוהן מצות ה' בשמחה, אבער דער פשוט'ער איד האט זיך נישט געהאלטן.

---

18 עיין ביושר דברי אמת (אות מ"ב) בשם כתבי הרבי ר' בער זלה"ה (ליקוטים יקרים אות קמ"ח) שאמר הבעש"ט שזכה לכל המדריגות שלו, הכל הוא בעבור שהתמיד בטהרת המקוה תמיד, עכ"ל. ובבית אהרן (בליקוטים) כתב, שמעתי בשם הבעש"ט ז"ל פירוש הפסוק (חבקוק ג) בועם תצעד ארץ, זעם ר"ת זביחה ע'רובין מ'קוואות, שעל ידי דברים אלו תצער ותתייסד הארץ.

19 ומרגלא בפומיה דכ"ק מרן רבינו שליט"א לפרש מה שבטלוהו לתקנת עזרא והעמידו הדבר על הדין, ולכאורה הדבר צריך ביאור דאדרבה מחמת שפלות הדור היה ראוי לחזק תקנת עזרא בתוספות טהרה, ולמה בטלוהו לטבילה. אמנם י"ל כי בכוונה עמוקה עשו כן חכמי ישראל לבטל טבילת עזרא, כי המה ראו מצבן של בני ישראל בדרא בתראה שיצטרכו לסייעתא דשמיא מרובה, ועל כן עשו בזה חכמה נפלאה לבטל טבילת עזרא, ולא בכוונה כדי שיפסיקו מלטבול, כי המה ידעו שבני ישראל יזהרו בטבילה כמו בשעת התקנה, אלא כוונתם היה שמעתה כל מי שטובל עצמו לטהר מטומאתו הרי יוסיף בזה מילי דחסידי מעצמו שלא מתקנת חז"ל, ויטבול לפנים משורת הדין, ובזכות זה גם הקב"ה יתנהג עמנו מדה כנגד מדה לפנים משורת הדין לסייע בידינו להתגבר נגד כוחות היצר ונסיונות הזמן.

20 עיין ליקוטי תורה (לבעל התניא ז"ל סו"פ תבא ד"ה והנה קודם התפלה) ג' דברים הם להסיר כל המונעים בתפלה, א' מקוה, כמו שמצינו במשנה סוף"ח דיומא מה מקוה מטהר. הב' צדקה, הג' עסק ולימוד ספרי מוסר ובפרט דברי מוסר הנמצאים בזוהר, עי"ש בביאור הדברים באורך.

21 ולחיבת הקודש נעתיק מה שסיפר רבינו שליט"א בהזדמנות אחרת בענין מה שפעל ועשה מרן הבעש"ט הק' זי"ע ישועות לישראל בעת הליכתו למקוה, כדלהלן: בימיו פועם בעש"ט הק' איז אמאל געווען א מעשה, אז א איד האט געהאנדלט מיט 'קעסלען', ער פלעגט מאכן קעסלען פאר בראנפן, איז געווען א פריין וואס האט געמוטען קופער און געגעבן פאר'ן איד ער זאל דאס אויספארעמען און מאכן דערפון א קעסל, און דער פריין האט איהם באצאלט פאר דעם, און אזוי האט ער זיך מפרנס געווען. דער איד האט געהאט א שטוב מיט קינדער האט ער געדארפט פרנסה, און האט געדארפט חתונה מאכן א קינד, איז ווען ער האט באקומען די קופער האט ער אביסל אראפ געמוטען און פון די איבעריגע געמאכט א קעסל פאר'ן פריין, אזוי האט ער געטוהן אפאר מאל, האט ער שוין געהאט פרנסה. אזוי האט דאס אנגעהאלטן א שטיקל צייט, ביז איינער האט איהם פאר'מסר'ט פאר'ן פריין, און מ'האט געמוטען דאס קעסל און מ'האט דאס אפגעוואויגן און מ'האט געזעהן אז ס'האט אפעפלט טאקע פון די קופער, דער פריין איז אריין אין כעס, און ער האט איהם געדראהט אז ער וועט איהם אויסשיסן.

איז דער איד אוועק געפארן צום בעל שם הק' און דערציילט אז מ'האט אויסגעטראכט אויף איהם א בלבול אז ער האט געגנב'עט קופער, און דער פריין איז אזוי אין כעס, און ער איז אין א סכנה צוואמען מיט אלע אידן פונעם שטעטל, און פירט אויס 'דער רבי זאל מבטיח זיין א ישועה'. ואגט דער בעש"ט הק', 'נו, וועל איך גיין אין מקוה און מ'וועט אויספועל'ן א ישועה'. דער בעש"ט הק' איז געגאנגען אין מקוה, און דער איד איז מיטגעגאנגען, דער בעש"ט הק' האט זיך געטובל'ט אין מקוה, און רופט זיך אן 'וואס האסטו מיר פארצילט?, דו אליין האסט דאך גע'גנב'עט די קופער!.

זאגט דער איד 'רבי, דאס איז נישט דעם רבינ'ס געשעפט!, איך דארף א ישועה און אזויפיל אידן זענען אין א צרה, דער רבי דארף פועל'ן א ישועה', פרעגט איהם דער בעש"ט הק', 'דו קענסט מיר צוזאגן א שטארקע הבטחה אז דו וועסט שוין מער נישט גנב'ענען', האט דער איד צוגעזאגט. האט זיך דער בעש"ט הק' נאכאמאל גע'טובל'ט און גענאגט 'דו קענסט שוין אהיים פארן, דו האסט א ישועה'.

22 עי' בספה"ק הליכל הברכה (פ' כי תבא כ"ח נ"ז) ובשבחי בעש"ט אות כ"ה.

האט מען פון הימל אראפגעשיקט דעם בעל שם הקדוש, אֲן אור בהיר בשחקים, וואם ער האט פארשיינט די וועלט, און ער האט מיט אַ מלחמת קודש מכניע געווען די גרויסע כפירה ואפיקורסות וואם איז געווען דעמאלטם.[23]

*

ותגזר אומר ויקם לך

פון הימל האט מען פארן בעל שם הק׳ געגעבן אזא געוואלדיגן כח פון ותגזר אומר ויקם לך [24] (איוב כב כח), און מיט דעם האט ער אויפגעהויבן דאם אידישקייט.

ער איז ארומגעפארן פון שטעטל צו שטעטל מיט קפיצת הדרך – אונז זענען מיר יעצט דא (במדינת אוקריינא) געפארן די וועגן, אונז האבן מיר געזעהן די וועגן, אויף די וועגן און אויף פלעצער איז ער געפארן – איין טאג האט ער געקענט זיין דא, און מארגן האט ער געקענט זיין צוויי הונדערט אדער פינף הונדערט מייל ארויפציר, און וואו ער איז געקומען האט ער געמאכט א מהפיכה, די ערשטע זאך האט ער געפרעגט וואו איז דא א חולה אדער אן ארימאן, און ער האט אויסגעהיילט אלע קראנקע רפואת הגוף ורפואת הנפש.

מען האט אים גערופן ׳בעל שם׳ וויל ער האט געטוען וואונדערליכע זאכן, דא איז געווען איינער שטערבליך קראנק, און אז דער בעל שם הקדוש איז געקומען און האט געזאגט אז ער וועט זיין געזונט, איז ער געווארן געזונט, א צווייטער איז געווען אן ארימאן, און דער בעל שם הקדוש איז געקומען, איז יענער געווארן רייך. און דאם האט געמאכט א רעש, ס׳איז גענאנגען אזוי מפה לאוזן, ס׳איז געווארן צושפרייט אז ער האט אזא הימל׳ישן כח, וואם דער צדיק זאגט ווערט מקויים, איז מען געווארן צוגעציוגן צו אים.

מ׳האט געזעהן אז ס׳איז דא א באשעפער אויף דער וועלט, און רצון יראיו יעשה (תהלים קמה, יט), ער האט געזאגט פאר יעדן וואם ער האט געוואלט, פאר איינעם געזונט און פאר א צווייטן עשירות, און אלעם איז געווארן אזוי ווי ער האט געזאגט.[25]

און דורכדעם האט ער געהאט א כח מדריך צו זיין אידישע קינדער, מ׳איז געקומען צו אים און מ׳האט געזאגט יא רבי, וואם וויל דער רבי, וואם זאגט דער רבי, מ׳האט אלעם געפאלגט וואם ער האט געזאגט.[26]

---

23 ע׳ תולדות יעקב יוסף פ׳ שופטים אות ט׳ סוד״ה ובזה נבא לבאר, ועי׳ בדברי יואל פר׳ מטות דעב״ז כח הקדושה גובר, שזהו אמת וזהו שקר, ועי׳ מאיר עיני ישראל ״זה לעומת זה״.

ואודות מלחמתו נגד כת ארורה הלזו העיד היעב״ץ בקונטרס הפדות והפורקן (אלטונא שנת תקב״ט, עמודים ס-ו), שם מתאר סדר הויכוח, שנבחרו הגדולים ״הרב מדינה דלבוב רבי חיים הכהן רפאפורט, רבי ישראל מעזביש ב״ש [ראשי תיבות ב׳על ש׳ם], וראזליר רב, ורבי בער רב דיאוואלאוויטץ. וע״ע בספר ראש בני ישראל פי״ד שהאריך בזה.

24 מפורסם לשון קדשו של הרה״ק רבי מנחם מענדל מוויטעבסק ז״ל בפרי הארץ (מכתב י״ט) היו היה דבר ה׳ ביד הבעל שם, ויגזור אומר ויקם, אחד היה ומהקדמונים לא קם כמוהו, ואחריו על עפר מי יקום.

25 עיין בתפארת שלמה (רמוי פוריים ד״ה תשעתם) וכעין הזה שמענו מאת הרב הקדוש הבעש״ט זלה״ה עם תלמידו הרב הקדוש מו״ה דוב בער ממעזריטש זלה״ה זי״ע, אשר לא הי׳ רצונו להיות כפוף אליו לבא אצלו, רק ע״י סיבה חסרון הבריאות רח״ל שהי׳ חולה מאד, ובא אל הבעש״ט לבקש ממנו עזר תרופה, וכן עשה הבעש״ט להצמיח לו רפואה ע״י תחנות ובקשות לאלהים ועפ״י מופת, ועי״ז נתגלגל הדבר למסור לו כל מעיינות החכמה וזכה להיות מנהיג הדור ועודנו מתנוצץ אור קדושתם מתלמידיהם הבאים אחריהם בכל דור ודור מפיהם אנו חיים עד ביאת הגואל ב״ב, והבעש״ט הי׳ מוכרח לזה להראות לו עפ״י מופת למען השיגו תחת כנפיו, עכ״ל. וכעין זה דרש הגה״ק הייטב לב ז״ל בהספידו על הרה״ק מצאנז ז״ל ונדפס בייטב פנים (פתיחה לער״ח אלול) **ובייטב לב** (פ׳ האזינו אות ה) עיי״ש.

26 ומדי דברו בו מענין האותות והמופתים אשר ראו אצל מרן הבעש״ט הק׳ זי״ע נעתיק כמה מהם כפי שסיפרו מרן רבינו שליט״א בהזדמנות אחרת, כדלהלן: איינע פון די מופתים פון בעל שם הקדוש פארציילט מען, איינער פון די רבי׳ם איז אנגעקומען אויף א פלאץ, האט ער געזעהן ווי אזוי א איד שרייט אויף אן א אלטער איד, האט ער געפרעגט ׳וואס איז דאס?, האט דער יונגער מענטש געענטפערט ׳דער אלטער איז מיין זוהן...׳, ווייל ווען ער איז געווען א יונגל איז ער געווען אין בית מדרש אין מעזיבוש, און דעמאלטס איז נאכגישט געווען קיין סידורים פאר יעדן איינעם, און פארן בעל שם טוב איז געווען אנגעגרייט א סידור אויף זיין פלאץ, און דאס יונגל האט געדארפט א סידור, איז ער צוגעגאנגען און גענומען דעם סידור פון בעש״ט הק׳, שפעטער וען דער בעש״ט הק׳ איז אריינגעקומען אין בית מדרש האט ער געזען אז ס׳פעלט איהם זיין סידור, האט ער זיך אויסגעדרייט זוכן דעם סידור זעהט ער דעם יונגל אז ער האט דעם סידור, זאגט ער איהם, ׳יונגעלע, זאלסט לעבן הונדערט און צוואנציג יאר, נאר גיב מיר צוריק מיין סידור...׳, און ער האט טאקע געלעבט הונדערט און צוואנציג יאר. ער איז שוין טאקע געווען א אלטער איד, אבער ער האט זיך נאך געהאלטן פריש און יונג, און זיין זוהן האט שוין אויסגעזעהן עלטער פון אים, און וען דער זוהן האט אים עפעס נישט געפאלגט האט ער אים אנגעשריגן. – דאס איז געווען רבי יעקב פיש ז״ל (ראה״ק דקאלוב) ער האט געהאט א ברכה אויף אריכות ימים פונעם בעל שם הקדוש. ער איז אלט געווען ביי די פטירה איבער הונדערט יאר.

נאך א מעשה איז געווען, אין איינע פון די דערפער איז געווען א איד וואס איז געווען שילדיג געלט פאר זיין פריץ און האט נישט געהאט צו באצאלן האט אים דער פריץ אריינגעווארפן אין תפיסה. - בימים ההם פלעגן די פריצים טון וואס זיי האבן געוואלט - אמאל פלעגט זיין עס

רחמנא לבא בעי

דער בעל שם הקדוש האט יעדען איינעם מחזק געווען, רחמנא לבא בעי (סנהדרין קו:), מ'דארף טאקע מקיים זיין מצות אבער דער עיקר איז אז דאס הארץ איז פארן אייבערשטן, טאקע דו מיט דיין צובראכענעם תהלים מיט אמונה און פשטות, דער פשוט'ער איד מיט זיין עבודה מיט א ריין הארץ, איז מער חשוב ביים רבונו של עולם פון דעם למדן וועלכן ער האט גאות.

און אז דיין תהלים איז יא חשוב, ממילא דארפסטו אויך גיין אין מקוה, און דו דארפסט יא מהדר זיין במצוות אפילו ביזט א פשוט'ער איד, דו דארפסט יא דאוונען אויפן קול.[27]

תפלה בקול

ביי די אשכנזים ביים דאוונען איז דער גאנצער עולם געוויסען אין בית המדרש שאַ שטיל, מ'האט נישט געהערט קיין גערודער, נאר דער חזן וואס איז געווען ביים עמוד ער האט געדאוונט אויפ'ן קול און זיך שיין געגאָרנעלט, דער עולם איז געזעסן שטיל ווי מיט דרך ארץ. – אוודאי די אידן בני עליה וואס זיי האבן עוסק געווען אין תורת הנסתר, כוונת האריז"ל, ביי זיי איז דאס דאוונען געווען א גאנצער עסק, אבער ביי סתם אידן נישט.

איז געקומען דער בעש"ט הק' און האט געלערנט אז יעדער איד איז חשוב, אויב אזוי, דארף יעדער איד צו דאוונען מיט א חיות דקדושה, אויפ'ן קול, מיט א שמחה און התלהבות.[28]

*

עבודת ה' בשמחה

ביי חסידים זינגט מען ביים דאוונען, איינער מער

איז געווען מענטשן אז מען האט זיך פארדינגען צו ארבטן ביי א בעל הבית פאר א עטליכע יאר אזוי האט מען פארדינט אפאר דאללאר, אין יענעם דארף איז געווען א איד וואס האט זיך פארדינגען ביי א בעל הבית פאר א פאר יאר, אזוי אז ער האט שוין זיך צוואם געשפארט א סכום געלט, וועלן ער האט געהערט אז מען האט אנגעשפארט א איד האט ער גענומען זיין אפגעשפארטע געלט און איז געקומען צום פריין און האט געבעטען אז ער זאל באפריין דער איד, דער פריין האט געזאגט אז עס איז נישט גענוג געלט. דארט ואוו ער האט געארבט איז אויך געווען א מיידל וואס האט זיך אויך פארדינגען האט ער איר געבעטן אז זי זאל אויך געבען איר געלט פאר פדיון שבי', האט זי געזאגט אז זי זאל געבען איר געלט כדי זי זאל קענען חתונה האבן, האט ער געזאגט אז מען קען זיך משדך, זי האט אוועק געגעבען איר אפגעשפארטע געלט אזוי האט מען באפרייט דעם איד.

דער בעל שם הק' וואס איז געווען ווייט אוועק האט געזען די מסירת נפש פון די צוויי פשוט'ע אידן איז געקומען צו פארן צו די חתונה, ער האט מיט גענומען מיט זיך עטליכע תלמידים און ער האט געטראפן די חתן כלה אין א קרעטשמע, און האט געזאגט אז דא וועט זיין די חתונה. מען האט אנגעגרייט א חתונה, אינמיטן די חתונה זאגט דער בעל שם הק' אז ער געט א גאנצע דארף פאר דרשה געשאנק, - עס איז דאך דער מנהג אז מען גיט דרשה געשאנק - האט א תלמיד זיך אנגערופען אז ער גיט די קרעטשמע, און א צווייטער האט געזאגט אז ער גיט א גרויסע סכום געלט א.א.וו. נאך די חתונה זענען די פארפאלק געגאנגען אין וועג אונמיטן האבן זיי געהערט קולות פון ערגעץ איז ער געגאנגען זעהן וואס זענען די קולות האט ער געזען ווי א יונגעל דערטרענקט זיך אין וואסער האט ער ארויס געראטעוועט דאס קינד. ער האט מיטגענומען מיט זיך דאס קינד. וועז זיי זענען אנגעקומען אין דארף האט ער געהערט אז דער פריע"ס קינד האט זיך פארלוירן, האט ער געזאגט אז ער האט געטראפן א קינד און דאס איז געווען דער פריע"ס קינד, זייער שמחה איז געווען זייער גרויס האט דער פריע"ס געזאגט אז ער גיט אים א גאנצע דארף, דארט איז אויך געווען פון די פריע"ס משפחה - זיי האבן אויך געהאט גרויסע נכסים - האט איינער געזאגט אז ער גיט יענע קרעטשמע דארט וואו עס איז געווען די חתונה וואס האט באלאנגט פאר אים, און א אנדערער האט געגעבען א גרויסער סכום אזוייווי די בעל שם הק' און די תלמידים האבן געזאגט ביי די חתונה.

דער בעל שם הק' וואס איז געווען ווייט אוועק האט געזען די מסירת נפש פון די צוויי פשוט'ע אידן איז געקומען צו פארן צו די חתונה, ער האט מיט גענומען מיט זיך עטליכע תלמידים און ער האט געטראפן די חתן כלה אין א קרעטשמע, און האט געזאגט אז דא וועט זיין די חתונה. מען האט אנגעגרייט א חתונה, אינמיטן די חתונה זאגט דער בעל שם הק' אז ער גיט א גאנצע דארף פאר דרשה געשאנק, - עס איז דאך דער מנהג אז מען גיט דרשה געשאנק - האט א תלמיד זיך אנגערופען אז ער גיט די קרעטשמע, און א צווייטער האט געזאגט אז ער גיט א גרויסע סכום געלט א.א.וו. נאך די חתונה זענען די פארפאלק געגאנגען אין וועג אונמיטן האבן זיי געהערט קולות פון ערגעץ איז ער געגאנגען זעהן וואס זענען די קולות האט ער געזען ווי א יונגעל דערטרענקט זיך אין וואסער האט ער ארויס געראטעוועט דאס קינד. ער האט מיטגענומען מיט זיך דאס קינד. וועז זיי זענען אנגעקומען אין דארף האט ער געהערט אז דער פריע"ס קינד האט זיך פארלוירן, האט ער געזאגט אז ער האט געטראפן א קינד און דאס איז געווען דער פריע"ס קינד, זייער שמחה איז געווען זייער גרויס האט דער פריע"ס געזאגט אז ער גיט אים א גאנצע דארף, דארט איז אויך געווען פון די פריע"ס משפחה - זיי האבן אויך געהאט גרויסע נכסים - האט איינער געזאגט אז ער גיט יענע קרעטשמע דארט וואו עס איז געווען די חתונה וואס האט באלאנגט פאר אים, און א אנדערער האט געגעבען א גרויסער סכום אזוייווי די בעל שם הק' און די תלמידים האבן געזאגט ביי די חתונה.

---

27 במאור ושמש (פ' ויחי בפסקו ב פורת) וז"ל, ובפרט בדורינו, העיקר הזדככות לבוא לידע אלהותו ועבדות השי"ת, העיקר הוא התפילה, מעת שבא הבעש"ט הקדוש זצוק"ל הציץ וזרח אור התנוצצות קדושת התפילה בעולם אל כל מי שרוצה לגשת לעבודת השי"ת.

28 ובענין התלהבות של מצוה אמר הבעש"ט הק' זי"ע (ע' בעש"ט עה"ת פ תשא אות א), על פי משל לאחד שלמד אצל צורף מלאכת היתוך זהב וכסף וכיצד לצייר בהם כלים ותכשיטין, אבל לא לימד אופן הוצאת ניצוץ אש מן האבנים והגפרית ואיך לנפח בניצוץ אש להגדילו ולהבעירו, ואחר שלמד האומנות קנה והכין לעצמו את כל הכלים הנצרכים לצורך האומנות, והלך לבית המלך וקיבל בקבלנות לעשות כלי כסף וכלי זהב, והניח נסכא דדהבא בתוך הכור ולא הדליק אש, והמתין משך זמן, ונשאר הנסכא כמו שהיה התיכת זהב בלי שום היתוך, אז הבין שהוא אינו יודע כלל תחילת המלאכה היאך להבעיר האש, ונטרד מבית המלך בבושת פנים, והנמשל מובן, כי בעת שהאדם מקיים מצות ומעשים טובים, צריך לעשות דברים לשם פעלם (נדרים סב.) ולחשוב כאילו עומד לפני המלך המצווה אותו לעשות, ואז בוודאי תוקד רוחו בקרבו באש קודש לעשות נחת רוח לפני מי שאמר ונעשה רצונו, אבל אם יחסר ממנו אש ההתלהבות אז יעשה בעצלות ובעייפות כדרך מצות אנשים מלומדה, ומה יתרון יש לו בכל עמלו אשר יעשה בעסק התורה והמצות, כיון שאינו עולה לרצון לפני ה', עכ"ד.

ועל פי זה ביאור מרן רבינו שליט"א (ס"ג במדבר תשע"ז) מה דמציע במדרש (במ"ר פ"א ס"ק) שניתנה התורה באש, שנאמר (שמות יט יח) והר סיני עשן כולו וגו', להורות שקיום התורה והמצוות צריך להיות באש התלהבות, כי אינו דומה המקיים ציווי המלך בהתלהבות ובשמחה ובחשק, למי שמקיים ציווי המלך כמצות אנשים מלומדה, ובוודאי מי שמקיים ציווי המלך בהתלהבות יש לו קירבות יתירה אל המלך, ומי שעושה מתוך כפיה ואונס אין עבודתו חשובה כלל, עכ"ד.

איינער ווייניגער, אבער ביי אלע חסידים זינגט מען ביים דאוונענען, ווייל דאס דאוונענען איז מיט א שמחה של מצוה.[29]

ביי די אשכנזים האט מען נישט געפאטשט ביים דאוונענען שבת, אזויווי די פשטות הדברים וואס שטייט אין שולחן ערוך (או"ח סי' של"ט ס"ג) ביים זינגען. אבער ביי חסידים האט מען יא געפאטשט.[30] נישט אז מ'האט געפאטשט, נאר מ'האט געדאוונט מיט אזא קאך אז עס האט זיך געפאטשט פון זיך אליינס, און ס'האט זיך געטאנצן ביים דאוונענען פון זיך אליינס, מיט א שמחה און א חיות.

און מ'האט געטרינקען א לחיים נאכ'ן דאוונענען, ווייל די עבודה וואס מ'האט אריינגעלייגט ביים דאוונענען איז נישט געווען פארשלאפן, מיין דאוונענען איז יא חשוב ביים רבונו של עולם, און מ'זיצט ביי א לחיים יעדער איינער צוזאמען, גדולה לגימה שמקרבת.[31]

*

בכל דרכיך דעהו

דער בעש"ט הק' האט אויסגעלערנט אז ביי יעדן איד איז שייך עבודת ה' דורך אכילה ושתיה. – פאר זיינע תלמידים די בני עליה, זיין אינערליכער קרייז, האט ער געלערנט די עבודה פון מעלה זיין די ניצוצין הקדושים, ווי ס'איז באקאנט די טייטש פון בעל שם טוב אויפן פסוק (תהלים קז ה) רעבים גם צמאים, השי"ת האט געמאכט אז א מענטש זאל זיין הונגעריג און דארשטיג, ווייל נפשם בהם תתעטף, כדי צו מעלה זיין די ניצוצין הקדושים, די גרויסע עבודה וואס איז דא אין דעם.[32] – אבער אפילו פאר די

---

29 וזל"ק של מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל בהסכמתו לספר בעש"ט עה"ת: "ואף בנגלות כל דיבור מתורת רבינו הבעש"ט זי"ע משמה נפש כל חי ומלהיב הלב לעבודת השי"ת", עכ"ד.

ועי' בצוואת הריב"ש (סי' צ"ז) תפלה שהוא בשמחה גדולה, בוודאי הוא יותר מקובלת לפניו יתברך שמו יותר מהתפלה בעצבות בבכייה. ומשל על זה כשעני שואל ומבקש ומתחנן לפני המלך בבכיה גדולה אף על פי כן אינו נותן לו אלא דבר מועט, אבל כשהשר מסדר לפני המלך שבח המלך בשמחה ומתוך זה מבקש גם בקשתו, אז נותן לו המלך בקשה מרובה מאוד כמו שנותנים לשררות. ועי"ש עוד (אות ק') לעבוד את השם ביראה ובשמחה והן תרין רעין דלא מתפרשין ויראה בלא שמחה הוא מרה שחורה, ולא יאות לצער על עבודת השם האיך לעבוד, רק תמיד יהיה בשמחה, עיי"ש.

ועי' בדברי יואל (פרשת צו, עמ' קמ"א) מש"כ מרן רבינו ז"ל בענין זה, וזלש"ק: "והנה כתבו תלמידי הבעש"ט הק' ז"ל בשמו וכ"כ הרה"ק מלובלין זי"ע שמה שאמר הכתוב (תהלים נא, ה) וחטאתי נגדי תמיד, אין הכוונה שיחשוב בכל עת תמיד בחטאיו, כי בחינה זו מביאה לידי עצבות, ותמנעהו מלעבוד את השי"ת עבודה מעולה וחשובה, שהיא מעלת עבודת השי"ת בשמחה, כדכתיב עבדו את ה' בשמחה, אלא הכוונה שיחשוב בעוונותיו מזמן לזמן, באופן שלא יסיח דעתו מהם".

וידוע מש"כ בייטב פנים (מאמר יפה לעינים אות ח') כי ק"ז מרן הישמח משה ז"ל בעת עמדו על המחקר להבין דרכי החסידים והוטב בעיניו, עלה בלבו קושיא אחת על אשר דרכם לשמוח תמיד, והלא מבואר בשולחן ערוך (או"ח ס"א ס"ג) ראוי לכל ירא שמים שיהיה מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, ויהי בנסעו לקבל פני רבו הקדוש מלובלין זללה"ה, תיכף כאשר בא אל ביתו נאוה קודש פיו פתח בחכמה וברוח הקודש, מדוע פניכם עצבים היום, הן אמת שכתוב בשולחן ערוך ראוי לכל יראי שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש, אבל כבר אמר החסיד (חובת הלבבות שער הפרישות פ"ד) הפרוש צהלתו בפניו ואבלו בלבו, הן תאמינו לנו כי אנחנו אומרים תיקון חצות בבכיה ובהספד, ועם כל זה הכל בשמחה, וכך הורה לנו רבינו הקדוש הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זללה"ה על פי משל למלך שנשבה למרחקים, ועמד לפוש אצל אחד מאוהביו, וכראותו את המלך בשביה הלך ובכה מאין הפוגות, ועם כל זה שמח כי הרי המלך מתאכסן אצלו, והנמשל מובן כי באותו שעה שבוכה על חורבן הבית, הרי השכינה עמו, ועל כן צריך להתאזר בשמחה, עכדה"ק.

30 ועיין באשל אברהם להגה"ק מבוטשאטש סי' של"ט ומתאמרא משמיה דצדיקים דהמכין כף אל כף בעת אמירת לכה דודי ולא תבושי, ניצולין מכף הקלע.

31 בהזדמנות אחרת סיפר מרן רבינו שליט"א כדלהלן: "עס ווערט געברענגט אז דער ראפשיצער רב זי"ע האט געזאגט וואס איז דער חילוק צוישן איהם און זיין חבר, זיי האבן ביידע צוזאמען געהארעוועט און אויפגעשטאנען פארטאגס, נאר דער חילוק איז געווען ביים גלעזל בראנפן נאכ'ן דאוונענען, "מיין חבר נאך אזא גרויסע עבודה זעצט ער זיך אראפ נאכ'ן דאוונענען טרינקען א גלעזל בראנפן, און ער טראכט אזוי אריין ווי אזוי האט מיין מאטע געדאוונט, טראכט ער אז איך שטיי העכער פון מיין מאטן קומט מיר דאס גלעזל בראנפן, אבער איך - האט דער ראפשיצער רב געזאגט אויף זיך - אז איך קוק צו די עבודה פון מיין מאטן און פון מיין זיידן, זעה איך אז כ'האב נאכגישט אנגעהויבן, און דאס גלעזל בראנפן טרינקט זיך שוין נישט אזוי (ע' בכונת יחזקאל פ' במדבר שמביא ענין זה, וכעי"ז מובא בעשרת ישועה פ' שמות).

ועי' בברך משה (פרשת במדבר עמ' כ"ב) מה שפי' בזה מאמר המדרש בשעה שקיבלו ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם מה ראו אלו להתקרב יותר מן האומות וכו', וזהו ביאור מאמר המדרש הנ"ל כי אצל בני ישראל מביא היחוס לידי ענוה ושפלות רוח, בהעריכם את מעשיהם נגד מעשה אבותיהם הקדושים, ודבר זה גורם שיהיו מעלין בקודש תמיד בעבודת ה', עיי"ש.

ועי' מה שביאר בזה מרן רבינו שליט"א בשערי שמחה (אות ב"ב) מנהג הצדיקים לספר יחוסיהן קודם שעושין התקשרות תנאים, עיי"ש.

32 כ"כ מרן הבעש"ט הק' בפירושו על הודו, נדפס בסידור תפלה ישרה, ובספר בעש"ט על התורה (פר' יתרו אות ב"ד) וז"ל: "פירוש על הודו (תהלים

פשוטו איז אויך דא אן עבודת ה׳ פון אכילה ושתיה.[33] אין די צייטן פאר״ן בעל שם הקדוש האט מען געוואוסט אז מען דארף מרבה זיין מיט תעניתים פאר תיקון הנפש, ווי מ׳זעהט אין רוקח און אנדערע ספרי מוסר, אבער דער בעל שם הקדוש האט געזעהן אז די דורות ווערן שוואכער, און אויב מ׳פאסט האט דער גוף נישט קיין כח צו עבודת ה׳, מ׳האט נישט קיין קלארן מוח צו לערנען און דאוונען, האט ער געזאגט אז מען זאל נישט פאסטן,[34] אז מ׳עסט נישט איז מען צוגעלייגט און מ׳איז נישט בשמחה, האט ער געזאגט מען זאל יא עסן כדי מ׳זאל האבן כח צו דינען דעם הייליגן באשעפער,[35] און ס׳זאל זיין עבודת ה׳ בשמחה.[36] מ׳דארף עסן און שלאפן וויפיל עס פעלט זיך אויס אז מען זאל האבן כח צו לערנען און דאוונען.

ווייל יעדער איד אפילו ווער עס האט נישט קיין כח צו פאסטן, איז זיין עבודה אויך חשוב ביים רבונו של עולם. דער עיקר איז אז דאס הארץ איז פאר״ן אייבערשטן.

*

השפעת קדושה על כל סביביו

אזוי האט די כת, ווי מ׳האט עס גערופן בימיו א ׳כת׳ אבער ס׳איז געווען א הייליגער כת, פון בעל שם הקדוש ותלמידיו צוביסלעך איינגענומען דעם ציבור. מיט זיין גרויסע קדושה וואס ער האט פארשיינט די וועלט מיט זיין קדושה, ס׳איז געווען א הייליגער אור וואס האט באלויכטען. אז מ׳האט אים נאר אנגעקוקט האט דאס שוין משפיע געווען, ער האט נישט געדארפט מסביר זיין, ווי דער פסוק זאגט (דברים כח י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך ויראו ממך, זיי וועלן האבן יראת שמים, ממ״ך פון דיר, אז מ׳האט אים נאר געזעהן, האט זיך אנגעכאפט זיין גרויסע קדושה און עס האט זיך פארשפרייט. דאס האט אויפגעהויבן אידישקייט בימיו, ס׳זאל זיין א פרייליכע אידישקייט א געשמאקע אידישקיט, און ס׳האט אנגעהאלטן שפעטער אויך ביי תלמידיו ותלמידי תלמידיו.

און אז מ׳קומט אהער קיין מעזיבוש, זאגן מיר אשרינו מה טוב חלקינו אז מיר זענען חסידים, ס׳איז דא א גרויסע וועלט, אסאך אידן וואס זענען נישט קיין חסידים, אונז דארף מיר זיך פרייען אז אבות אבותינו זענען געפארן צו

ק״י) שתיקן החסיד המקובל מופת הדור גדול בישראל מו״ה ישראל בעל שם טוב זצוק״ל מק״ק מעזיבוז, על העלאת הניצוצין שנפלו בקליפה כל ימי השבוע״, ופי׳ הפסוק יאמרו גאולי ה׳ אשר גאלם מיד צר. ר״ל אלו הנשמות המגולגלים כנזכר לעיל וכו׳, אשר גאלם מיד צר, שהוא הקליפה שנקרא יד צר וכו׳, עיי״ש שמפרש כל המזמור על דרך זה. ומסיים: ״יראו ישרים הם הניצוצות קדושות, וישמחו בעלייתן לקדושה, וכל עולה הוא הקליפה קפצה פיה... ע״כ פירוש על הודו ממוהר״ר ישראל בעל השם זצוק״ל דק״ק מעזיבוז (ספר קטן וסי׳ רמז ישראל. וסי׳ תהלות שבת)״.

33 וז״ל צוואת הריב״ש, בכל דרכיך דעהו, זהו כלל גדול דעהו, לשון חיבור ה׳ עם ו׳, בכל מעשיו אפילו בדברים גשמיים שעושה, צריך שתהיה עבודה לצורך גבוה לבד, ולא לכוונת דבר אחר, אפילו המעט מן המעט לא תהיה לכוונת עצמו, רק כולו לשם שמים. ובתולדות יעקב יוסף (פ׳ וארא) בכל דרכיך דעהו, שיתן הדעת בכל דרכיו, שהוא דבר נפלא, כמו ששמעתי ממורי דברים פרטיים בזה, איך יתן הדעת בכל דבר הגשמי, גם כן, להעלותו ולקשרו ולחבר את האוהל להיות אחד.

34 עיין בדברי תורה (מהדורא ו׳ אות ו) שיטת רבינו הבעש״ט הק׳ ז״ל שהגם שהתעניתים וסיגופים הם דברים גדולים לטהרת הנפש ושהרתה מחטאיה, מכל מקום למי שהתענית מחליש את גופו ומביאו לידי עצבות רח״ל אז יעסוק יותר טוב מזה בתורה ועבודה וטבילת טהרה, ולא יתענה רק תעניתים המחוייבים היינו ד׳ צומות, עכ״ל.

35 ובדב״ק (נעילת חג השבועות תשע״ב) האריך רבינו שליט״א בענין זה, ונעתיק מקצת הדברים: נודע פירוש מרן הבעל שם טוב הקדוש זללה״ה (הובא בייטב לב פ׳ משפטים) על מאמרם ז״ל (קידושין סט.) ארץ ישראל גבוה מכל הארצות, ר״ל דאפילו הארציות של ישראל, גבוה מכל הארצות, עכ״ד. וכך הנהיג הבעש״ט והורה לאחרים שיש עיקר גדול בעבודה שתהיה האכילה ושתיה לשם שמים. והנה כתב א״ז זללה״ה בייטב לב (ר״פ וישב) בשם דודו הגה״ק האריה דבי עילאי זללה״ה לפרש הכתוב (בראשית יד יח) ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון, כי שם הוא מלכי צדק (נדרים לב:), הוציא ענין זה, לחם ויין, ר״ל אפילו בהיותו עוסק במאכל ומשתה בלחם ויין, והוא עצמו באותו שעה כהן עובד לאל עליון, עכ״ד. ואולי נרמז זה במה שנקרא רבינו אור שבעת הימים הבעל ״שם״ טוב, כי הוא הורה לעם דרך ״שם״ בן נח, עבודת ה׳ בשעת אכילה ושתיה.

---

36 עיין בתולדות יעקב יוסף (בסוה״ס) וז״ל, העיקר להסיר העצבות ולאחוז בשמחה, וסיפר [מוהר״ן מהארידענקי] מה שחלם לו כשהיה בארץ ישראל והיה נבוך אם יחזור לצאת לחוץ לארץ מחמת טעמים הכמוסים לו וכו׳, עד שראה בחלום שאחד סיפר לו שיש כמה רופאים הנותנים רפואות על ידי משקה מר, אך זה הרופא יותר טוב, שנותן רפואה על ידי משקה מתוק מדבש. והוא ענין הנ״ל, כי על ידי תענית וסיגופים גובר העצבות, ומלמד חוב על בני עולם שאינם עושים כמעשיו ומניחין חיי עולם וכו׳, וכמעשה דר׳ שמעון בן יוחאי ובנו שיצא מהמערה, שנזכר בש״ס שבת (דף לג:) עד שיצא בת קול חזרו למערתכם וכו׳, והוא רפואה על ידי מים מרים, מה שאין כן רפואה זו בדרך זה, שיתן לב אף בכל דבר מגונה שרואה בחבירו שהוא לתועלת עצמו כנ״ל, הוא על ידי משקה מתוקה מדבש, לעורר רחמים בעולם על כל אדם, שידע שהש״י הוא בכל דבר פרטי, ויתנה כנ״ל, אז הוא רפואה מתוקה בלי שום סיגוף ויערב לו ויבושם לו, ודפח״ח, עכ״ל.

די צדיקים תלמידי תלמידיו און זיך געהאלטן צו דעם דרך, און מיר ווערן אנגערופן חסידים.

מיר זענען געקומען דא אהער, צו זאגן יישר כח פאר"ן בעל שם הקדוש פאר דעם אלעם וואם מיר לעבן בכחו ובזכותו, ווי צדיקים האבן געזאגט,[37] אז עד היום הזה וועז א איד האט נאר א הרהור תשובה און אַן התעוררות דקדושה איז דאם פונעם כח פון בעל שם הקדוש, סיי צוליב זיין פנימיות'דיגער עבודה מיט זיין אינערליכער קרייז, וואם מיט זיי האט ער עוסק געווען אין תיקון נשמות ערב שבת וועז ער האט געזאגט הודו ביי מנחה,[38] און אין נאך אנדערע זמנים,[39] ער האט מתקן געווען נשמות פון הונדערטער יארן פון בעפאר און נאכדעם,[40] בכלל דאם זאגן הודו ביי מנחה האט דער בעל שם הק' איינגעפירט, און דאם איז דער אינציגסטער איינגעפירטער מנהג וואם איז פון אים פארבליבן,[41] און סיי וויל ער האט איינגעפירט די זאכן בא'טעמ'ט צו מאכן דאם אידישקייט, צו דינען דער אויבערשטן מיט שמחה,[42] וואם פון היכל האט מען אים געגעבן אזא הימלישן כח צו דעם אלעם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

---

37 ומתאמרא בשם הרה"ק מהר"י מבעלזא ז"ל, "שכשנמצא בעולם איזה איש ירא שמים ווי עס געפינט זיך אפילו א ערליך דייטשיל, אין די גאנצע וועלט, הכל מכח הבעש"ט", עכ"ל. וכעין זה מובא (הקדמת ספר בעש"ט עה"ת אות ס"ד) בשם הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל שאמר, אנו מאמינים שעד ביאת הגואל ב"ב כל מה שיאנח איש אחד מישראל וישבר לבו בהרהורי תשובה, הכל הוא מכח הבעש"ט זי"ע.

38 עי' בס' שבחי הבעש"ט (אות סח) מה שסיפר ר' פאלק הכהן החסיד שכאשר נסע הרה"ק רבי גרשון מקיטוב מאר"י לחו"ל לשדך את בניו בא לגיסו הבעש"ט ז"ל, ובא אליו בערב שב"ק ובתפילת מנחה עמד הבעש"ט והי' מאריך עד צאת הכוכבים, ובליל שב"ק בעת הסעודה שאל ר' גרשון את גיסו הבעש"ט, מפני מה הארכת בתפילה כל כך, השיב לו הבעש"ט, כשאני מגיע לתיבת "מחיה מתים" [והי' ספק לר' פאלק אם לתיבת "מחיה מתים אתה" או "מחיה מתים ברחמים"], ואני מכוון יחודים אז באים נשמות מתים לאלפים ולרבבות, ואני צריך לדבר עם כל אחד ואחד מפני מה נדחה ממחיצתו, ואני עושה לו תיקון ומתפלל בעדו ומעלהו, והחשוב חשוב קודם, והם רבים כל כך, שאם רציתי להעלות כולם הייתי צריך לעמוד בתפילת שמונה עשרה שלש שנים, אך כשאני שומע הכרוז שמכריז "מקודש מקודש" ואי אפשר עוד להעלות הנשמות, אז אני פוסע מן השמונה עשרה, והפציר בו הרה"ק רבי גרשון שילמד אותו הכוונות כנ"ל, והשיב לו הבעש"ט שאם ישאר אצלו לעוד שבת ימסור לו הכוונות, ואכן כן עשה, ובערש"ש הבא כשעמד להתפלל תפילת מנחה וכוון הכוונות הנ"ל ראה שבאו אליו מתים כמו עדר גדול של צאן ונפל בחלשות מגודל הפחד שהי' לו ממחזה זה, עיי"ש באריכות.

ועי' בבית אהרן (פרשת בא) וז"ל: שמעתי אומרים בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א ועל כל ישראל אשר פעם אחת קיבל שבת על השדה והיו שם צאן רועים על פני השדה והגביהו בשעת מעשה את רגליהם הראשונים למעלה ועמדו רק על שני רגלים האחרונים כעמידת איש, ואומרים בשם צדיקים טעמו ונימוקו עמו מחמת שקידש את כל העולם והעלה בשעת מעשה את כל העולם למקורו הראשון אזי ממילא גם כל הברואים שהיו עומדים אז אצלו הגם שאין בהם דעת מ"מ כיון שמעט החיות המלובש בהם נתעלה למקורו הראשון ממילא הגביהו את עצמם וכו' והשיגו השגה גדולה כל כך מרוב קדושתו ואורו שהכניס הצדיק בזה העולם, עיי"ש.

39 כתב במאור ושמש (פ' פנחס) וז"ל: העיקר התפעלות צדיקי הדורות והשרידים אשר ה' קורא כרשב"י וחביריו וגם אחריו בסוף הימים שהופיע אור רבינו יצחק לוריא ואחריו שהתנוצץ ניצוץ הבעש"ט וגם יתר צדיקי הדורות מאז ועד עתה היתה מגמתם לקשר נשמות עם בני ישראל לשורשם ולהסיר מעליהם המסכים המבדילים והתאוות הגשמיות בכדי שתהיה נשמותיהם קשורה בשורשה לבל יוכלו ח"ו להנתק משורשם, עכ"ל.

40 כתב בספה"ק תפארת שלמה (להנוכה ד"ה לעושה אורים גדולים) כאשר שמענו מעשה שהי' בימי הבעש"ט ז"ל שבא אליו גלגול מאדם גדול אחד שהיה בימי האר"י ז"ל, ומאותו הזמן כמה מאות שנה היה מצפה, עד אשר בא הבעש"ט לתקן נשמתו, ולא השיגה ידו להיות זוכה לבא לצדיקי הדור שהיו לפניו, כי לא הניחוהו עד זמן הבעש"ט ז"ל. ובאמרי פנחס (שער ט אות א) בשם הרב שאמר, מהרמב"ן עד האריז"ל, ומזמנו עד הבעש"ט, ומזמנו עד אליו כמה נשמות הלכו ונאבדו בקלי' שלא היה מי שיעלם, עכ"ל.

41 עי' במאור עינים (פ' בשלח) וז"ל: "וזהו שיסד הבעל שם טוב זלה"ה, נשמתו בגנזי מרומים, לומר בכל ערב שבת מזמור ק"ז, כי מחמת שצריך לזכך עצמו יותר ויותר בעת ההיא, ושם נזכרו ד' שצריכים להודות, והא' תעו במדבר, היא לשון דיבור, שכשבא להתפלל הוא תועה בהדיבור וכו', מחמת שהיה מקושר כל ימי השבוע בעסקיו, וזהו תעו במדבר וגו' עי"ר מושב וגו' הוא לשון התעוררות, התקנה היא ויצעקו כו' צעקה היא בלא דיבור, לה' שירחם עליו לעזרהו", עיי"ש באריכות. [וכ"כ בעטרת צבי על זוה"ק (תרומה קס"ח:) עיי"ש הטעם].

42 עיין בצוואת הריב"ש (אות מ"ד) לפעמים מטעה היצה"ר לאדם ואומר לו שעבר עבירה גדולה אע"פ שאינו אלא חומרא בעלמא, או שאינה עבירה כלל, וכוונתו שיהא האדם בעצבות מכח זה ויבוטל בעצבותו מעבודת הבורא יתברך. וצריך האדם להבין הרמאות הזה, ויאמר להיצה"ר איני משגיח על החומרא שאתה אומר לי שכוונתך לבטלני מעבודתו ית' ושקר אתה דובר, וגם אם הוא באמת קצת חטא, יותר יהיה נח"ר לבוראי שלא אשגיח על החומרא שאתה אומר לי לגרום לי עצבות בעבודתו, אדרבה אעבוד אותו בשמחה, כי זהו כלל גדול, כי אין כוונתי בעבודה לצורך עצמי רק לעשות נחת רוח לפניו יתברך, ואם כן אף שלא אשגיח על החומרא שאתה אומר, לא יקפיד הבורא עלי, כי כל עיקר שאיני משגיח עליך הוא מחמת שלא אבטל מעבודתו יתברך, ואיך אבטל מעבודתו אפילו רגע אחד. וזהו כלל גדול בעבודת הבורא שיזהר מעצבות כל מה שיוכל, עכ"ל.

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | Tel. 845.774.4040

בעזהשי"ת

חג השבועות תשפ"ד לפ"ק

ותתן לנו ה' אלקינו באהבה
מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון

בצאתינו מחג שבועות זמן מתן תורתינו, יום קבלת התורה, יתקבצו
יחד כל הקהל הקודש, במעמד אלפי אנ"ש, זקנים עם נערים, בעה"ב,
אברכים, בחורי חמד, ילדי תשב"ר, אנשים נשים וטף, אצל

מעמד
ברכת הקדש

בשטח הענקי
בחצר ביהמ"ד הגדול

אשר נזכה לשמוע דברות קודש בהתלהבות אש מאת
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בדברי חיזוק והדרכה לקראת זמן הקיץ הבעל"ט

עליונים ששו ותחתונים עלזו

אשרי עין רעתה שמחת קהלינו, ויו"ט היה עושה בצאתו, חסידים ואנשי מעשה
מרקדים, אלפי אנ"ש זקנים עם נערים ישמחו בשמחת התורה

ימשיכו בריקודין עילאין

בשירה ובזמרה בקול רנה ותודה חוגג, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו
מכל לשון, אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו.

בברכת א גוט יו"ט
הנהלת הקהלה

בס"ד

הַכֹּל הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹקֵינוּ

וְתֵנוּ שֶׂעזו"ת לַתּוֹרָה

אנשי שלומינו באלפיהם מתכוננים שוב לקראת

מעמד אדיר

לימוד התורה

שנקבע על ידי אבינו רועינו

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

על יום מתן תורה בשבעה בסיון

ביום שני של חג השבועות

ב' שעות קודם תפלת שחרית

בשעה 8:30 בבוקר

כל הקהל הקודש יחדיו זקנים עם נערים

בכל מקומות מגורי

אנשי שלומינו בקצוי תבל

קובץ נעשה ונשמע

עם שלל סוגיות בעניני החג
ומתן תורה בהלכה אגדה ותסידות

קונטרסים מיוחדים:

לימודי החבורות

קונטרסים מאירים עם לימודי
החבורות להרוויח דעת הלומדים

דִּילְאוֹן בְּלָעוּתָא, בְּכָל אַתְרוֹתָא: